

Examensarbete:

Ungdomar och alkohol

- En studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7

Utvecklingsarbete:

Ungdomar och alkohol

- En longitudinell studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7 och 8

Tina Forsander

Jenifer Groop

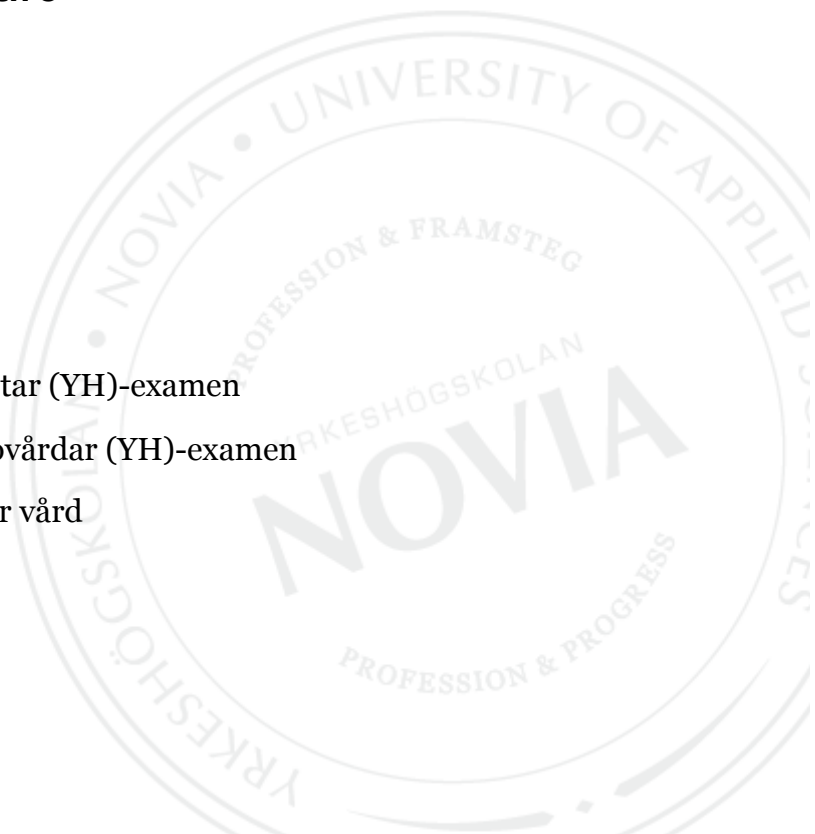
Emilia Utriainen

Examensarbete för sjukskötar (YH)-examen

Utvecklingsarbete för hälsovårdar (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för vård

Vasa 2014

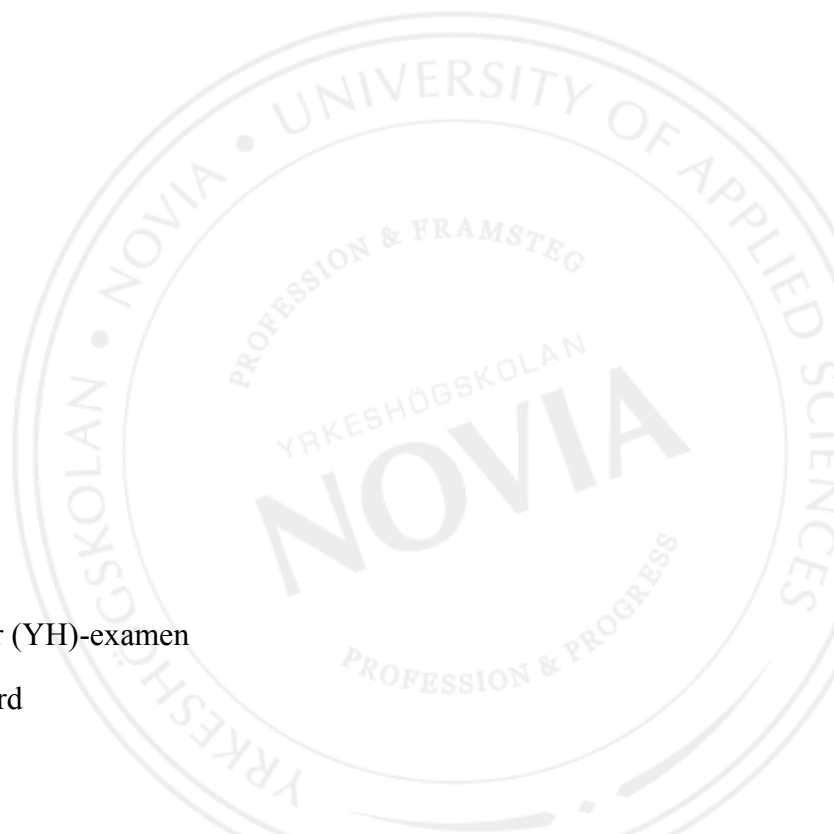

Examensarbete: Ungdomar och alkohol

En studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar
i årskurs 7

Tina Forsander
Jenifer Groop
Emilia Utriainen

Examensarbete för hälsovårdar (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för vård
Vasa 2013

EXAMENSARBETE

Författare: Tina Forsander, Jenifer Groop & Emilia Utriainen

Utbildningsprogram och ort: Vård, Vasa

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Hälsovård

Handledare: Marlene Gädda, Maj-Helen Nyback

Titel: Ungdomar och alkohol – En studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7

Datum Oktober 2013

Sidantal 62

Bilagor 5

Abstrakt

I det här examensarbetet har ungdomars förhållningssätt till alkohol beskrivits. Syftet med denna studie var att beskriva hur ungdomar i årskurs 7 förhåller sig till alkohol och vilket inflytande föräldrar och kompisar har på deras alkoholvanor. För att kunna vägleda och uppmuntra ungdomar till ett sunt förhållningssätt gällande alkohol behövs kunskap om vad som inverkar på deras alkoholvanor och attityder kring alkohol.

Studien genomfördes som en gruppenkät med både öppna och bundna frågor. Informanterna bestod av 85 stycken sjunde klassister i en högstadieskola i Österbotten. Som analysmetod användes innehållsanalys till de öppna frågorna och statistisk analys till de bundna frågorna. Resultatet tolkades mot Penders (2011) Health promotion model och Eriksons (1988) identitetsteori.

Resultatet visade bland annat att 71,4% av informanterna hade smakat på alkoholdrycker och att mera än hälften hade en positiv attityd till alkoholanvändning. I resultatet framkom också att det fanns ett svagt samband mellan att föräldrar och kompisar använder alkoholhaltiga drycker och att informanterna någon gång använt alkoholdrycker. Eftersom resultatet visade att alkoholanvändning bland ungdomar är ett vanligt fenomen, kan man konstatera att preventiva åtgärder behövs. Föräldrar och kompisar har stort inflytande på ungdomars alkoholvanor och därför kan det, med tanke på fortsatta studier, vara viktigt att fokusera på dessa två faktorer.

Språk: Svenska Nyckelord: alkohol, alkoholanvändning, attityder, föräldrars påverkan, kompisars påverkan, ungdomar

Examensarbetet finns tillgängligt i Webbiblioteket Theseus.fi

BACHELOR'S THESIS

Author: Tina Forsander, Jenifer Groop & Emilia Utriainen

Degree Programme: Health Care, Vasa

Specialization: Public Health Care

Supervisors: Marlene Gädda, Maj-Helen Nyback

Title: Adolescents and alcohol – A study about attitudes and alcohol habits among youth in 7th grade

Date October 2013

Number of pages 62

Appendices 5

Summary

The purpose of this thesis is to describe how a group of 7th grade students view alcohol use, and how their friends and parents influence these views. To be able to guide and encourage youths to maintain a healthy attitude to alcohol, knowledge about what impacts their habits and attitudes are needed.

The study was performed as a group survey with both open and closed questions. The informant group consisted of 85 seventh graders from a high school in Ostrobothnia. Analytical method content analysis was used for open questions and statistical analysis for closed questions. The results were interpreted through Pender's (2011) Health promotion model and Erikson's Theory of identity (1988).

A prominent part of results showed that 71,4 % of the informants had tasted alcohol drinks and that more than half had a positive attitude towards the use of alcohol. The results also showed a weak connection between parents' and friends' use of alcohol drinks and that the informants sometimes have tasted alcohol. As the result showed that alcohol use among youths is a common phenomenon, we can make the conclusion that preventive measures are needed. Parents and friends have a big impact on youth's alcohol habits and that is why it could be important to focus on these two factors when considering future studies.

Language: Swedish Key words: alcohol, alcohol use, adolescents, attitude, parental influence, friends influence

The examination work is available at the electronic library Theseus.fi

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Tina Forsander, Jenifer Groop & Emilia Utriainen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Hoito, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Terveystieteiden hoito

Ohjaajat: Marlene Gädda, Maj-Helen Nyback

Nimike: Nuoret ja alkoholi – Tutkielma seitsemännen luokan nuorten asenteista ja alkoholitottumuksista

Päivämäärä Lokakuu 2013

Sivumäärä 62

Liitteet 5

Tiivistelmä

Tässä opinnäytetyössä kuvataan nuorten suhtautumista alkoholiin. Tämän tutkielman tarkoitus oli kuvata seitsemännen luokan nuorten suhtautumista alkoholiin, sekä vanhempien ja kavereiden vaikutusta heidän alkoholitottumuksiinsa. Tarvitaan tietoa mitkä tekijät vaikuttavat nuorten alkoholitottumukseen ja asenteisiin, jotta voidaan opastaa ja kannustaa nuoria terveelliseen suhtautumiseen alkoholia kohtaan.

Tutkielma toteutettiin ryhmäkyselyllä, joka sisälsi sekä avoimia että suljettuja kysymyksiä. Informantit muodostuivat 85:stä 7-luokkalaisesta yläkoululaisesta Pohjanmaalta. Analysointimenetelminä käytettiin avoimien kysymysten sisältöanalyysia ja suljettujen kysymysten tilastoanalyysia. Tulokset tulkittiin Penderin (2011) Health promotion-mallia ja Eriksonin (1988) identiteettiteoriaa vastaan.

Tulokset osoittivat muun muassa, että 71,4% informanteista olivat maistaneet alkoholijuomia ja yli puolella oli positiivinen asenne alkoholinkäyttöä kohtaan. Tuloksissa ilmeni, että vanhempien ja kavereiden alkoholijuomien käytöllä oli heikko yhteys siihen, että informantit olivat joskus käyttäneet alkoholijuomia. Koska tulos osoitti, että nuorten alkoholinkäyttö on tavallinen ilmiö, niin voidaan todeta, että ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tarvitaan. Vanhemmillä ja kavereilla on suuri vaikutus nuorten alkoholitottumukseen ja tämän vuoksi olisi tärkeää keskittyä näihin tekijöihin tulevaisuuden tutkimuksissa.

Kieli: Ruotsi Avainsanat: alkoholi, alkoholin käyttö, asenne, nuoret, vanhempien vaikutus, kavereiden vaikutus

Opinnäytetyö on saatavilla verkkokirjastossa Theseus.fi

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte och problemprecisering	2
3	Teoretisk utgångspunkt.....	3
3.1	Nola Penders syn på hälsobeteenden.....	3
3.2	Erik H. Eriksons identitetsteori	4
4	Teoretisk bakgrund	5
4.1	Ungdomars utveckling	5
4.2	Alkohollagen.....	7
4.3	Hur alkoholen påverkar kroppen	8
4.4	Varför ungdomar dricker	9
4.5	Hur ungdomar får tag på alkohol.....	12
4.6	Rapporter och folkhälsoprogram.....	12
4.7	ESPAD	14
5	Tidigare forskning.....	15
6	Undersökningens genomförande.....	21
6.1	Val av informanter	21
6.2	Enkät	21
6.3	Innehållsanalys	23
6.4	Statistisk analys	24
6.5	Etiska överväganden.....	24
7	Resultat	26
7.1	Bundna frågor.....	26
7.2	Öppna frågor	33
8	Tolkning	46
8.1	Tolkning mot teoretisk utgångspunkt.....	46
8.2	Tolkning mot tidigare forskning och teoretisk bakgrund	48
9	Kritisk granskning.....	52
9.1	Resultat	52
9.2	Reliabilitet.....	53
9.3	Validitet.....	54

10	Diskussion.....	55
	Källförteckning	60
	Bilagor	

1 Inledning

Vi har fått en beställning från en skolhälsovårdare om att göra en studie angående ungdomars förhållningssätt till alkohol i en högstadieskola i Österbotten. En enkätundersökning gjordes för 20 år sedan i samma högstadieskola och vi har nu i examensarbetet utfört en likadan undersökning våren 2013. Syftet med detta examensarbete är att få förståelse för hur ungdomar i årskurs 7 förhåller sig till alkohol och vilket inflytande föräldrar och vänner har på deras alkoholvanor. I våra studier för hälsovårdarexamen kommer vi i ett senare skede att fortsätta med ett utvecklingsarbete där vi kommer att sammanställa undersökningen som gjordes för 20 år sedan, tolka resultaten och jämföra med undersökningen från 2013, samt dra slutsatser om förändringar under denna tidsperiod.

Att vägleda ungdomarna och uppmuntra dem till ett sunt förhållningssätt till alkohol, samt förebygga alkoholanvändningen, är en viktig del av skolhälsovårdens arbete och intresserar därför oss blivande hälsovårdare. Genom att utföra undersökningen och komma i kontakt med sjundeklassisterna, kan vi få viktig information och lärdom som vi senare kan använda i vårt framtida arbete som hälsovårdare.

Europa konsumerar mest alkohol i världen och Finland ligger över genomsnittet i Europa. Finland konsumerar mest alkohol av de nordiska länderna då de år 2007 gick förbi Danmark. År 2008 var den genomsnittliga alkoholkonsumtionen per invånare i Finland 8,5 liter per år. För 50 år sedan uppskattades motsvarande mängd till 2,5 l/invånare och 1975 steg den till 7 l/invånare. Orsakerna till den ökade alkoholkonsumtionen är en förändring i livsmiljö, värderingar, vanor, att levnadsstandarden blivit högre samt att alkoholkontrollen blivit slappare. Starksprit utgjorde tidigare 70 % av den finländska alkoholkonsumtionen, men denna mängd har minskat till 30 % under de senaste 50 åren, till förmån för öl och vin. (Österberg 2009, s. 16).

Ämnet ungdomar och alkohol är ett problem i dagens samhälle. Finland deltar regelbundet i en europeisk undersökning, ESPAD, som undersöker 15–16-åriga skolelevers alkohol- och droganvändning. Undersökningen har utförts sedan 1995 och 23-36 europeiska länder har deltagit regelbundet. I den europeiska undersökningen kommer det fram att år 2011 hade 87 % av 15–16-åringar druckit alkohol någon gång, medan den motsvarande procenten i Finland var 84 %. Enligt ESPAD har antalet nyktra ungdomar ökat i Finland

men mängden alkohol är däremot större än bland ungdomar i andra länder som deltagit i undersökningen. Resultatet visar också att finländska ungdomar dricker oftare: år 2011 var en tiondel berusade nästan varje vecka (Institutet för hälsa och välfärd 2012). Trots att alkoholanvändningen betraktas som ett problem i dagens samhälle har det ändå uppkommit i artikeln ”Minderåriga dricker allt mindre mängder alkohol” från Vasabladet 31.7.2013 att ungdomar förhåller sig alltmer kritiskt till fylledrickande. Jenni Simonen som är forskare på Institutet för hälsa och välfärd säger även i artikeln att den klassiska fyllekulturen inte lockar ungdomar lika mycket nuförtiden. (Vasabladet 2013)

Forskningsområdet gällande alkohol är stort, bl.a. ESPAD, Tobalk och Nuorten terveystapatutkimus är aktuella undersökningar. Studier har bland annat påvisat att frekvensen av drickandet och mängden alkohol varierar stort beroende på land och kultur. (Ahlström & Österberg 2004/2005, s. 258-259). I denna studie vill vi därför undersöka hur vanligt det är med alkoholanvändande och vilka attityder till alkohol som framkommer hos en grupp sjunde klassister.

2 Syfte och problemprecisering

Syftet med detta examensarbete är att få förståelse för hur ungdomar i årskurs 7 förhåller sig till alkohol och vilket inflytande föräldrar och vänner har på deras alkoholvanor. Arbetet utförs för att, som blivande hälsovårdare, erhålla den kunskap och förståelse som behövs inom området. Respondenterna kommer även att granska om det finns samband mellan olika faktorer i resultatet.

Frågeställningar som studien fokuserar på är följande:

Hur ser alkoholanvändningen och attityderna till alkohol ut idag hos ungdomar i årskurs 7?

Vad anser informanterna att föräldrar och vänner har för inverkan på ungdomars förhållningssätt till alkohol?

3 Teoretisk utgångspunkt

Som teoretisk utgångspunkt har respondenterna valt Nola Penders (2011) Health promotion model som förklarar vilken betydelse olika faktorer har gällande val av beteenden hos ungdomar samt vilket inflytande den sociala omgivningen har. Respondenterna har även valt att använda sig av Eriksons (1999) teori om identitetsutveckling för att få förståelse för vilken inverkan identitetsutvecklingen har på ungdomars alkoholanvändning och attityder till alkohol och för att bättre kunna förstå ungdomars ageranden.

3.1 Nola Penders syn på hälsobeteenden

Pender (2011) har utvecklat modellen ”The Health Promotion Model” (HPM) som kan användas för att utforska de komplexa biopsykosociala processer som motiverar individer till att engagera sig i beteenden som förbättrar hälsan. HPM består av olika faktorer som påverkar hälsobeteenden och kan användas vid hälsofrämjande arbete för människor i alla åldrar. (Pender, Murdaugh & Parsons 2011, s. 44).

Pender (2011) anser att det är många biopsykosociala processer som påverkar en individs beteenden och beteenden som främjar den egna hälsan. Biologiska, psykologiska och sociokulturella faktorer är några av de faktorer som påverkar hälsobeteenden. De biologiska faktorerna är bland annat ålder och kön. De psykologiska faktorerna omfattas av självkänsla, självförtroende, egen motivation och hur man själv ser på hälsa och vad hälsa är. De sociokulturella faktorerna innefattar art, kultur, socioekonomisk status och utbildning. Enligt Pender (2011) kan också kompisarnas, familjens och hälsovårdspersonalens beteenden och attityder påverka ens hälsobeteenden. Normer, socialt stöd och beundran av människor som utför ett visst beteende förutspår en individs benägenhet att påbörja ett hälsobeteende. (Pender, m.fl. 2011, s. 46, 48).

Ungdomstiden som är en slags övergångsålder mellan barndom och vuxenålder är en period med många förändringar. Pender (2011) anser att om den biologiska och sociala mognaden inte är på samma nivå, så kan det få konsekvenser för ungdomars val i stressande situationer, till exempel om de blir pressade av kompisarna att dricka alkohol. Föräldrarna är fortfarande ett stort stöd för ungdomarna påpekar Pender (2011), och kan bidra med känslomässigt stöd och uppmuntran, men också främja hälsosamma

kompisrelationer, då kompisarna också är viktiga förebilder. Ungdomar är en högriskgrupp för skadliga och ohälsosamma beteenden, som att dricka alkohol, och den sociala omgivningen är då av stor betydelse. Relationerna till föräldrar och kompisar påverkar dessa beteenden och speciellt kompisgänget har en stor betydelse vid val av hälsosamma och ohälsosamma beteenden som del av sin livsutveckling. (Pender, m.fl. 2011, s. 269-271).

Penders (2011) teori kan användas gällande ungdomar för att lättare förstå deras beteende och vad som påverkar det. HPM förklarar vilken betydelse olika faktorer har gällande val av beteenden samt betydelsen av den sociala omgivningen. Respondenterna kommer därför att använda sig av hennes teori i examensarbetet för att tolka en del av resultatet.

3.2 Erik H. Eriksons identitetsteori

Erik H. Eriksons (1988) har utvecklat en psykosocial identitetsteori. Enligt Erikson kan man dela in människans identitetsutveckling i åtta olika stadier som omfattar människans hela livscykel. Varje stadium ligger till grund för nästa stadium och innehåller en kris som skall lösas. Det finns såväl en positiv som en negativ sida av kriserna och det sätt som individen genomgår krisen kommer att vara avgörande för individens identitetsutveckling. (Erikson 1988, s. 79- 82).

Ungdomstiden utgör en period mellan barndomen och det vuxna livet. Det femte stadiet i Eriksons (1988) teori omfattar ungdomstiden och berör identitet kontra identitetsförvirring. Under ungdomstiden söker ungdomen efter en ny och varaktig identitet. Barndomens kontinuitet och identitet ifrågasätts under ungdomstiden till följd av de fysiologiska förändringar som inträffar under puberteten och de ökade kraven och förväntningarna som omgivningen ställer på ungdomen. Den nya identifikationen uppnås tillsammans med jämnåriga. Det som identitetskrisen borde medföra är en helhet som Erikson (1988) benämner som en känsla av inre identitet och som kännetecknas av ett sammanhang mellan det som ungdomen utvecklats till under barndomen och det som ungdomen skall bli i framtiden. (Erikson 1988, s. 19, 79, 134).

Under denna period är ungdomen väldigt upptagen av de intryck som man gör på andra samt hur dessa intryck kan jämföras med den egna självbilden. Det är viktigt att det sätt som ungdomen ser på sig själv stämmer överens med andras uppfattningar. Ungdomen

identifierar sig med jämnåriga och många ungdomar identifierar sig även med någon form av idol. Ungdomen prövar på olika grupper i sökandet efter sin identitet och upptäcker grupper som man försöker identifiera sig med samt tar efter gruppens normer. Under denna tid bryter ungdomen hellre mot de vuxnas normer än att följa dem, eftersom det kan leda till att ungdomen förlorar ansiktet inför gruppen, sina jämnåriga eller sig själv. (Erikson 1988, s. 110-112).

Eriksons (1988) teori om identitetsutveckling kan man använda för att få förståelse för vilken inverkan identitetsutvecklingen har på ungdomars attityder och val av beteenden. Respondenterna kommer därför använda sig av denna teori vid tolkningen av resultatet i studien.

4 Teoretisk bakgrund

I den teoretiska bakgrunden har ämnet alkohol och ungdomar beskrivits. Respondenterna har redovisat för ungdomars utveckling, alkohollagen, hur alkoholen påverkar kroppen, varför ungdomar dricker och hur ungdomar får tag på alkohol. Respondenterna har även redogjort för olika undersökningar, rapporter och folkhälsoprogram som gjorts om det aktuella ämnet.

4.1 Ungdomars utveckling

Ungdomen kan beskrivas som en fas i livet mellan barndom och vuxen ålder. Det är en tid då dramatiska fysiska, emotionella, kognitiva, psykologiska och sociala förändringar sker. Ungdomarna kämpar med att bygga upp en ny bild av sig själv och nya känslor kommer att uppstå, varav några kan vara förvirrande och till och med skrämmande. (Betances 2008, s. 17).

När barnen hamnar i puberteten sätts familjens gränser på prov och nya utmaningar uppkommer. Relationerna i familjen förändras och barnet börjar frigöra sig från föräldrarna för att bli mera självständigt, samt försöka skapa sig en egen identitet. Familjens uppgifter, skyldigheter och ansvarsområden kommer nu att delas upp på nya sätt då barnet är tvungen att börja ta mera ansvar för sitt liv. (Aaltonen, Ojanen, Vihunen & Vilén 2007, s. 192-193).

I samband med jakten på självständighet, så revolterar barnen ofta mot föräldrarna men kommer också ofta och söker tröst, råd och omvårdnad. I puberteten sker stora förändringar både psykiskt, fysiskt och socialt och det är vanligt att barnen blir osäkra och kan ha ångest. Det är viktigt att föräldrarna tar sig tid att lyssna och diskutera samt att de visar att de finns där för barnen då det behövs. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 151-153). Eftersom de unga förväntas bli mer självständiga så kommer de att ifrågasätta föräldrarnas betydelse och leta upp nya bekantskaper och grupper som stärker deras självuppfattning och gör det lättare att frigöra sig från föräldrarna. Nuförtiden inträffar puberteten allt tidigare och därför förväntas större självständighet i tidig ålder. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 156).

Kompisarna har också stor betydelse i ungdomarnas utveckling och även andra vuxna t.ex. lärare, tränare eller andra ledare för fritidsaktiviteter. Tillsammans med den unga själv, kompisar och andra vuxna fostrar föräldrarna den unga, stöder och sätter gränser för dem. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 206). Under ungdomsåren är jämförelsen med andra stor och då kan barnen ta på sig en roll som egentligen är främmande för dem, bara för att bli accepterad av andra. Genom att uppleva utanförskap och rotlöshet kan de unga reagera med störande och självdestruktiva beteenden i hopp om att någon skall lägga märke till dem. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 154-155).

Den fysiska utvecklingen

Under ungdomstiden utvecklas kroppen och blir könsmogen, dvs. puberteten inträffar (Hwang & Nilsson 2011, s. 297). Under den fysiska utvecklingen inträffar många hormonella förändringar, bland annat utvecklas flickors bröstkörtlar, bröstet växer och menstruationen påbörjas. Hos pojkar är det penis, prostata och testiklarna som utvecklas och målbrottet inleds. (Aaltonen m.fl. 2007, s. 52) Förutom dessa förändringar, ändras även kroppsbyggnaden samt fördelningen av fett och muskler på kroppen, hudförändringar och längdtillväxt. Kroppens delar växer olika snabbt och tonåringarna har en tendens att känna sig klumpiga i denna fas. (Hwang & Nilsson 2011 s. 297, 299).

Den psykiska och sociala utvecklingen

Under utvecklingen måste den unga hitta sin identitet i det samhälle och den kultur denne lever i. Identitetsutvecklingen kan ske genom testandet av olika roller, argument och åsikter, dvs. livsinställningar. I samspel med andra stärks och utvecklas identiteten och under denna tid är människan känslig för andras uppfattningar. Tonåringen börjar frigöra sig och bli självständig och kan skaffa nya idoler under utvecklingen till vuxen (Olsson & Olsson 2007, s. 106, 109, 114). Många ungdomar har dåligt självförtroende och svag självkänsla men dessa utvecklas under ungdomstiden, samt påverkas och formas av interaktioner från omgivningen. (Betances 2008, s. 18).

Under den kognitiva utvecklingen, som del av den psykiska utvecklingen, utvecklas tänkandet, lärandet, motivationen, minnet och varseblivningen. Under personlighetsutvecklingen försöker den unga hitta en ny balans för sina förändrade behov, en egen plats i livet och en insikt i livets mening. Eftersom livssituationen förändras kan den unga ha svårt att behärska sina känslor. Många kan uppleva att allt det roliga är förbi när man blir vuxen och vill därför njuta av livet innan vuxenlivet börjar. Under den psykiska utvecklingen växer också den kreativa problemlösningen fram och de unga försöker öva upp sin inlärningsteknik, samt hur man bedömer information och tänker självständigt. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 51, 59-60).

4.2 Alkohollagen

Alkohollagens (1994/1143) syfte är att förebygga sociala, samhällseliga och medicinska skadeverkningar orsakade av alkoholhaltiga ämnen genom att styra alkoholkonsumtionen (1§). Serveringsförbud gäller under 18 år fyllda (24§). Alkoholbutiker eller andra ställen som säljer alkohol får sälja svaga alkoholdrycker till personer som fyllt 18 år medan det är 20-års åldersgräns för att få köpa starkare alkoholdrycker (16§). Personer som är 18 år får endast inneha och transportera svaga alkoholdrycker medan de som är över 20 år får inneha och transportera starkare alkoholdrycker (34§). Definitionen på alkoholdryck är ”en dryck som är avsedd att förtäras och som innehåller högst 80 volymprocent etylalkohol”. En svag alkoholdryck innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol och en stark alkoholdryck innehåller 22 volymprocent etylalkohol eller mer (3§).

4.3 Hur alkoholen påverkar kroppen

Upptagning av alkohol i kroppen beror delvis på mängden mat som intagits före, delvis på alkoholens koncentration. Beroende på detta öppnas magsäcksmunnen olika snabbt och tillåter alkoholen att strömma vidare till tolvfingertarmen och vidare till tunntarmen. Redan i magsäcken upptas en del av alkoholen i blodet medan resterande 80 % tas upp av små blodkärl som finns i slemhinnorna i tarmen. Efter att den vattenlösliga alkoholen upptagits sprids den till andra organ i kroppen. Inom några sekunder når alkoholen hjärnan och man kan känna ett berusningstillstånd. Om man ätit mat innehållande mycket fett och proteiner är upptagningen av alkohol långsammare i tunntarmen. Öl fungerar på samma sätt på grund av dess rika innehåll på kolhydrater. (Lauritzson 2005, s. 21-22). Runt 5 % av alkoholen utsöndras genom svettning, i utandningsluften och i urinen. Resten av alkoholen bryts ner kemiskt av levern, (Johansson & Wirbing 2005, s. 276) som fungerar som kroppens huvudsakliga avgiftare och nedbrytare av alkohol. (Jung 2009, s. 138).

När alkoholen når hjärnan påverkas en del av våra signalsubstanser och framkallar oordning. Vissa signalsubstanser blir hämmade medan andra blir frigörande och detta kan leda till att tankar och känslor påverkas. (Lauritzson 2005, s. 22-23). Eftersom alkohol påverkar dopaminsystemet ger det stimulans och välbefinnande. Större mängder alkohol påverkar GABA-receptorer och resulterar i trötthet. Men individuella skillnader inverkar också eftersom vissa personers GABA-receptorer aktiveras tidigt medan andras aktiveras i ett senare skede. Sluddrande tal och vinglande gång kan uppstå hos kraftigt alkoholberusade personer. (Johansson & Wirbing 2005, s. 265-266). Detta som resultat av att alkoholen påverkar lilla hjärnan som styr precisionskrävande rörelser och därmed försämrar balansen och motoriken (Litmanen, Pesonen, Renfors & Ryhänen 2006, s. 76).

Risker med alkohol och konsekvenser för ungdomar

När människor är påverkade av alkohol, tar de ofta större risker och i samband med att balansen påverkas negativt, uppstår olyckor och fallolyckor i större grad (Sternebring 2012, s. 166). Levern och mag-tarmkanalen är organ som påverkas och tar skada av alkohol. Alkoholens skadlighet för levern har konstaterats i många undersökningar och kan leda till bland annat fettlever, hepatit och skrumplever (Sternebring 2012, s. 168, 171, 174). Kliniskt uppmärksammade problem i mag-tarmkanalen är matsmältningsrubbningar

med sura uppstötningar, illamående och diarré (Sternebring 2012, s. 176). Hjärnans neurotransmittorer och receptorer påverkas, och skadas också av alkoholen, och kan yttra sig som inlärningsproblem (Sternebring 2012, s. 146), minskad stresstolerans, koncentrationssvårigheter, minnesstörningar, lättretlighet m.m. Black-out är något som kan inträffa vid måttligt och kraftigt alkoholintag, en typ av minneslucka som yttrar sig genom att medvetet göra något under en tid, för att sedan inte minnas vad som har hänt. Ett liknande fenomen är grey-out som yttrar sig genom att den som druckit alkohol ”slocknar” och sedan bara har suddiga minnesbilder av vad som hänt tidigare. (Johansson 2005, s. 273, 279).

Ungdomarnas hjärna är speciellt känslig för alkohol eftersom den fortfarande utvecklas. Även små mängder alkohol under en längre tid kan förstöra hjärnceller och bland annat leda till försämrat minne och kognitiva problem. Ångest, depression, aggression och förvirring är andra effekter som alkoholanvändning har. (Betances 2008, s. 28-29).

Alkoholanvändning hos ungdomarna medför konsekvenser för både dem själva, familjen och samhället. Forskningar har visat att alkoholanvändning påverkar ungdomars fysiska och psykologiska utveckling ända fram till vuxen ålder. Det ökar också risken för våld, dåligt omdöme, oplanerat och osäkert sex, självmord samt att misslyckas i skolan. Ungdomarnas attityder och beteenden mot familjen, skolan och det övriga samhället kan också ändras. Familjeförhållandena sätts på prov då gräl och konflikter angående alkoholanvändningen uppstår i familjen. Ungdomarnas relationer till kompisarna blir mer intensiva medan det blir mer distans till föräldrarna. Dricker ungdomarna alkohol ofta kan deras attityder mot skolan och skolans regler ändras samt deras betyg bli sämre. Även deltagande i fritidsaktiviteter har en tendens att avta. (Betances 2008, s. 28, 30-31).

4.4 Varför ungdomar dricker

Motiven till att dricka är ungefär samma bland båda könen och sker i likartade situationer, men skillnaden ligger i hur pojkar och flickor upplever och beskriver sitt drickande. En positiv attityd till berusning har blivit mera allmän bland unga och i synnerhet bland unga kvinnor har det blivit vanligare att dricka sig berusad. Pojkar koncentrerar sig mera på själva drickandet, medan flickor fäster mera uppmärksamhet vid omgivningen, andras

förväntningar och gruppens sammansättning. Flickor utvärderar även sitt agerande i efterhand mera än pojkar. (Mäkelä, Mustonen & Tigerstedt 2010, s. 85, 89).

Ungdomar är ofta medvetna om att alkohol kan orsaka problem men förstår inte effekterna av alkoholen och hur den påverkar dem fysiskt och psykiskt innan de själva testat. Reklam och media lovar att alkoholen gör livet mera spännande, lindrar negativa känslor och gör intryck på kompisar och detta gör att ungdomar kan känna sig nyfikna och fascinerade av alkohol. En del tillfredsställer nyfikenheten snabbt och avbryter eller minskar på alkoholanvändningen, medan andra ökar användningen och mängden av alkohol som intas. Ungdomar kan leva i tron att eftersom de är unga och relativt hälsosamma kan de använda alkohol utan att tappa kontrollen. (Jung 2009, s. 269). Alkohol är lätt att få tag på genom äldre kompisar, att själv köpa trots att åldern inte är inne eller genom andra vuxna och därför prövar unga lätt på alkohol. Den direkta spännings- och ångestlindrande verkningsen är en av orsaken till att många dricker. Andra vanliga orsaker är lättheten att glömma vardagsbekymmer och tvister. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 293, 295).

Kompisarnas roll

Under ungdomstiden får kompisarna en större betydelse och del av livet. Ungdomarna umgås allt mindre med den egna familjen och oftare med kompisgänget. Att bli bekräftad och accepterad av kompisarna är viktigt och kan leda till att ungdomarna dricker alkohol bara på grund av att de skall bli accepterade. (Betances 2008, s. 17). Trycket från kompiskretsen som dricker är stort och alkohol dricks ofta i sällskap med andra jämnåriga. Kompisar är oftast de som lockar med alkohol. Inställningen till alkohol förändras i åldern 12-16 och man blir mera nyfiken och vill ha egna erfarenheter. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 295-296).

Dricksbeteende bland ungdomar skapar gruppsamhörighet. Ungdomar dricker för att stärka sina sociala kontakter. Genom att dricka ökar man stämningen och skapar en intensiv och social gemenskap inom gruppen. Därför är framförallt berusningsdrickandet en väsentlig del av ungdomarnas sätt att ha trevligt. (Mäkelä, m.fl. 2010, s. 85-86). Drickandet sker främst i vänskaps-, fritids- och andra grupper. Alkoholen hjälper ungdomar att träffas kring ett gemensamt intresse, t.ex. lyssna på musik och spela sällskapsspel och hjälper dem även att koppla av från skolan, arbetet och andra prestationsinriktade livsområden. Att dricka

lite alkohol gör att en kväll kan upplevas som mera avkopplande och social. Situationer när man dricker ger också möjlighet att skapa nya relationer. (Mäkelä, m.fl. 2010, s. 88).

Föräldrarnas roll

Skyddande faktorer vid ungdomars alkoholanvändning är t.ex. nära relationer inom familjen, vuxnas egna förebilder, en vägledande uppfostran samt engagemang i den ungas liv. Till skyddsfaktorer hör även erfarenheter av att lyckas i hemmet, i skolan och i andra grupper. Det är viktigt att familjen och omgivningen har en negativ attityd till alkohol. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2005). Under utvecklingen till vuxen är tonåringarna mitt upp i en självständighetsprocess. Då skapas och utvecklas fritidsintressen och det är därför viktigt för unga att öppet kunna diskutera alkoholbruk med föräldrar och lärare. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 293).

Föräldrarna borde vara goda förebilder när det gäller alkohol eftersom barnen tar modell av dem. Hur föräldrarna förhåller sig till alkohol påverkar den ungas framtida användning av alkohol. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010). Om alkoholvanor finns inom familjen överförs de till barnen, risken 25-faldigas om båda föräldrarna är alkoholiserade (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 295). Föräldrarna skall kunna tänka över sina egna vanor och leva på ett sätt som gör dem till ett föredöme för sina barn. Som förälder bör man på ett öppet sätt kommunicera med sitt barn. Det är även viktigt att föräldrarna diskuterar med varandra och samtalar om vilka förväntningar de har på sitt barn och tillsammans med barnet komma fram till tydliga och gemensamma spelregler. (Österberg 2009, s. 28).

Föräldrarna sätter gränser för barnen när det behövs och visar att de bryr sig om dem. Det är också viktigt att föräldrarna är överens, att båda står för de beslut de kommit fram till och inte ger efter för den unga. Det är också betydelsefullt att föräldrarna säger till då barnet brutit mot en överenskommelse. Men att de ändå visar att de tycker om och bryr sig om henne/honom. (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 154-155, 195). Innan den unga är intresserad av alkohol och hunnit prova på alkohol bör föräldrarna diskutera om alkohol med den unga. När barnet är i högstadiet är det viktigt att samtala om farorna med alkohol såsom livsfarliga förgiftningstillstånd, risker för olyckor, att bli offer för våldtäkter samt risker för dödsfall i samband med nedkylning. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010).

Föräldrarna bör signalera ett negativt förhållningssätt till att den unga använder alkohol. Om en förälder bjuder eller köper ut alkohol åt den minderåriga kan det ses som ett bevis på att föräldrarna gett lov till alkoholanvändning. Trots att föräldrarna själva använder alkohol har det en skyddande effekt att de förbjuder och sätter gränser för den underåriges alkoholanvändning. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010).

4.5 Hur ungdomar får tag på alkohol

ESPAD 2011 visar att 79 % av 15-16 åriga ungdomar i Finland anser att det är ganska eller riktigt lätt att få tag i en dryck som innehåller alkohol. Det är dock inte så många som själv köpt alkohol, 16 % har under de senaste 30 dagarna köpt alkohol i en affär eller på Alko och 12 % har köpt på bar eller restaurang. (Hibell, m.fl. 2012, s. 264, 269).

I ESPAD 2007 ser man att det vanligaste sättet som ungdomar får tag i alkohol är genom att de köpt eller blivit bjudna av kompisar eller äldre syskon. Det var också större andel ungdomar som tagit alkohol hemifrån, fått eller köpt alkohol av föräldrarna eller någon okänd person än andelen som själva köpt alkohol i affär eller på restaurang. I och med att man de senaste åren skärpt ålderskontrollerna vid alkoholförsäljning har det också blivit mindre som lyckats köpa alkohol själva. De fall där föräldrarna köpt alkohol åt sina barn har minskat medan det blivit vanligare med att föräldrarna bjudit på alkohol vid ungdomarnas senaste konsumtionstillfälle. Det har också blivit vanligare att ungdomar tar alkohol hemifrån. (Österberg 2009, s. 24-25).

4.6 Rapporter och folkhälsoprogram

TOBALK 2011 undersökte rökning och substansanvändning hos 9:e klassister i Vasa. Samma undersökning har utförts ända sedan 1980-talet. Både svensk- och finskspråkiga skolor deltog. Den senaste enkätundersökningen utfördes 2011 i fem skolor. Resultatet visade att alkoholanvändningen varit vanligare bland 9: onde klassisters flickor än pojkar. 42 % av flickorna hade provat på alkohol och 39 % hade använt alkohol regelbundet, dvs. minst 1-2ggr/mån. Bland pojkarna var motsvarande resultat 52 % respektive 26 %.

Ungefär 1/5 av 9: onde klassister hade inte provat alkohol. (Huttunen-Metsi & Tammela 2011).

Nuorten terveystapatutkimus är en undersökning som görs regelbundet av social- och hälsovårdsministeriet och senaste undersökningen gjordes 2013. Undersökningen behandlar ungdomars alkohol-, tobak- och drogvanor, och utförs vart annat år bland 12-18-åringar. Syftet med undersökningen är att granska hur utbrett användningen av tobak är, köp av tobak och hur ungdomar iakttar reklam av dessa produkter och att granska alkoholbruk och social utsatthet för narkotika. Senaste resultatet angående alkoholbruk visade bl.a. att procentandelen som druckit alkohol en gång i månaden eller oftare bland pojkar var 7 % medan flickornas andel var 9 % bland 14-åringar. Motsvarande resultat hos 16 åriga pojkar var 32 % och flickor 31 %. Resultatet kring drickande som leder till berusning visade ett lägre resultat hos 14-åringar, endast 3 % av flickorna och 1 % av pojkarna svarade att de blivit berusade minst en gång per månad. Resultatet hos 16-åringar var högre, 9 % av pojkarna och 8 % av flickorna uppges ha varit berusade minst en gång i månaden. (Social- och hälsovårdsministeriet 2013, s. 3, 37, 40).

I den statistiska årsboken om alkohol och narkotika från 2012 visade senaste resultat att av andelen nyktra ungdomar på 8:e och 9:e klass i grundskolan 2010-2011 var 44 % pojkar och 42 % flickor. Motsvarande andel som drack alkohol i berusningssyfte var 15 % pojkar och 16 % flickor. (Institutet för hälsa och välfärd 2012, s. 125-126).

Hälsa 2015 är ett folkhälsoprogram som strävar till att främja hälsan. Man har satt upp åtta mål som skall uppfyllas inom 15 år, dvs. från 2000-2015. Ett av målen är att de alkohol- och narkotikarelaterade hälsoproblemen inte är vanligare än i början av 1990-talet och att de sköts på ett sakkunnigt sätt (Social- och hälsovårdsministeriet 2001, s. 4, 15). För att uppnå målet prioriterar stadsrådet bl.a. gott samarbete mellan olika kommuner, myndigheter, föräldrar, ungdomar, skolor och näringslivet för att kunna hantera hälsoproblemen professionellt och minska alkoholbruket. I folkhälsoprogrammet framkommer det att alkohol- och tobaksdebuten sker i tidigare ålder och att en förändring endast kan ske om attityderna och användningen av alkohol allmänt förändras. (Social- och hälsovårdsministeriet 2001, s. 23-24).

4.7 ESPAD

European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs, ESPAD, är en undersökning som görs vart fjärde år i många europeiska länder. Undersökningens syfte är att samla in information om alkohol- och droganvändning bland 15–16-åriga europeiska elever för att bedöma och följa med trenderna i de enskilda länderna och för att kunna jämföra resultaten mellan de olika länderna. 1995 började man med ESPAD och då deltog 26 länder. Senaste gången man utförde undersökningen var år 2011 och då deltog 37 länder, med över 100 000 elever. Undersökningen består av frågeformulär som skickas ut till skolor i länderna som deltar och eleverna får fylla i enkäterna i skolan som en gruppenkät. (Hibell, m.fl. 2012, s. 10).

Resultat 2011

Resultaten från ESPAD 2011 visade att i medeltal 87 % av ungdomarna i de deltagande länderna druckit alkohol någon gång i livet, av dessa hade 24 % druckit 40 gånger eller mer. Även en stor del, 79 %, hade druckit alkohol de senaste 12 månaderna. Finland hade lite lägre procent jämfört med medeltalet, 75 % av de finländska ungdomarna hade druckit alkohol de senaste 12 månaderna. (Hibell, m.fl. 2012, s. 68-70). Alkohol användningen de senaste 30 dagarna undersöktes också i ESPAD och det framkom att 48 % av ungdomarna i Finland druckit alkohol de senaste 30 dagarna, lite lägre andel jämfört med medeltalet från andra länder (57 %) men dock högre andel än grannländerna Sverige och Norge. (Hibell, m.fl. 2012, s. 70-71). Av de finländska ungdomarna så hade 18 % druckit alkohol tre gånger eller mer de senaste 30 dagarna. (Hibell, m.fl. 2012, s. 58).

ESPAD visade att 47 % hade varit berusade någon gång. Berusad definierades i undersökningen som att man inte kunnat tala ordentligt, haft vinglig gång, kastat upp och/eller inte kommer ihåg vad som hänt. Resultaten om hur stor del av ungdomarna som har varit berusade de senaste 12 månaderna visade att Finland kom högt upp i statistiken med ungefär hälften av ungdomarna, medan medeltalet för alla länder var 37 %. Finland hade också stort antal flickor som varit berusade de senaste 12 månaderna jämfört med andra länder. I de flesta länder så är det fler pojkar än flickor som varit berusade de senaste 12 månaderna, men även här skiljde Finlands resultat sig från de andra ländernas med märkbart flera flickor än pojkar som varit berusade. Angående de senaste 30 dagarna så

hade i medeltal 17 % varit berusade och Finlands procentandel var 21 %. (Hibell, m.fl. 2012, s. 76-78).

Ungdomarna uppskattade själva på en skala från 1-10 hur fulla de varit den senaste gången de druckit alkohol. Resultatet visade att Finland och övriga nordiska länder hade höga poäng jämfört med andra länder. (Hibell, m.fl. 2012, s. 74). Fyra av fem europeiska ungdomar tyckte det var lätt eller ganska lätt att få tag på alkoholhaltiga drycker. Den vanligaste alkoholhaltiga drycken som användes var öl och nästan tre av fyra tyckte att det var lätt eller ganska lätt att få tag i öl. (Hibell, m.fl. 2012, s. 66-68, 72).

Debutåldern för alkohol undersöktes och i tre fjärdedelar av länderna så hade hälften av ungdomarna druckit åtminstone ett glas alkoholhaltig dryck då de varit 13 år eller yngre. Av dessa så hade 12 % varit fulla vid samma ålder. I Finland var motsvarande procent 43 % som druckit åtminstone ett glas alkoholhaltig dryck och av dessa så hade 16 % varit fulla vid 13 års ålder eller tidigare. (Hibell, m.fl. 2012, s. 80, 303).

Ungdomarna kryssade också i för de negativa och positiva konsekvenserna av alkohol som de höll med om. De flesta höll med om att alkoholanvändning var kul och många höll med om att alkohol skadar hälsan och att en negativ konsekvens var att man får baksmälla. (Hibell, m.fl. 2012, s. 80-81).

5 Tidigare forskning

Respondenterna har använt sig av databaserna EBSCO, Cinahl, Cochrane, Julkari, PubMed, Pediatrics, Social- och hälsovårdsministeriets publikationer, Springerlink, SweMed, Proquest och Medic för att hitta forskningar som berör det aktuella ämnet, under tidsperioden januari 2013 till oktober 2013. Respondenterna har även sökt relevanta artiklar publicerade år 2000-2013 i tidskrifterna Vård i Norden, Läkartidningen och Nordisk Alkohol- och Narkotikatidskrift. Genom e-mail kontakt med sekreteraren på tidningen Hälsovårdaren angående en artikel, i utgåvan 6/2013, om ungdomar och alkohol fick respondenterna också tips på relevanta forskningar. Sökord som har använts är Adolescent, adolescents, alaikäinen, alcohol, alkoholanvändning, alkoholi, alkoholikäyttö, attitude, attityder, alcohol misuse, binge drinking, behaviour, berusning, culture, drinking, Finland, friends, föräldrar, föräldrars påverkan, gruppsyck, influence, kompisar, kompisars påverkan, kultur, Norden, Nordic countries, nuoret, opinions, parent, parenting, parent-

child relations, parental factors, peer group, peer pressure, risk behaviour, risk beteende, scandinavia, school, students, substance use, Suomi, teenager, underage, underårig, ungdomar, underage drinking, vänner, vännerns påverkan, young people, youth, youth attitudes.

Mest antal sökträffar på EBSCO var 12665, men genom olika begränsningar t.ex. årtal, peer reviewed, full text och olika kombinationer av ovan nämnda sökord har respondenterna hittat artiklar som granskats. Genom olika inkluderings- och exkluderingskriterier har artiklarna, som respondenterna sedan har använt, valts ut. Inkluderingskriterierna var att artiklarna skall beröra examensarbetets ämne, beröra syftet och frågeställningarna, vara relevanta för resultatet och tolkningen samt gärna vara europeiska, finländska och högst 10 år gamla. Exkluderingskriterierna var att artiklarna inte berörde respondenternas ämne t.ex. att de handlade om vuxnas alkoholanvändning eller missbruk, att de inte var relevanta för resultatet och tolkningen, artiklarna inte var europeiska eller mycket äldre än 10 år. Respondenterna har granskat cirka 130 artiklar som verkat vara användbara och sedan genom inkluderings- och exkluderingskriterierna valt ut artiklar som varit relevanta. Totalt 13 stycken vetenskapliga artiklar användes i kapitlet tidigare forskning i arbetet. Artiklarna som användes är från år 2002 fram till 2012. Artikeln från år 2002 användes, fastän den var 11 år gammal, för att respondenterna tyckte att det framkom viktig fakta.

Studien gjord av Sourander m.fl. (2012) syftar till att bedöma om de emotionella problemen och beteende problemen blivit mera vanliga bland finländska ungdomar i årskurs 7 och 9 under en period på 10 år, 1998-2008. Resultatet visade minskad alkoholanvändning. 1998 svarade 44 % att de inte använder alkohol medan resultatet 2008 visade på 68 %. Resultatet av de som angett att de inte blir berusade ökade från 53 % till 70 % mellan år 1998-2008. Man kunde se en betydande förändring bland flickorna.

Lavikainen, Salmi, Aaltonen och Lintonen (2011) har gjort en studie med syftet att undersöka rapporterade skador och riskbeteenden uppkomna i samband med alkoholanvändning hos 15-16 åringar. Resultatet visade att bland skador uppkomna av alkoholanvändning var baksmälla den mest förekomna, följt av ånger över något som sagts eller gjorts, illamående och att slockna. Dåligt stöd och kontroll från föräldrar anknyttades till sociala skador och brottslighet. Ungdomar som levde i kärnfamiljer och i familjer som gav stöd skyddades från alkoholrelaterade skador.

Lintonen och Konu (2003) har gjort en studie som är baserad på en nationell undersökning angående ungdomars hälsa och livsstil som utfördes bland finländska ungdomar i åldern 14 och 16. Syftet med studien var att testa hypotesen att valet av alkoholdryck i den tidiga ungdomen är kopplat till användningsmönster och attityder till alkoholanvändning. Resultatet visade att alkoholanvändningsmönster och attityder till alkohol var associerat med val av dryck. Val av alkoholdryck var starkt förknippat med att dricka och att vara berusad. Vin och cider var förknippat med minst förekomst av drickande och berusning, medan öl var förknippat med de som dricker mycket och med jämna mellanrum. Öl valdes även av dem som tidigast började dricka. Att dricka starksprit eller att dricka flera drinkar var i högre grad förknippat med att dricka sig berusad än vin och cider, men i mindre grad än öl. Alkoholkonsumtionen var även förknippad med val av dryck.

I en studie om alkoholkulturen hos ungdomar har Wright, Shaw, Weatherburn och Gandy (2009) undersökt ungdomars beteende, kunskap och attityder kring alkohol. De har använt sig av en undersökning som gjorts i 24 skolor i England och anpassat undersökningen efter en nationell undersökning som gjorts. I undersökningen kom det fram att de flesta druckit alkohol första gången i åldern 13-15. Orsakerna till varför ungdomarna drack varierade men påverkades av vänner, familj och föräldrar. De orsaker som framkom var att de drack för att bli fulla, för att de hade tråkigt eller ingenting att göra eller för att det var roligt att dricka. En annan orsak var gruppsyck, att om kompisarna drack så påverkades de själva och någon sade att de inte hade något annat val än att själv dricka då kompisarna drack. Vissa ungdomar valde att inte dricka alkohol och påverkades inte av vänner som dricker och vissa började umgås med andra som inte dricker alkohol istället för att umgås med vännerna som dricker ofta.

Fowler m.fl. (2007) har undersökt sambandet mellan ungdomars och deras vänners användning av alkohol. 862 tvillingar i åldern 11-17 deltog i enkätundersökningen och svarade på frågor om deras egen alkoholanvändning och deras tre bästa vänners alkoholanvändning samt om riskanvändning. Resultatet visade att 19 % av informanterna hade en nära vän som drack alkohol åtminstone en gång i månaden, 17 % hade två och 33 % hade tre vänner som åtminstone en gång per månad drack alkohol medan 30 % av informanterna inte hade någon av sina närmsta vänner som drack alkohol en gång i månaden eller oftare. Ett samband mellan ungdomars och deras vänners alkoholanvändning observerades, vännernas alkoholanvändning påverkade hur ofta ungdomarna själva drack alkohol. Också genetiska faktorer och omgivningen påverkade förhållandet mellan ungdomars och deras vänners alkoholvanor.

Palmqvist och Santavirta (2006) har undersökt förhållandet mellan finländska ungdomars substansanvändning, kroppsbuild och vänners påverkan. Ungdomarna som deltog i undersökningen gick i årskurs 8 i högstadiet och var 14-16 år gamla. Resultatet visade att av de som drack alkohol så var flera missnöjda med sin kroppsbuild än de som inte drack, vilket tyder på ett samband mellan kroppsbuild och alkoholanvändning. Ett samband mellan alkoholanvändning och nära relationer med vänner upptäcktes också. Studien visade att ungdomar som dricker umgås mycket med sina vänner, vilket kan ses som att alkoholanvändning bland ungdomar är ett gruppfenomen.

En studie gjord av Seljamo m.fl. (2006) syftade till att studera förekomsten av ungdomars alkoholanvändning, anknytningar inom familjen, sociodemografiska faktorer samt sambandet mellan föräldrarnas dryckesvanor och ungdomarnas alkoholanvändning. Studien visade att 83 % av flickorna och 79 % av pojkarna hade använt alkohol vid 15-års ålder. Resultatet visade också att faderns kraftiga alkoholanvändning och en tidig erfarenhet av alkohol oftast var faktorer som påverkade ungdomarnas alkoholanvändning. Ungdomar med mammor som använt alkohol i unga år hade dubbelt så stor risk att ha varit mycket berusade ett flertal gånger vid en ålder på 15 år, medan risken hos ungdomar med mammor som inte prövat alkohol innan 17-års ålder hade lägre risk.

I en studie av Van der Vorst, Engels, Dekovic, Meeus och Vermulst (2007), som gjorts i Nederländerna, undersöktes kopplingen mellan ungdomars alkoholanvändning och tillhandahållandet av specifika regler för alkohol. I studien framkom det att genom att tillhandahålla klara alkoholspecifika regler minskade sannolikheten att ungdomarna började dricka, oavsett i vilken ålder ungdomarna var. När ungdomen redan etablerat ett alkoholanvändningsmönster så minskar eller försvinner inverkan av klara alkoholregler fastsatta av föräldrarna. Resultatet visade att föräldrar kan, speciellt i inledningsfasen av alkoholanvändningen, förebygga användningen av alkohol oavsett ålder eller ungdomens personlighet genom att tillhandahålla klara regler gällande alkohol.

I en studie som genomfördes av Pirskanen, Pietilä, Halonen och Laukkanen (2006) i 10 skolor i östra Finland, bland ungdomar i åldern 14-18, har bland annat undersökt ungdomars användning av alkohol och andra substanser samt riskfaktorer relaterade till substanserna. Resultaten från studien visade att ungdomars användning av substanser såsom alkohol var associerade med moderns utbildning och rökning, föräldrarnas stöd, kamraternas stöd, fritidssysselsättningar samt kunskaper om substanserna. De ungdomar som upplevde att de inte hade en öppen dialog med föräldrarna var oftare riskfyllda

användare av substanser än de som upplevde att de hade ett gott stöd från föräldrarna. Bristfälligt kamratstöd när det gällde avhållsamhet från alkohol, dålig självuppskattad hälsa, inga fritidssysselsättningar samt bristfällig kunskap om substanserna var även relaterat till riskfylld substansanvändning. 42 %, av de ungdomar som upplevde bristfälligt stöd var riskfyllda användare medan 9 % av dem som upplevde gott stöd använde substanser riskfyllt.

Bränström, Sjöström och Andréasson (2007) har gjort en studie i Sverige om alkohol- och droganvändning bland 15–18-åriga ungdomar. Syftet med studien var att undersöka kopplingen mellan riskfaktorer och förebyggande faktorer och ungdomars alkohol- och droganvändning. Resultatet från studien visade att starka förutsägande faktorer för att ha varit berusad någon gång var föräldrar som erbjöd alkohol, skolkning, att ha vänner som bröt mot normer samt upplevd tillgänglighet till droger. Den viktigaste förebyggande faktorn mot att någonsin varit berusad var att ha en positiv attityd till begränsningar. Intensiv användning av alkohol varje månad bland 9-klassister var associerat med en positiv attityd till alkohol och att vara med vänner som bryter mot normer. I den äldre åldersgruppen var betydande riskfaktorer för intensiv alkoholanvändning en positiv attityd till alkohol, föräldrar som förser sina barn med alkohol samt tillgängligheten till alkohol.

Hellandsjo Bu, Watten, Foxcroft, Ingerbrigtsen och Relling (2002) har undersökt vilken debutålder gällande alkoholdrickande och berusning norska ungdomar hade samt vilken upplevd påverkan sociodemografiska faktorer hade. Resultatet tydde på att 25,2% av ungdomarna hade druckit alkohol vid 13 års ålder. 42,7% av ungdomarna uppgav att de första gången drack alkohol hemma hos en kompis. I studien uppkom det även att ungdomarna med tidig alkoholdebut drack fyra gånger mera öl, vin och sprit än de som hade en senare alkohol debut. Resultatet visade också att förutsägande faktorer för tidig alkoholdebut var relaterat till vänner och föräldrarnas dryckesfrekvens och att föräldrarna var viktiga rollmodeller.

Studien gjord av Holmila, Karlsson & Raitasalo (2005) undersökte bland annat varifrån minderåriga fick sin alkohol, och om ungdomarna tyckte att det var lätt att ordna fram alkohol. Resultatet visade att 63 % av de 15–17-åringar som svarade på enkäten tyckte att det var ganska eller mycket enkelt att skaffa alkohol. Bara några av dem tyckte att det var svårt att införskaffa alkohol. De flesta, 68%, uppgav att de fått alkoholen genom sina kompisar. Men det var också vanligt att ha införskaffat alkoholen via föräldrar och syskon.

I en studie gjord av Tigerstedt, Markkula, Karlsson, Jokela & Pietikäinen (2008) jämförde man svenskspråkiga och finskspråkiga ungdomars dryckesvanor i Österbotten och huvudstadsregionen. Studien hade tre syften. Man ville se hur dryckesvanorna hade utvecklats de senaste åren inom dessa grupper, hur dryckesvanorna skiljde sig från varandra och om det fanns särdrag inom de svenskspråkiga ungdomarnas dryckesvanor. Studien baserade sig på en omfattande skolhälsoenkät utförd på 8:e och 9:e klassister och första och andra års gymnasiestuderande. Resultatet från studien visade att nykterheten, dryckesfrekvensen och berusningsdrickandet hade minskat bland de finländska ungdomarna, medan de svenskspråkiga inte i lika hög grad minskat dessa faktorer. Bland annat nykterhetstrenden hos svenskspråkiga ungdomar hade varit långsammare än hos finskspråkiga i Österbotten och huvudstadsregionen. Skillnaderna gällande alla indikatorer; dryckesvanor, frekvens och berusning, var anmärkningsvärt lägre bland svenskspråkiga i Österbotten än svenskspråkiga i huvudstadsregionen, medan de regionala skillnaderna mellan finskspråkiga var mindre. Resultatet visade också att grundskolflickor i svenskspråkiga kommuner lättare avstod från att dricka än i de tvåspråkiga kommunerna.

Sammanfattningsvis tyder flera studier på att både föräldrar och kompisar påverkar ungdomars alkoholanvändning. Man har konstaterat att orsakerna till varför ungdomar drack varierade, men påverkades av vänner, familj och föräldrar. Stöd och kontroll från föräldrarna samt klara regler gällande alkoholanvändning kan minska användningen av alkohol hos ungdomar. Föräldrarnas egen alkoholanvändning påverkar också. Samband mellan ungdomars och deras vänners alkoholanvändning hittades och studier visade att alkoholanvändning bland ungdomar är ett gruppfenomen. Grupptryck, fritidssysselsättningar och kunskap om alkohol var andra faktorer som var av betydelse. Även en positiv attityd till alkohol och tillgängligheten till alkohol påverkar ungdomars alkoholanvändning. En tidig alkoholdebut kan också leda till att ungdomarna dricker större mängder och förutsägande faktorer för tidig alkoholdebut var relaterat till vännernas och föräldrarnas dryckesvanor.

6 Undersökningens genomförande

Respondenterna har gjort en kvalitativ och kvantitativ studie. Kvalitativ metod används när man vill ha data som beskriver ett fenomen eller beteende där resultatet går att redovisa i form av text medan kvantitativ metod används när man beskriver företeelser som går att redovisa med siffror. (Olsson & Sörensen 2011, s. 23, 106; Denscombe 2009, s 320-321.).

Enkät har använts som datainsamlingsmetod och innehållsanalys samt statistisk analys som dataanalysmetod, i detta kapitel redogörs dessa metoder. Etiska ställningstaganden som respondenterna tagit i beaktande, hur undersökningen genomförts och val av informanter har även beskrivits.

6.1 Val av informanter

Respondenterna valde, icke slumpmässigt, elever i årskurs sju i en högstadieskola i Österbotten som informanter. Dessa valdes eftersom undersökningen som gjordes för 20 år sedan utfördes i samma högstadieskola med samma årskurs – informanterna kommer därför att förse respondenterna med en tillförlitlig jämförelse i det framtida utvecklingsarbetet. Antalet elever i denna årskurs var 88 stycken. Vid gruppenkätens utförande var 3 elever frånvarande, så det slutliga antalet informanter blev 85 stycken.

6.2 Enkät

Ordet enkät kommer från franskan och betyder rundfråga. Enkät innebär att informanten på egen hand svarar på frågor genom att fylla i ett frågeformulär. Respondenterna kan antingen själva utforma ett frågeformulär eller använda sig av något som använts tidigare, då har de samtidigt något att jämföra resultaten med. Enkäten kan vara uppbyggd av öppna frågor som får formuleras fritt eller bundna frågor som har fasta svarsalternativ. (Trost 2007, s. 9, 24; Ejlertsson 2005, s. 8) Ett urval skall också göras angående vem man skall distribuera enkäterna till och då väljs en grupp eller population som passar studiens ändamål. Fördelar med enkätundersökning är att man kan använda sig av en större grupp informanter. Eftersom de på egen hand får fylla i enkäterna så påverkas de inte av de som

utför undersökningen, utan kan i lugn och ro sitta och fundera och svara på frågorna. Det är lättare att svara på frågor som rör känsliga ämnen, t.ex. alkoholanvändning, via enkät, speciellt om informanterna utlovats anonymitet och undgår att diskutera de känsliga ämnena med en intervjuare. (Ejlertsson 2005, s. 11-12, 18).

Gruppenkät används vanligtvis då man vill nå en viss grupp t.ex. i skolor. Då delas enkäterna ut och samlas in vid samma tillfälle och man har då kontroll över vem som svarar. Svartsprocenten är oftast högre vid gruppenkäter och svaren kommer även in snabbare än vid t.ex. postenkät. Vid distribution av enkäterna är det viktigt att information ges och att det tydligt framkommer vad syftet med enkäten är. (Trost 2007, s. 9-10; Ejlertsson 2005, s. 10-11).

Nackdelar med gruppenkät är att informanterna kan svara fastän de inte vill eller svarar på ett annat sätt än de vill på grund av grupstryck (Henricson 2012, s. 145). Bortfall kan också förekomma i två olika former: externt bortfall är om någon väljer att inte svara på enkäten och internt bortfall om någon väljer att inte svara på någon enskild fråga. Man skickar ut ett följebrev med enkätundersökningen. Ett följebrev skall innehålla information om enkätundersökningen och vara väl formulerad för att väcka informanternas intresse att besvara enkäten. Följebrevet skall även påvisa syftet med undersökningen, hur man valt informanter, att undersökningen är frivillig och anonym, att svaren behandlas konfidentiellt, kontaktuppgifter till respondenterna och annan ansvarig person. Man bör även försöka motivera informanterna att svara på enkäten. (Ejlertsson 2005, s. 25-26, 39-43).

Som datainsamlingsmetod har respondenterna använt sig av en likadan enkät som användes i undersökningen som genomfördes för 20 år sedan. Vissa föråldrade ord omformulerades för att informanten bättre skulle förstå frågorna. Enkäten (bilaga 1) bestod av både bundna och öppna frågor, dvs. deltagarna hade svarsalternativ på vissa frågor medan de andra frågorna fick kommenteras fritt. För att intressera informanterna och minska bortfall så bifogades ett följebrev (bilaga 2) till enkäten.

6.3 Innehållsanalys

Kvalitativ innehållsanalys är en analysmetod som kan användas för att analysera skriven data. Metoden är systematisk och objektiv och kan användas för att beskriva ett fenomen. Analysen börjar med att välja analysenhet. (Elo & Kyngäs 2007, s. 108- 109). En analysenhet kan vara data som samlas in, så som texter från frågeformulär (Henricson 2012, s. 332). Efter att analysenhet valts läser man igenom materialet flera gånger och en helhetsuppfattning av materialet görs. Därefter delar man in texten i meningsenheter, det kan vara ord, meningar eller hela stycken som är relevanta och som beskriver alla aspekter av materialet och som har ett gemensamt budskap. Därefter analyserar man materialet utifrån frekvensen av enheterna samt hur de förhåller sig till andra enheter som finns i materialet. Sedan sorteras meningsenheterna och liknande enheter kan grupperas ihop. (Denscombe 2009, s. 307; Elo & Kyngäs 2007, s. 109, 111).

Enheterna delas sedan in i olika kategorier som är relevanta för analysen av data. Syftet med kategorierna är att belysa fenomenet och öka förståelsen. Man bör ha föreställningar om vilka kategorier, frågor och idéer som man är intresserad av samt hur texten tar upp dessa. Det kan t.ex. vara nyckelord som är associerade med temat. Kategorierna kan även indelas i underkategorier. (Elo & Kyngäs 2007, s. 109,111; Denscombe 2009, s. 307).

Efter att kategorierna skapats, görs en abstraktion där man utformar en allmän beskrivning av forskningsämnet. Med hjälp av innehållsanalysen får man fram vad som framställs som relevant i texten, olika teman identifieras och allmänna slutsatser kan dras baserat på datamaterialet. (Elo & Kyngäs 2007, s. 111; Denscombe, 2009, s. 307-308). Vid presentation av resultat är det viktigt att kategorier eller teman illustreras med citat från texten. Resultaten skall till sist tolkas och diskuteras, vilket görs i relation till teorier. (Henricson 2012, s. 340).

Vid bearbetning av resultatet har respondenterna använt sig av kvalitativ innehållsanalys gällande de öppna frågorna. Först har respondenterna noggrant bekantat sig med materialet och skaffat sig en helhetsuppfattning och sedan delat in materialet i meningsenheter. Därefter har enheterna grupperats och kategoriserats i teman, kategorier och underkategorier. Citat har använts för att illustrera resultatet.

6.4 Statistisk analys

Statistisk analys används vid kvantitativa studier och kan användas för att beskriva en population vid ett visst tillfälle (Olsson & Sörensen 2011, s. 109). Analysmetoden är ett enkelt och noggrant sätt att organisera data. Med statistisk analys blir organiseringen av data och resultatredovisningen noggrann och enkel. Analysmetoden kan användas på frågeformulär och redovisas med siffror. (Denscombe 2009, s. 327-328).

När man analyserar kvantitativ data börjar man med att koda. Detta innebär att man tilldelar nummer till olika svar för att kunna fortsätta analysen. (Denscombe 2009, s. 332). SPSS är ett statistikprogram som kan användas för att organisera och sammanfatta data så att man sedan får ett överskådligt resultat. (Henricson 2012, s. 311).

Kvantitativ data gör det också möjligt att testa om det finns samband mellan olika variabler. Hypotesprövande statistik kan ge uppfattning om det finns samband mellan variabler, eller om eventuella mönster är tillfälligheter. (Denscombe 2009, s. 341-342) I ett statistiskt test beräknas ett p-värde, som visar om det finns samband eller inte. Är $p < 0,05$ finns det sannolikt ett samband mellan hypoteserna. (Denscombe 2009, s. 343; Henricson 2012, s. 320-322).

För att göra deskriptiva data förståeligt är det betydelsefullt att redovisa resultatet med hjälp av diagram och tabeller. Frekvenser/antal kan presenteras med hjälp av stapeldiagram. (Denscombe 2009, s. 349, 353)

Respondenterna har i huvudsak använt sig av deskriptiv statistik och Spearmans rangkorrelationskoefficient som testar samband mellan rangordnad data till de bundna frågorna. Resultatet har införts i statistikprogrammet SPSS för att organisera och sammanfatta data. Excel har använts för att göra resultatet mera överskådligt i form av stapeldiagram.

6.5 Etiska överväganden

När man gör en studie eller undersökning bör man tänka på forskningsetiken; det finns etiska riktlinjer som skall beaktas för att skydda deltagarna. Det är viktigt att man inte orsakar någon skada för dem som deltar eller berörs av studien. (Patel & Davidson 2011, s.

63-64). Informanterna skall heller inte såras eller utnyttjas på något sätt (Henricson 2012, s. 71).

Integritet hör till de etiska riktlinjerna. Man måste arrangera undersökningen så att det inte går att identifiera enskilda individer och man får inte heller lämna ut uppgifter till utomstående. Det är lättare att kunna identifiera individer i mindre grupper än när man utför undersökningen på en större grupp, vilket är viktigt att beakta när man väljer ut informanter. (Patel & Davidson 2011, s. 63-64). Enligt etiken skall det finnas goda skäl varför en viss grupp används som informanter och man måste värna om deras välbefinnande och integritet. Barn är speciellt sårbara. När de deltar i en undersökning bör man, i högsta grad, beakta frivilligheten och respektera ifall barnet inte vill delta. (Henricson 2012, s. 81-82). Man behöver också godkännande av instansen man kommer utföra själva undersökningen på, före den kan inledas (Patel & Davidson 2011, s. 63-64).

Ansenlig information till deltagarna är också viktigt, så de vet vad undersökningen innebär och vad resultatet skall användas till. Annat som behöver informeras om är att deltagandet är frivilligt. (Patel & Davidson 2011, s. 63-64). Informanterna skall få tillräckligt med betänketid beträffande deltagande och det är bra att både muntligt och skriftligt informera om vad undersökningen innebär. Viktigt är att informationen är anpassad till barnets kunskapsnivå. Informationen bör innehålla syftet med undersökningen samt kontaktuppgifter till handledaren för examensarbetet och yrkeshögskolan. (Henricson 2012, s. 82-83, 85).

Anonymitet är också en rättighet då man deltar i en studie (Patel & Davidson 2011, s. 63-64). Med anonymitet avses att inte ens respondenterna kan identifiera informanterna (Henricson 2012, s. 86). Konfidentialitet och sekretess är av betydelse för att skydda informanterna. Det insamlade materialet måste förvaras så att obehöriga inte kan få tag i det. Man skall inte heller kunna identifiera personer eller situationer utifrån resultatet, på detta sätt skyddas informanternas anonymitet. (Olsson & Sörensen 2011, s. 78).

För att beakta etiska principer har respondenterna först ansökt om tillstånd att utföra undersökningen. Ansökan (bilaga 3) har beviljats av både ledningsgruppen för social- och hälsovård i kommunen och rektorn på högstadieskolan. Efter beviljandet har enkäterna vidarebefordrats till lärarna i skolan som sedan delat ut dem på lektionstid och informerat informanterna om att deltagandet är anonymt och frivilligt. Ett följebrev (bilaga 2) har delats ut i samband med enkäterna (bilaga 1), och informanterna fick även ett informationsbrev till föräldrarna (bilaga 4).

7 Resultat

I detta kapitel har resultaten från enkätundersökningen redovisats. 85 informanter deltog varav 43,5% (n=37) var flickor och 56,5% (n=48) var pojkar. Resultatet har redovisats både kvalitativt och kvantitativt. Svarefrekvensen har varierat starkt mellan frågorna. Två samband (bilaga 5) mellan olika variabler hittades också och presenteras i detta kapitel.

De 10 bundna frågorna (bilaga 1) har redovisats i stapeldiagram och förstärkts med beskrivande text. Svarefrekvensen har angetts under stapeldiagramen. Ingen svarefrekvens har dock angetts i frågorna i diagram 2, 3 och 10, eftersom informanterna kunde välja fler än ett svarealternativ. De öppna frågorna har redovisats i teman. Genom innehållsanalysen bildades tre teman utgående från svaren från de nio öppna frågorna i enkäten (bilaga 1) och sedan indelades de i kategorier och underkategorier.

7.1 Bundna frågor

Resultatet från de bundna frågorna, som var 10 stycken, har presenterats med beskrivande text och illustrerats med stapeldiagram. Flervalsfrågorna i diagram 2, 3 och 10 har endast presenterats med antal svar av elever medan de övriga diagramen presenterats i både antal och procent.

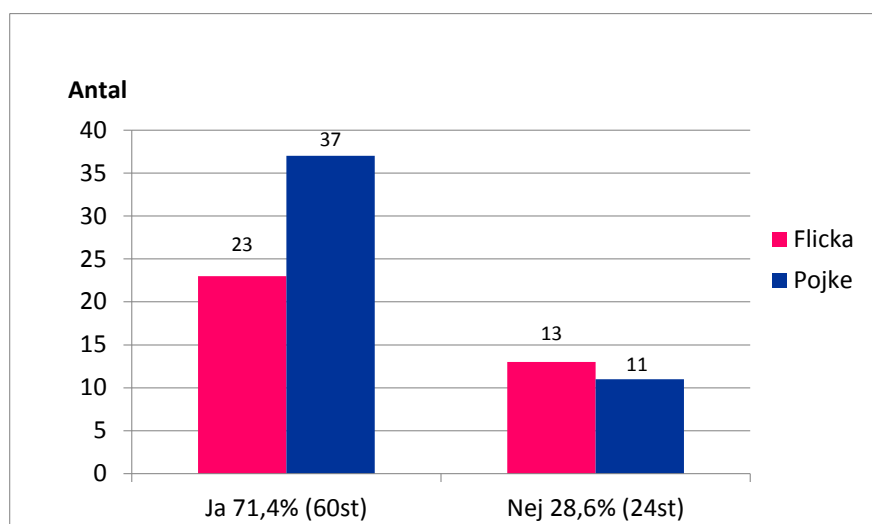

Diagram 1 – Har du någon gång smakat på alkoholdrycker? (n=84)

Sammanlagt 60 elever, 71,4% svarade att de någon gång smakat på alkoholdrycker, 23st av flickorna och 37st av pojkarna. 24 elever, 28,6% svarade att de inte smakat alkoholdrycker, 13st av flickorna och 11st av pojkarna. (n=84)

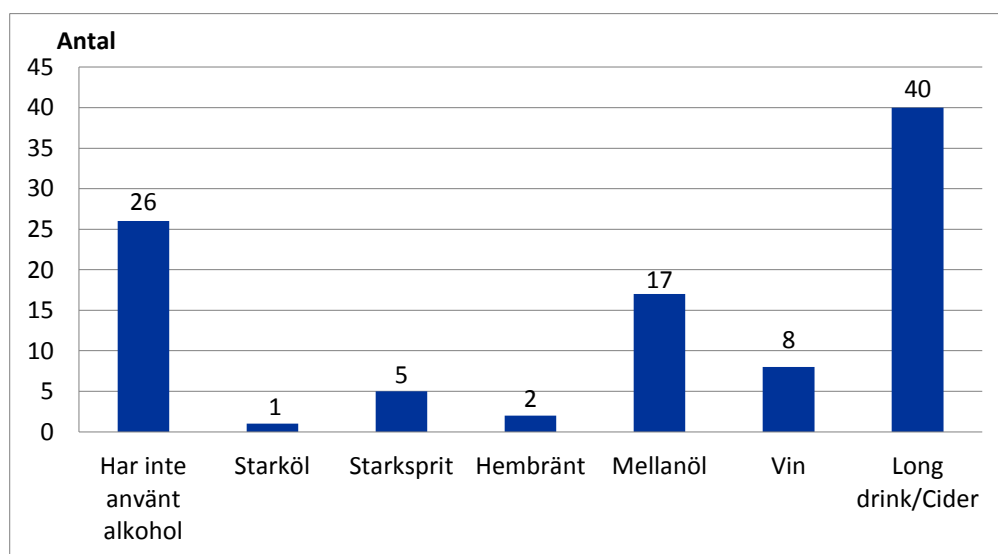

Diagram 2 – Vilken alkoholdryck använde du första gången?

På frågan om vilken alkoholdryck eleverna använt första gången svarade 26 elever att de inte använt alkohol, medan 40 elever använt Long drink/cider och 17 elever mellanöl. Endast 8 elever hade använt vin, medan 5 elever använt starksprit, 2 elever hembränt och endast 1 elev starköl. På denna fråga kunde informanterna välja flera svarsalternativ.

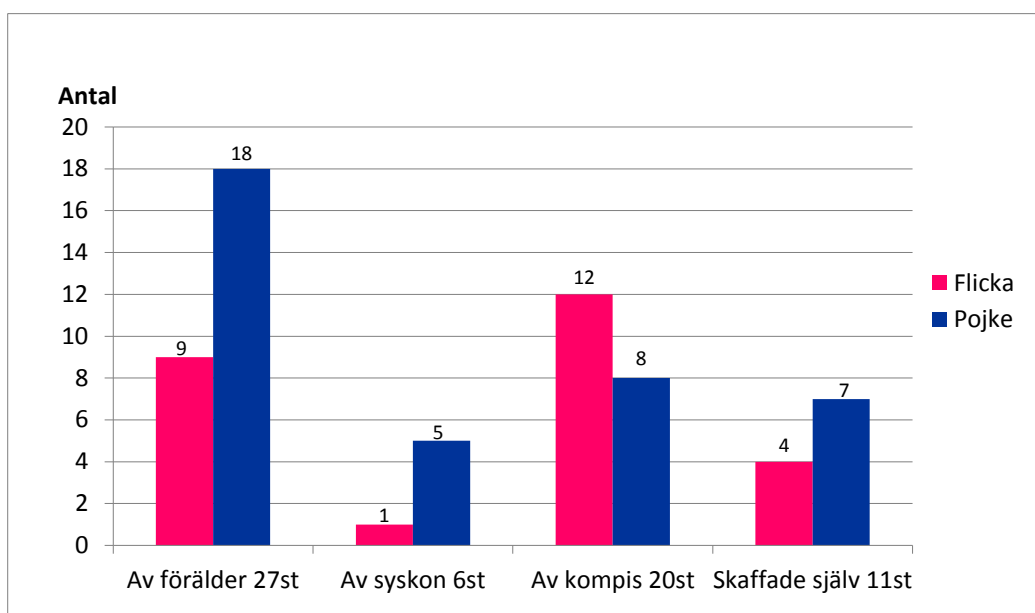

Diagram 3 – Varifrån fick du alkoholen?

Frågan ”Varifrån fick du alkoholen?” bestod av fyra svarsalternativ där några av eleverna kryssade i flera alternativ. 27 elever fick alkohol av sina föräldrar, 6 stycken av syskon, 20st av en kompis och 11st svarade att de skaffade själva.

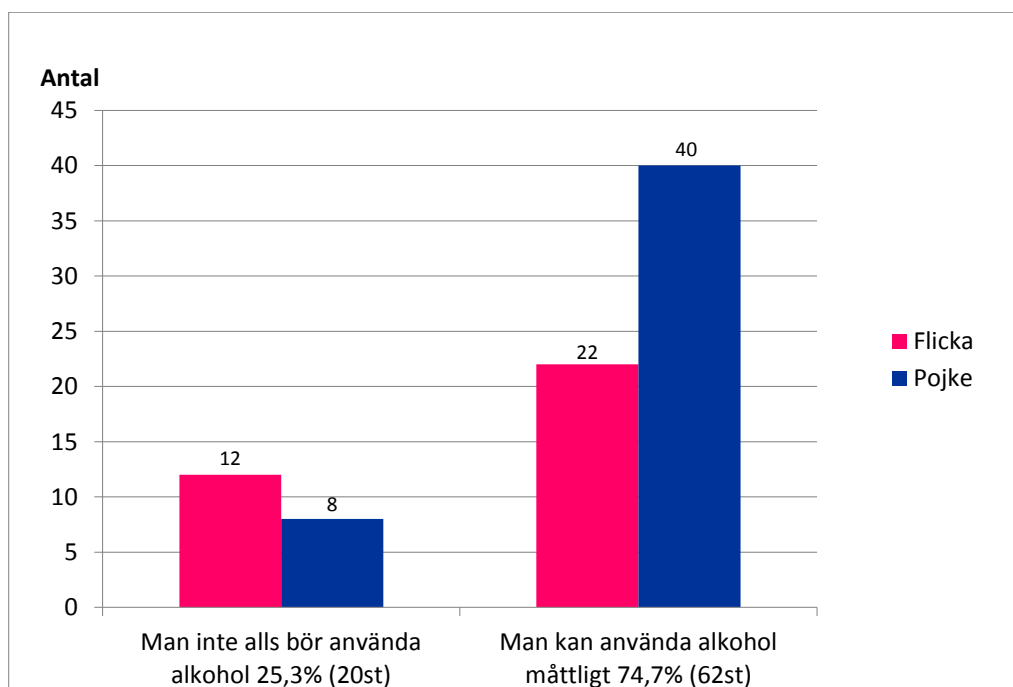

Diagram 4 – Tycker du att: (n=82)

På frågan om man kan använda alkohol måttligt eller inte alls bör använda alkohol, besvarade 20 elever (25,3%) att man inte alls bör använda alkohol medan 62st (74,7%) tyckte att man kan använda alkohol måttligt. (n=82)

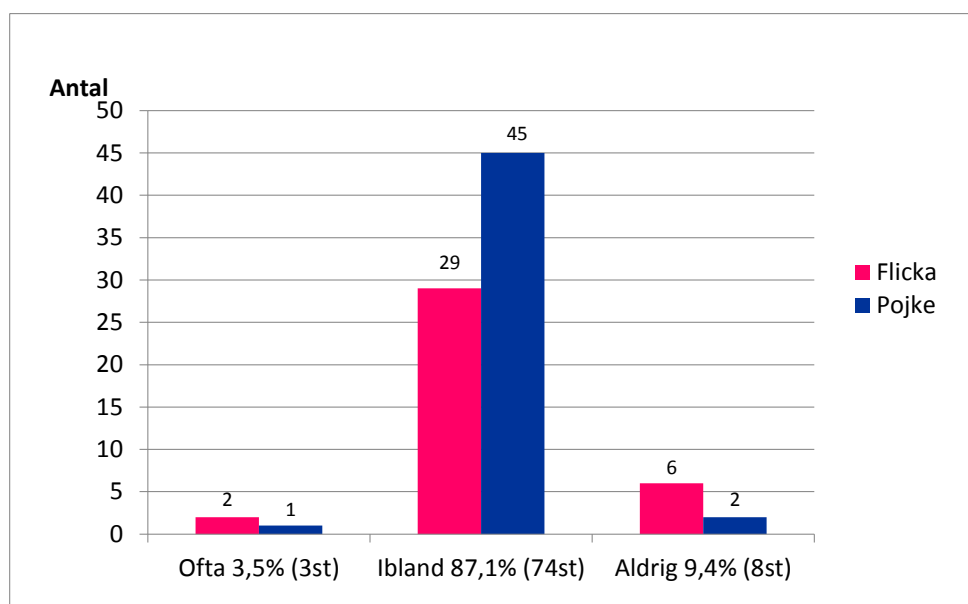

Diagram 5 – Använder dina föräldrar alkoholhaltiga drycker? (n=85)

Frågan om föräldrars användning av alkoholdrycker besvarades av alla elever. Sammanlagt 74 elever (87,1%) svarade att deras föräldrar använder alkohol ibland medan 8 stycken (9,4%) svarade att deras föräldrar aldrig använder alkohol. Endast 3 elever (3,5%) svarade att deras föräldrar använder alkoholdrycker ofta. (n=85)

Genom sambandsanalysen hittade respondenterna samband mellan olika variabler. (bilaga 5) Ett svagt samband påträffades mellan att informanten själv smakat på alkohol och att föräldrarna använder alkohol med $r_s = 0,269(N= 84)$; $p = 0,013$. Detta visar att i familjer där föräldrar använder alkohol har också en stor del av barnen prövat alkohol.

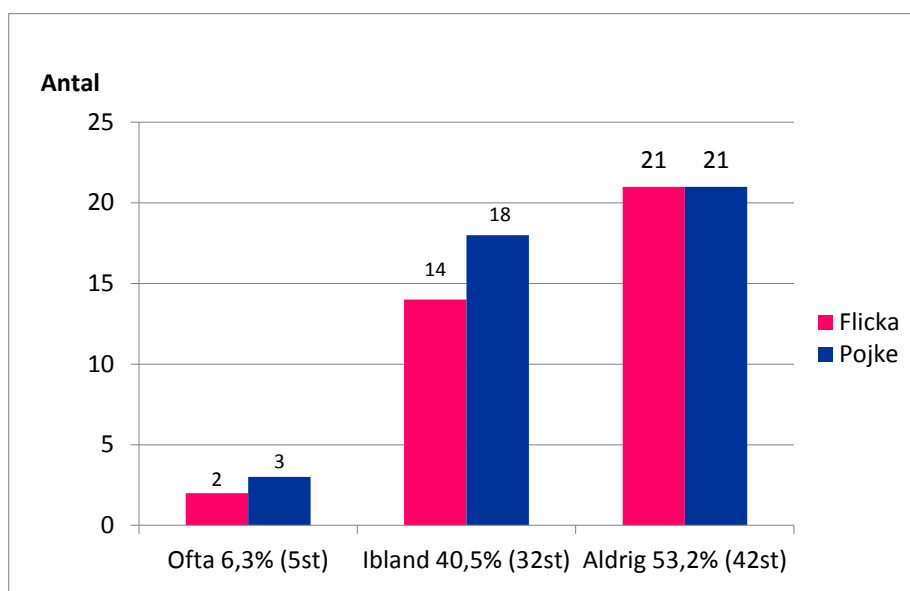

Diagram 6 – Dricker din bästa kompis alkohol? (n=80)

Frågan om bästa kompisens alkoholanvändning besvarades av 80 elever. 5 elever (6,3%) svarade att deras bästa kompis dricker alkohol ofta, 32st (40,5%) att de dricker ibland och 42 elever (53,2%) svarade att bästa kompiserna aldrig dricker. (n=80)

Under analysen hittade respondenterna också ett svagt samband mellan att informanten själv smakat på alkohol och att bästa kompiserna dricker alkohol med $r_s = 0,419$ (N= 78); $p = 0,000$. (bilaga 5) Detta visar att i de fall där bästa kompiserna dricker alkohol så har även en stor del av informanterna smakat på alkohol.

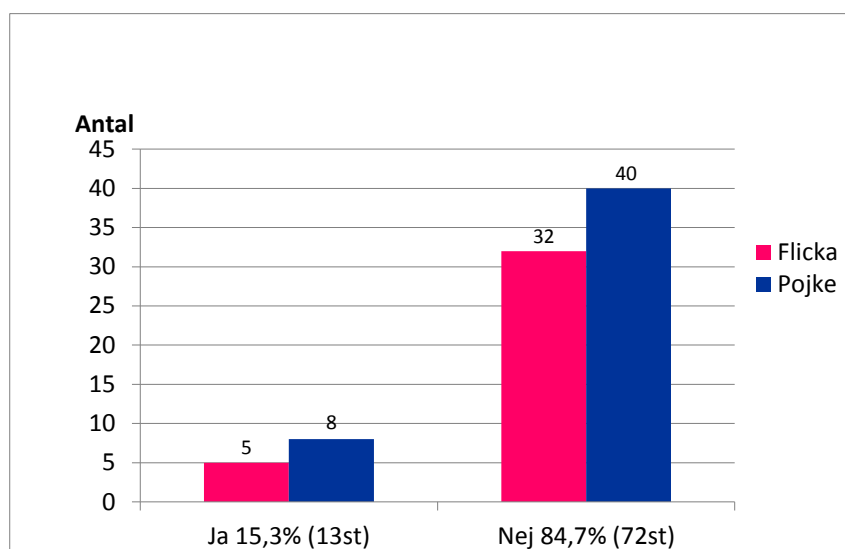

Diagram 7 – Känner du någon i kamratkretsen som prövat narkotika? (n=85)

På frågan om informanterna känner någon i kamratkretsen som prövat narkotika svarade 13 elever (15,3%) ja medan 72st (84,7%) svarade nej. Frågan besvarades av alla elever. (n=85)

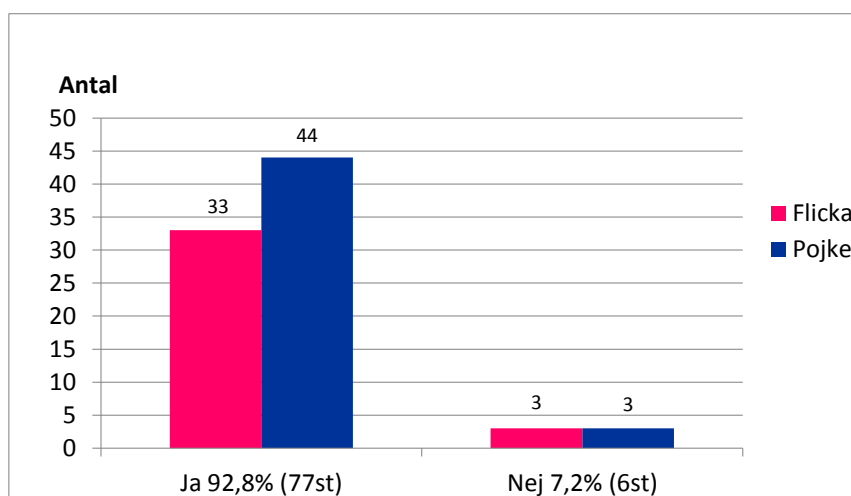

Diagram 8 – Går det bra att säga nej i ditt gäng/kompiskrets? (n=83)

När det gäller att kunna säga nej i sitt gäng/kompiskrets svarade 77 elever (92,8%) att det går att säga nej och endast 6 elever (7,2%) svarade att det inte går att säga nej. (n=83)

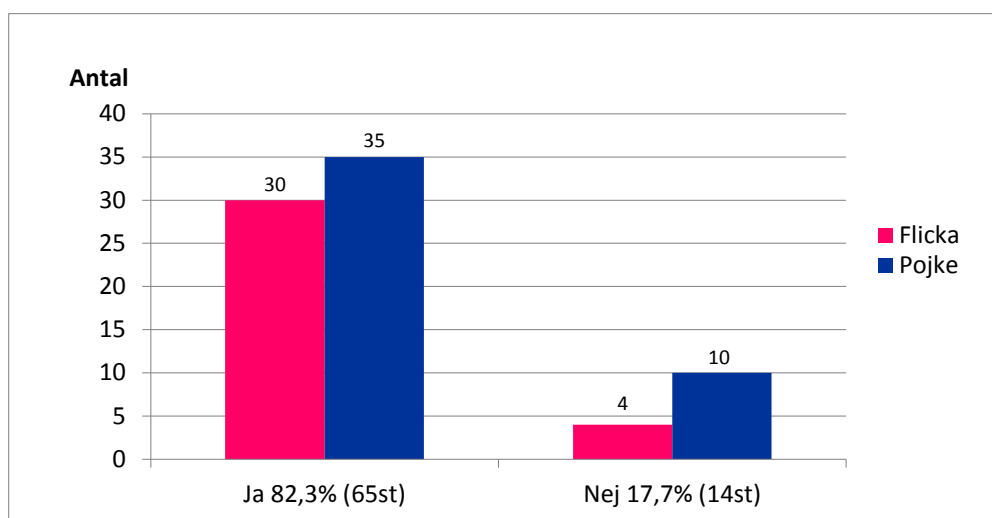

Diagram 9 – Går det bra att ordna fester utan alkohol? (n=79)

På frågan om det går bra att ordna fester utan alkohol svarade 65 elever (82,3%) att det är möjligt och bara 14st (17,7%) svarade att det inte går att ordna fester utan alkohol. (n=79)

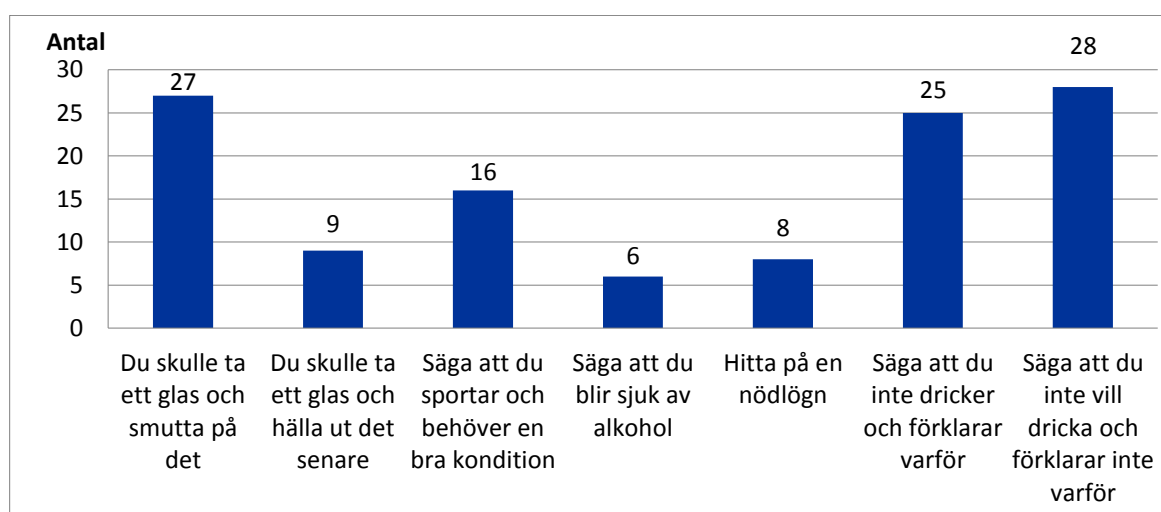

Diagram 10 – Vad skulle du göra? Vad skulle DU göra om du inte vill dricka alkohol, men du är på en fest där alla tycker ”visst kan man dricka”?

På frågan vad man skulle göra om man var på en fest där man inte vill dricka alkohol men andra tycker ”visst kan man dricka” svarade 27 elever att de skulle ta ett glas och smutta på det, 9 stycken skulle ta ett glas och hålla ut det senare, 16 elever skulle säga att de sportar och behöver en bra kondition, 6 stycken att de blir sjuka av alkohol, 8 elever skulle hitta på en nödlögn medan 25st skulle säga att de inte dricker och förklara varför. 28 elever skulle säga att de inte vill dricka men inte förklara varför. På denna fråga kunde informanterna välja flera svarsalternativ.

7.2 Öppna frågor

Resultatet från de nio öppna frågorna har delats in i tre teman; **Informanternas attityder**, **kompisars roll och påverkan** samt **föräldrars roll och påverkan**. Alla teman har sedan indelats i kategorier och underkategorier. Svarsfrekvensen varierade kraftigt på varje fråga. Kategorierna har markerats med **fet stil**, underkategorierna med *fet kursiverad stil* och de förstärkande citaten med *kursiverad stil*.

7.2.1 Informanternas attityder

Två av frågorna handlade om informanternas attityder. I den ena frågan undersöktes informanternas allmänna åsikter och attityder till alkoholanvändning. Den andra frågan handlade om vad ungdomarna anser om fester, behöver det finnas alkohol på fester eller inte. Kategorierna gällande informanternas attityder var **attityder kring alkoholanvändning** och **attityder kring fester och alkohol**.

Attityder kring alkoholanvändning

Informanterna hade skrivit om sina åsikter kring alkoholanvändning. Mer än hälften av informanterna hade en *positiv attityd* och de flesta av dem ansåg att det var okej att dricka alkohol men då beroende på olika faktorer. En del av informanterna hade en *negativ attityd* medan några hade lite *delade åsikter* kring alkoholanvändning

Mer än hälften av informanterna hade en *positiv attityd* kring alkoholanvändning. Några av dem tyckte att det är roligt och gott att dricka alkohol och även lite coolt och spännande. En informant påpekade att ”jag har inget emot alkohol”.

Festligt och spännande

Gott. Roligt, trevligt.

Lite tufft/coolt

Jag har inget emot alkohol, men jag är heller inte värsta alkoholisten.

Största delen av informanterna tyckte att det var okej att dricka alkohol men då beroende av olika faktorer såsom ålder, mängd och hur ofta man dricker. En stor del tyckte att man kan dricka alkohol bara man inte dricker för mycket eller blir full.

Helt okey, jag tycker det är okey att dricka måttliga mängder

Trevlig sak så länge man inte tar för mycket

Det kan vara kul att ibland smaka sådär lite med kompisarna, men inte dricka sig jättefull och spy

Okej om man är över 18

Några tyckte att man kan dricka alkohol vid speciella tillfällen och fester, att man kan dricka ibland men inte för ofta. En ansåg också att det inte är så farligt bara man inte dricker ofta.

Man behöver ju inte dricka hela tiden utan kan bara göra det då det är fest eller något sånt

Inte så farligt om man inte dricker det ofta

Jag tycker att alkohol är okej att dricka ibland.

Några hade också lite **delade åsikter** kring alkoholanvändning, att det vara både bra och dåligt, roligt, men också jobbigt och onödigt ibland. Någon visste att det var dåligt men drack i alla fall. Åldern hade också en viss betydelse för några gällande alkoholanvändning.

Roligt. Ibland jobbigt

Ganska dåligt men jag dricker nog för det ibland

Onödigt kanske man kan dricka lite senare i livet

Är dåligt men många tycker om det men när jag blir äldre ska jag smaka och inte dricka mycket

Lite mindre än hälften av informanterna hade en **negativ attityd** kring alkoholanvändning. Några tyckte att det är dumt, dåligt och tyckte inte det är någon mening med alkoholanvändning. Att man slösar pengar då man dricker alkohol var också en orsak till varför de tyckte att drickandet var onödigt. En annan åsikt var att ungdomar bara dricker

för att vara tuffa. En påpekade också att det är jobbigt att umgås med kompisar som är berusade.

Jätte dåligt, dumt och onödigt

Helt onödigt, kostar pengar och gör människor crazy

Onödigt. Flesta ungdomar dricker för att vara tuffa.

Underligt. Varför ska man egentligen dricka alkohol? Varför har man uppfunnit alkohol? Jag tycker att det inte finns någon mening med att dricka

Hemskt jobbigt att vara med en kompis som är i fyllan

Ett fåtal ansåg att alkohol är dåligt för att det är ohälsosamt och att det kan skada både den som dricker och personer i omgivningen. En annan åsikt var att människor gör dumma saker då de är berusade. Någon tyckte att alkohol inte smakade bra och var onödigt.

Dåligt för att det kan skada sig själv och alla andra runt om dem

Dåligt för att man kan göra dumba saker

Onödigt för det smakar inte gott

Några informanter betonade att de inte bryr sig i alkohol eller inte vill dricka alkohol.

Jag bryr mej inte i alkohol dricker inte och vill inte heller

För jag vill aldrig dricka alkohol.

Attityder kring fester och alkohol

Attityder kring fester och alkohol undersöktes bland informanterna. En tredjedel tyckte att *fester utan alkohol* är bättre, en tredjedel tyckte att *fester med alkohol* är bättre och en tredjedel tyckte att *fester med eller utan alkohol är lika bra*.

En tredjedel tyckte att *fester utan alkohol* är bättre än fester med alkohol. Några tyckte att festerna är trevligare då ingen dricker alkohol, att det är ”bäst för alla” om alkoholen inte är inblandad och att ingen då gör något som de sedan ångrar.

Fester utan alkohol är bättre, eftersom man kan ha konversationer utan att någon säger eller gör något de ångrar.

UTAN ALKOHOL! Mycket trevligare stämning.

Fester utan alkohol är bäst för alla.

Det nämndes också att det är bättre och säkrare med fester utan alkohol. Åldern hade också betydelse; någon ansåg att de var för unga för att festa med alkohol.

Utan alkohol är säkrast och bäst.

UTAN alkohol, tycker inte man ska festa med alkohol i denna ålder.

En tredjedel av ungdomarna tyckte att **fester med alkohol** är bättre. Det var några som tyckte att fester måste inkludera alkohol och att alkohol på fester är jättebra. Någon tyckte också att fester med alkohol är bättre men att det är upp till var och en om man dricker eller inte.

Jag tycker att fester måste ha alkohol

Fester med alkohol= jättebra

Fester ska ha alkohol, man får välja själv då om man vill dricka

Några tyckte att fester med alkohol är roligare och bättre än de utan. De tyckte att det var roligare då man drack alkohol på festerna bara det inte heller blir för oredigt. En nämnde också att det var farligare att dricka alkohol på fest men ändå roligare.

Fester utan alkohol är slöa, med alkohol mycket roligare

Fester ska ha alkohol, bara det inte spårar ut.

Fester med alkohol är farligare men delvis roligare

Ett fåtal tyckte att fester kunde ha alkohol men tyckte att mängden alkohol som dracks var av betydelse. De tyckte att man kunde dricka lite alkohol då det var fest men inte för mycket.

Fester med så lite som möjligt. Det behövs inte mycket alkohol för att ha det bra.

Lite alkohol får det väl vara men inte för mycket

En tredjedel av informanterna tyckte att *fester med eller utan alkohol är lika bra*, att det inte var någon större skillnad om man drack alkohol på festerna eller inte. En del av dessa tyckte att det var lika roligt både om det var alkohol på festen eller inte, att man ibland kan dricka på fester men att det ibland också var bra med fester utan alkohol.

Ibland utan, ibland med.

Fester med alkohol är faktiskt väldigt roligt men fester utan alkohol kan absolut vara lika kul.

Ett fåtal tyckte att fester utan alkohol kan vara lika roligt som fester med alkohol. Men tyckte då att fester med alkohol är roligare och att det händer mer på dem.

Det kan vara roligt med båda. Men det blir mer livat med alkohol.

Det beror på. Men fester med alkohol blir roligare

Några tyckte att festerna är lika bra med eller utan alkohol men att festerna med alkohol är bra bara ungdomarna inte dricker för mycket. En tyckte också att ha fest bara för att supa sig full inte är en riktig fest. Ett par tyckte också att åldern inverkade.

Fester med alkohol är ok bara de inte dricker för mycket. Fester utan alkohol är antagligen bäst ändå.

Det går lika bra utan alkohol som med alkohol. Det är ingen riktig fest om man bara går på fest bara för att supa sig full.

Båda två beror på vilken ålder

7.2.2 Kompisars roll och påverkan

Två av frågorna tog upp kompisarnas roll och påverkan angående alkohol. I den ena frågan beskrev informanterna sina kompisars påverkan angående alkoholanvändning och i den andra frågan beskrev informanterna vad de tror att deras kompisar tycker om alkohol. Ur informanternas beskrivningar kan man särskilja två kategorier; **kompisars påverkan** och **informanternas tankar kring kompisars attityder**.

Kompisars påverkan

Kompisars påverkan angående alkoholanvändning undersöktes och från informanternas beskrivningar framkom två underkategorier; att *kompisar påverkar* och att *kompisar inte påverkar*. De flesta ansåg att de inte påverkas och endast en del ansåg att de påverkas mer eller mindre av kompisar.

Ungefär en tredjedel av informanterna ansåg att deras *kompisar påverkar* dem i olika grad beträffande alkoholanvändning. De flesta av dem framhöll att de inte påverkas så mycket eller endast lite, medan ett fåtal informanter beskrev att de påverkas ganska mycket eller mycket. En informant upplevde att kompisarna kanske påverkar lite för mycket och en annan informant kände sig ibland otrygg i sällskap av personer som dricker. Om vännerna drack ville även en informant dricka och en informant tog upp att han/hon aldrig har druckit ensam, utan alltid tillsammans med sina vänner.

Lite för mycket kanske...

Om mina vänner dricker "vill" jag också.

Vi brukar alltid vara tillsammans om vi dricker, jag har aldrig druckit ensam

Ibland känner jag mig otrygg när jag är med dem när de dricker, eftersom inte jag gör det. Har bara smakat.

Ungefär två tredjedelar av informanter ansåg att *kompisar inte påverkar* dem angående alkoholanvändning. En del av informanterna framhöll att de bestämmer själva om de dricker eller inte, och att det är deras egna val. En informant var av den åsikten att även om man är på fester så påverkas man inte av gruppsyck. Vetskapen om konsekvenser av alkoholanvändning gjorde att en informant inte påverkades.

Inget alls. Om man inte vill så måste man inte.

Inget av kamraterna det är jag själv som bestämmer om jag skall dricka och när jag skall dricka.

Visst, jag har börjat vara på fester och så, men jag gör det ändå på "mitt sätt" alltså inte låta gruppsycket ta över.

Inget alls. Jag vet vilka hemska konsekvenser det får och det fick jag uppleva när jag var mindre

Inte så mycket, jag dricker om jag själv vill?

Informanternas tankar kring kompisars attityder

I en fråga undersöktes informanternas tankar kring kompisars attityder och utgående från informanternas beskrivningar framkom tre underkategorier; *positiva attityder*, *negativa attityder* och *delade åsikter*.

Drygt en tredjedel av informanterna antog att deras kompisar hade *positiva attityder* kring alkohol. Tankar såsom att alkohol är bra, gott eller okej. En informant påpekade att kompisarna anser att det är normalt i deras ålder medan en annan informant sade att kompisarna tycker att det är okej om man har åldern för det. En informant betonade att kompisarna inte vill dricka mycket men kan smaka.

Det är bra och ok

Gott, normalt i vår ålder

Det kan smaka got men dom vill inte dricka mycke

Okej. Många av dem jag känner brukar dricka ofta och mycket.

Helt OK att använda om man har åldern för det.

Helt okej, kanske de tycker det verkar spännande.

Några av informanterna trodde att deras kompisar tycker att alkohol är kul och festligt. Informanterna beskrev att kompisarna tycker att det är kul att testa på alkohol och att dricka tillsammans.

De dricker för att det är "kul" men ändå måttligt.

Vissa tycker väl att det är kul att testa.

Festligt

Gott och roligt att dricka tillsammans.

Några informanter trodde att deras kompisar tycker att de är tuffa om de dricker alkohol eller att alkohol är en tuff sak.

De tycker de är tuffa när de dricker. De tycker sekert det är lite/gott

En tuff sak

Därför at dom tror att dom är tuffa och kan dricka alkohol men dom är inte det.

En del informanter antog att deras kompisar har **negativa attityder** till alkohol. De beskrev att deras kompisar tycker att alkohol är dåligt eller farligt. En informant menade att kompisarna tycker att alkohol är fel och en annan onödigt. Att alkohol är äckligt och kunskap om att det inte är bra beskrev en informant som orsaken till att kompisarna inte vill dricka.

Äckligt och inte vill dricka nåt för att de vet att alkohol inte är bra.

Dåligt

Jag har inte sett min kamrater tycker om alkohol

Fel. Jag tror att dom inte vill dricka.

En del av informanterna antog att kompisarna hade **delade åsikter** angående alkohol användning. Alkohol kunde vara både bra och dåligt. En del av informanterna trodde att deras kompisar tycker att det är okej medan andra inte tycker det. Enstaka informanter beskrev att några kompisar tycker att det är bra, roligt eller bäst i världen medan några kompisar är emot det, hatar det, och tycker att det är dåligt eller onödigt. En del påpekade att vissa kompisar tycker att man skall dricka och att det är bra men att det är dåligt om man inte tar det i måttliga mängder. Två informanter beskrev att en del i skolan tycker att alkohol är coolt.

Både en bra och en dålig sak.

Några tycker att det är bäst i världen! Några tycker att det är shiddåligt!

Bra, om man håller ner på mängden dåligt, om man dricker för mycket.

Onödigt, även om vissa i klassen/skolan tycker att det är coolt.

Vissa tycker nog illa om alkohol men jag tror några i klassen nog har smakat bara för att "hänga med i svängarna". Det är väl som helt okej för dem då.

Vissa äckligt andra att det är roligt att dricka och bli full och spy

7.2.3 Föräldrars roll och påverkan

Flera av frågorna i enkäten handlade om föräldrar; hur informanterna tyckte att föräldrar skall reagera om andras barn är berusade, skall de ge alkohol, har de pratat om alkohol hemma m.m. Från dessa frågor uppkom kategorierna **alkohol av föräldrar, ingripande och pratat om alkohol hemma**.

Alkohol av föräldrar

Informanterna hade skrivit om sina åsikter gällande att föräldrar köper eller ger alkohol åt sina barn, vid 15 års ålder. Det var fler ungdomar som ansåg att *föräldrar inte skall ge alkohol åt sina barn* än de som tyckte att *föräldrar kan ge alkohol åt sina barn*.

Lite mera än hälften av informanterna tyckte att *föräldrar inte skall ge alkohol åt sina barn*. Många tyckte att då man är 15 år så är man för ung för att dricka alkohol så föräldrarna skall då inte heller ge alkohol åt dem. Några tyckte också att man inte skall tillåta, köpa ut eller uppmuntra drickande. En informant påpekade att det är olagligt att köpa ut åt minderåriga.

Att han/hon är för ung, att de inte får dricka

Nej för på riktigt är det olagligt att köpa ut åt minderåriga

Inte köpa, uppmuntra eller tillåta alkohol för minderåriga

Att berätta om konsekvenser som kan uppkomma vid berusning och hur alkoholen kan skada kroppen, speciellt då de fortfarande växer, tyckte flera informanter att föräldrarna skall upplysa sina barn om då de vill ha alkohol. Det nämndes också att ungdomar kan göra saker som är farliga då de dricker.

Nej för att han/hon håller på att växa/utvecklas och alkoholen kan skada kroppen

Nej & förklara sen om konsekvenserna

Nej. För att vad dom gör på festet då dom är fulla vet ingen. Vissa saker kan vara farliga.

Ett par informanter tyckte att föräldrarna inte skall köpa alkohol åt dem men att de skall säga att någon annan, t.ex. en kompis, att köpa åt dem.

Du får skaffa själv eller köpa av någon kompis eller liknande

Nej. Han /hon är inte myndig, han/hon får skaffa själv.

Lite mindre än hälften av ungdomarna tyckte att **föräldrar kan ge alkohol åt sina barn.** Några tyckte att det var helt okej att föräldrarna köper. Ett fåtal ansåg att det var bättre att föräldrarna köper alkohol åt dem än att barnen köper av någon annan.

Det är bättre att föräldern köper för annars köper man ändå av någon annan.

Det är bättre att föräldrarna ger än att man får på ett olagligt sätt.

Många tyckte att föräldrarna kunde ge alkohol åt barnen men en begränsad mängd. De ansåg att de kunde ge, bara de inte gav mycket eller starka alkoholdrycker, eller bara barnen inte drack så att de blev fulla.

Du kan få en flaska

Tycker nog man kan ge lite cider eller mellanöl men kanske inte starkare

Jo, ge en måttlig mängd. Men säga åt honom att han inte ska bli alldeles för full.

Några tyckte att det berodde på hur gamla barnen var, att vid en viss ålder kunde nog föräldrarna börja ge alkohol. Vid 15-års ålder eller då barnet är konfirmerad kan föräldrarna ge alkohol åt barnen, påpekade några informanter. Dessutom vet föräldern vad barnen dricker om de själva köper ut.

Ja två burkar. Man är ju ändå konfirmerad.

Bara man är konfirmerad

I min familj är det nog ok att be om alkohol när man är 15. Så visst kan de ge. Bättre att veta vad de dricker då.

Ingripande

En stor del av informanterna tyckte att föräldrar skall ingripa på olika sätt gällande alkoholanvändning. Informanterna tyckte att föräldrarna skall sätta gränser och se efter vad barnen gör, ingripa om andras barn är berusade, men några tyckte även att föräldrarna inte skall ingripa. Tre underkategorier uppkom: *ingripande gällande egna barn*, *ingripa gällande andras barn* och *föräldrar inte skall ingripa*

När det handlar om *ingripande gällande egna barn* tyckte de flest av informanterna att föräldrar borde sätta gränser och se efter vad barnen gör. Två informanter tyckte även att man inte skall använda alkohol framför mindre barn och visa ett gott exempel. Några påpekade att föräldrar borde förbjuda alkohol helt medan några andra tyckte att de kan låta barnen dricka men ha gränser.

Kanske få dricka lite när det är stora tillställningar och vid midagsbjudningar.

Låta barnen dricka lite om de vill, men ändå hålla gränser

De borde sätta gränser

Se efter med sina barn vad de gör

Informera små barn om farorna med alkohol, aldrig bli för full nära sitt barn. Visa ett gott exempel

Inte använda framför mindre barn

Frågan om hur en förälder skall *ingripa gällande andras barn*, om denne ser grannens barn berusad, tyckte de flesta av informanterna att man skall gå fram till barnet och se hur det mår, ringa polisen eller föräldrarna till barnet. De flesta var av den åsikten att man på ett eller annat sätt skall hjälpa till. Man kunde gå fram till barnet och fråga hur det står till eller föra hem barnet, ringa 112 eller polisen. Men många tyckte ändå att det rätta är att ringa barnets föräldrar.

Gå fram & se hur det står till

Hjälpa om dom spyr och sånt

De ska ta hand om honom/henne

Ringa föräldrarna till barnet. Och kanske gå och hjälpa barnet

Ring polisen eller säga till grannens föräldrar

Endast ett fåtal av informanterna tyckte att föräldrarna inte skall göra någonting när de ser grannens berusade barn och att man inte skall lägga sig i vad andra gör. En informant påpekade att de inte behöver bry sig om de ser grannens barn berusad på gatan, för att det inte är deras barn, medan några tyckte att man bara skall vara tyst. Endast två av informanterna tyckte att det är skvaller om man säger vidare åt någon.

Inte säga något

Låta det va

Försök tala med barnen. Men säg inget åt grannen för att det är inte ens jobb att skvallra och bry sej om vad andra gör

Några av informanterna tyckte att **föräldrar inte skall ingripa**, utan att de bara skall ta det lugnt och inte blanda sig i så mycket. En informant kommenterade att alla ändå kommer smaka på alkohol någon gång. En annan informant tyckte att föräldrar är oroliga utan orsak, ”Om vissa dricker så dricker inte allihopa”. Medan en annan informant påpekade att man inte dör av en cider.

Ta det lugnt

Lugna ner sig lite. Alla kommer nog att smaka någon gång.

Om vissa dricker så dricker inte allihop. Vissa föräldrar är oroliga utan orsak.

Att om man har e burk cider man delar på så dör man inte

Pratat om alkohol hemma

En fråga handlade om informanterna pratat om alkohol hemma, och två kategorier uppkom: **pratad om alkohol där hemma** och **inte pratad om alkohol där hemma**.

Största delen av informanterna hade **pratad om alkohol där hemma**. En del av informanterna tog upp vad de pratat om där hemma; att man inte skall dricka när man är under 18 år, konsekvenser som kan uppkomma om man är full, att det är dåligt och

ohälsosamt att dricka, samt när och hur mycket man får dricka. Tre av informanterna skrev att deras föräldrar inte vill att de skall dricka alkohol.

Jo, om vad som skulle hända om man var full och kanske t.ex. på vintern då det är kallt ute.

Jo! Att det är ohälsosamt att dricka det.

Jag får inte använda alkohol. Eller kanske sådär att smaka men inte sup.

Jo det har vi. Att drick begränsat inte överdoserat.

Att man ska dricka det när man är över 18

Några informanter hade pratat endast lite om alkohol där hemma och ett par av informanterna framhöll att de inte tänkt på alkohol. Två informanter påpekade att de inte dricker och en poängterade att informantens föräldrar litar på honom/henne.

Lite. Jag har inte direkt funderat på det

Vi har inte pratat om det så mycket. De litar på mejj och vet att jag inte dricker.

Lite men mina föräldrar vet att jag inte vill dricka.

Mindre än hälften av informanterna hade ***inte pratat om alkohol hemma.***

Nej vi har inte pratat om det. Och jag har själv inte funderat på det

8 Tolkning

I detta kapitel har respondenterna svarat på frågeställningar och tolkat resultatet mot teoretiska utgångspunkten samt speglat mot den teoretiska bakgrunden och tidigare forskning.

8.1 Tolkning mot teoretisk utgångspunkt

I studien framkom det att en större andel pojkar än flickor smakat på alkohol. En annan betydande faktor som uppkom gällande om det är okej att dricka alkohol var åldern. Ålder och kön är faktorer som enligt Pender (2011) påverkar hälsobeteenden. Eftersom flera ungdomar i studien var medvetna om riskerna och hälsoriskerna med att dricka alkohol så borde detta ha positiv betydelse med tanke på påbörjande av ett nytt beteende, i detta fall alkoholanvändning. Pender (2011) anser att psykologiska faktorer som hur man själv ser på hälsa och vad hälsa är påverkar en individs beteenden och beteenden som främjar den egna hälsan.

De informanter i studien som ansåg att det var tufft och spännande att dricka alkohol kan påverka andra ungdomar så att de också börjar dricka alkohol. Samtidigt kan en negativ attityd också påverka kompisarna så att de inte börjar dricka. Normer och att se upp till andra som utför ett visst beteende påverkar enligt Pender (2011) en individs benägenhet att påbörja ett beteende.

I denna studie undersöktes även informanternas tankar kring kompisars attityder till alkohol. I studien framkom det att det var flera av informanternas kompisar som hade positiva attityder än negativa attityder gällande alkoholanvändning. De positiva attityderna var t.ex. att alkohol är bra, gott, kul eller tufft. De negativa attityderna som informanterna beskrev att en del av kompisarna hade var att alkohol är dåligt, farligt eller onödigt. Enligt Pender (2011) påverkar kompisars attityder individens hälsobeteenden så beroende på vad kompisarna har för attityder kan de antingen påverka dem i positiv eller negativ riktning.

Denna studie har behandlat kompisars roll angående ungdomars alkoholanvändning. I denna studie framkom det att 6,3 % av informanternas bästa kompis dricker alkohol ofta, 40,5 % dricker ibland och 53,2% aldrig dricker. Över hälften av informanternas bästa

kompis dricker inte, vilket borde ha en positiv inverkan på individens hälsobeteende eftersom Pender (2011) betonar att kompisar är viktiga förebilder och kompisars beteenden påverkar inledandet av ett hälsobeteende.

En stor del av informanterna hade däremot en bästa kompis som drack och i studien kunde man även urskilja ett samband mellan att informanterna smakat på alkoholdrycker och att bästa kompisen dricker. Alltså om bästa kompisen drack var det större sannolikhet att informanten använt alkohol. Detta stöds av Penders (2011) tanke om kompisars påverkan på individens hälsobeteenden.

Denna studie har behandlat bland annat vilken roll föräldrarna har gällande ungdomars alkoholanvändning. Frågan om informanternas föräldrar använder alkoholphaltiga drycker visade på att 87,1% av föräldrarna använder alkohol ibland, 9,4 % aldrig använder alkohol och 3,5 % använder alkohol ofta. Några informanter påpekade att föräldrarna skall visa ett gott exempel och inte använda alkohol framför sina egna barn. Pender (2011) nämner i sin teori att familjens attityder och beteenden påverkar den ungas hälsobeteenden och genom att se upp till andra med ett visst beteende finns en risk att inleda ett liknande hälsobeteende, t.ex. alkoholanvändning.

I studien uppkom det att föräldrarna har en viktig roll gällande ungdomars alkoholanvändning. Några informanter tyckte att det är viktigt att föräldrarna stöder och sätter gränser samt att de inte ger alkohol åt sina barn. Några andra tyckte att det är bättre att föräldrar köper ut alkohol för annars får ungdomarna ändå fixat fram den. En informant påpekade att som förälder är det viktigt att ”Informera små barn om farorna med alkohol, aldrig bli för fulla nära sitt barn. Visa ett gott exempel.” jämför med Pender (2011) som påpekade att föräldrar är ett stort stöd för ungdomar och att relationerna till föräldrar är av stor betydelse.

Informanternas attityder i studien varierade men några tyckte alkohol var spännande och tufft och tyckte det kunde vara roligt att smaka på lite alkohol med kompisarna så detta kan ses som en del av sökandet efter ny identitet med jämnåriga. Erikson (1988) skriver om att ungdomarna söker efter en ny identitet under ungdomstiden och identifikationen uppnås tillsammans med jämnåriga. Samtidigt menar Erikson (1988) att ungdomarna prövar på olika grupper som de försöker identifiera sig med och tar då efter den gruppens normer och värderingar. Så beroende på om ungdomar börjar umgås med de som har en positiv eller negativ attityd till alkohol så påverkar det ungdomarnas egna alkoholanvändning.

Studien visade att nästan hälften av informanterna hade en bästa kompis som drack alkohol och man såg ett samband mellan att bästa kompis drack och att informanten smakat på någon alkoholdryck. Största delen av informanterna i studien ansåg att de inte påverkas av sina kamrater angående alkoholanvändning och en lite mindre del ansåg att de påverkas. 7,2 % av informanterna svarade att det inte går bra att säga nej i sin kamratkrets. Jämför med Erikson (1988) som betonar att under ungdomstiden försöker ungdomar göra ett bra intryck på sina jämnåriga. Ungdomarna vill bli accepterade av sina jämnåriga och kan vara rädda för att de skall bli utskämda inför gruppen om de inte gör som de övriga i gruppen. Grupptricket kan därmed göra att man utför handlingar bara för att bli accepterad.

Resultatet från studien visade att några informanter tyckte att föräldrar skall sätta gränser, att de skall visa gott exempel och inte dricka alkohol framför barnen. Erikson (1988) påvisar i sin studie att ungdomar hellre bryter mot föräldrarnas normer än att förlora ansiktet framför gruppen under sin identitetsutveckling.

8.2 Tolkning mot tidigare forskning och teoretisk bakgrund

Studien undersökte hur många av informanterna som smakat alkohol. Resultatet visade att 71,4% någon gång smakat på alkohol, det visade också att fler pojkar än flickor hade smakat. Av flickorna hade 23 stycken (62,2%) någon gång smakat alkohol och av pojkarna var det 37 stycken (77,1%) som smakat. Detta kan jämföras med Seljamos m.fl. (2006) studie och ESPAD där en större andel använt alkohol, men dessa har då undersökt äldre ungdomar. I ESPAD framkommer också det att Finland är ett av de länder där fler flickor än pojkar varit berusade. Angående debutåldern för att ha smakat alkohol så visar ESPAD att 43 % av de finländska ungdomarna druckit åtminstone ett glas alkohol vid 13 års ålder. (Hibell, m.fl. 2012, s. 76-78, 80, 303; Institutet för hälsa och välfärd, 2012). Resultatet kan också jämföras med TOBALK (Huttunen-Metsi & Tammela 2011) samt Sourander m.fl. (2012) som visar på en mindre andel.

De flesta av informanterna hade druckit longdrink eller cider första gången de druckit alkohol, det andra vanligaste var mellanöl. I ESPAD-rapporten var öl den vanligaste alkoholhaltiga drycken som användes. (Hibell, m.fl. 2012, s. 66-68, 72). Lintonens och Konus (2003) studie tyder på att alkoholkonsumtion, alkoholanvändningsmönster och attityder är förknippat med val av dryck.

I studien undersöktes informanternas attityder till alkohol och både negativa och positiva attityder upptäcktes. En stor del tyckte att det är okej att dricka alkohol men att olika faktorer har betydelse, till exempel ålder, mängd och hur ofta man dricker. Några tyckte också att det är roligt, spännande och tufft att dricka alkohol. Studien visade också att 74,7% tyckte att man kan använda alkohol måttligt. Wright m.fl. (2009) och ESPAD (Hibell, m.fl. 2012, s. 80-81) visar liknande resultat.

Resultatet i studien visade att 25,3% av informanterna ansåg att man inte alls bör använda alkohol. Många hade en negativ attityd till alkoholanvändning, de ansåg att det är dumt och onödigt att dricka alkohol. En del påpekade också att det är skadligt och ohälsosamt och var medvetna om riskerna. Några påpekade också att det är jobbigt att umgås med berusade kompisar. Detta styrks av Pirskanen m.fl. (2006) studie som visar att kunskap om alkohol har betydelse för ungdomars alkoholanvändning. I Wrights m.fl. (2009) studie kom det fram att vissa väljer att inte umgås med kompisar som dricker alkohol.

I frågan om fester med eller utan alkohol är bättre uppkom delade åsikter. En tredjedel tyckte att fester utan alkohol är bättre, att det är säkrare och roligare då man inte dricker alkohol. 82,3 % av informanterna ansåg att det går bra att ordna fester utan alkohol. En tredjedel tyckte dock att fester med alkohol är roligare och bättre. 17,7 % av informanterna ansåg att det inte går att ordna fester utan alkohol. Pirskanen m.fl. (2006) visade i sin studie att kunskap om alkoholanvändning påverkade ungdomarnas användning och attityd till alkohol. Ungdomar var ofta medvetna om att alkohol kan orsaka problem. (Jung 2009, s. 269). I Bränström m.fl. (2007) studie visade resultatet att en positiv attityd till alkohol var associerat med intensivare alkoholanvändning. Samtidigt hade en positiv attityd till berusning blivit mer allmän bland unga (Mäkelä, m.fl. 2010, s. 85, 89).

I denna studie undersöktes varifrån informanterna fått sin alkohol. De flesta hade fått den av sina föräldrar men många skaffade också fram den via kompisar. Endast några få hade fått den av sina syskon. Detta kan jämföras med studien gjord av Holmila m.fl. (2005) och ESPAD (Österberg 2009, s. 24-25).

Frågorna kring att ge alkohol åt sina barn som behandlades i denna studie visade att de flesta tyckte att föräldrarna inte skall ge alkohol till sina barn. En ganska stor del tyckte ändå att föräldrarna kan ge alkohol till sina barn, ”Det är bättre att föräldern köper för annars köper man ändå av någon annan” ansåg en informant. I studien gjord av Bränström m.fl. (2007) framkom det i resultatet att föräldrar som ger alkohol åt sina barn är en förutsäggande faktor för att barnen blir berusade och en riskfaktor för intensiv

alkoholanvändning. Genom att ge eller bjuda alkohol åt sitt barn kan det ses som att föräldern gett lov till alkoholanvändning och därför bör föräldern signalera ett negativt förhållningssätt till att den unga använder alkohol (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010).

Frågeställningen om informanternas föräldrar använder alkoholhaltiga drycker visade på att 87,1% av föräldrarna använde alkohol ibland, 9,4 % aldrig använde alkohol och 3,5 % använde alkohol ofta. Ett samband mellan att föräldrarna använder alkoholhaltiga drycker och att informanterna testat på alkohol hittades också. Studierna av Seljamo m.fl. (2006) och Hellandsjo Bu m.fl. (2002) visar också på ett samband mellan föräldrarnas alkoholanvändning och ungdomarnas alkoholanvändning.

Frågorna som handlade om på vilket sätt föräldrar skall ingripa visade på att de flesta av informanterna tyckte att föräldrarna skall ingripa, bl.a. genom att sätta gränser och se efter sina barn, medan några tyckte att föräldrarna bara skall vara lugna och inte oroa sig över alkoholanvändande. Van der Vorst m.fl. (2007) påvisar i sin studie att specifika regler uppsatta av föräldrar minskar sannolikheten för att ungdomar börjar dricka. Liknande resultat har även studien gjord av Lavikainen m.fl. (2011) påvisat. Eftersom barnen ofta tar modell av föräldrarna är det viktigt att föräldrarna försöker vara goda förebilder (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2010).

I denna studie framkom det att största delen av informanterna pratat om alkohol med sina föräldrar. Några av de som inte pratat med föräldrarna poängterade att föräldrarna litade på dem eller att de inte själv vill dricka. De föräldrar som pratat om alkohol där hemma hade bl.a. pratat om konsekvenser av alkoholdrickande, hur ohälsosamt och dåligt det är att dricka och nämnt att de inte vill att deras barn skall dricka. I studien gjord av Pirskanen m.fl. (2006) visade resultatet på att de som inte har en öppen dialog med föräldrarna om substans användande är riskfyllda användare samt att föräldrarnas stöd spelar en stor roll gällande alkoholanvändning. Att kunna utföra en öppen dialog om alkoholbruk med föräldrar är viktigt under utvecklingen till att bli vuxen (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 293). När man dricker alkohol tar många organ i kroppen skada och är man påverkad av alkohol tar man också större risker (Sternebring 2012, s. 166-176).

I denna studie har kompisars roll angående informanternas alkoholanvändning undersökts. Resultatet visade att ungefär en tredjedel ansåg att de påverkas i olika grad av kompisarna medan ungefär två tredjedelar ansåg att de inte påverkas. 92,8 % av informanterna svarade att det går att säga nej i sin kompisrets och endast 7,2 % svarade att det inte går att säga nej. I studien av Wright m.fl. (2009) visade resultatet att orsakerna till alkoholanvändning

påverkas bl.a. av vänner och gruppsyck. Liknande resultat uppkom i studierna av Fowler m.fl. (2007) och Pirskanen m.fl. (2006).

I denna studie framkom det även vad informanterna skulle göra om de är på en fest men inte vill dricka alkohol fastän andra tycker att ”visst kan man dricka”. Många av informanterna skulle ta ett glas och smutta på det även om de inte vill dricka alkohol. Ungefär en lika stor del av informanterna skulle antingen säga att de inte dricker och förklara varför eller säga att de inte vill dricka men inte förklara varför. Jämför med studien av Wright m.fl. (2009) som visar att gruppsyck är en orsak till alkoholanvändning. Det är viktigt för ungdomar att bli accepterade av kompisarna och det kan leda till att de dricker alkohol för att de skall bli accepterade och passa in. (Betances 2008, s. 17).

På frågan om bästa kompisens alkoholanvändning i studien svarade 6,3 % att bästa kompiserna dricker ofta, 40,5 % att deras bästa kompis dricker ibland och 53,2 % att bästa kompiserna aldrig dricker. I studien kunde man urskilja ett samband mellan att informanterna smakat på alkoholdrycker och att bästa kompiserna dricker. Jämför med Palmqvists och Santavirtas (2006) studie som påvisar ett samband mellan alkoholanvändning och nära relationer med vänner. I studien av Fowler m.fl. (2007) framkommer att vännernas alkoholanvändning inverkar på frekvensen av ungdomarnas egen alkoholanvändning. Hellandsjö Bu m.fl.(2002) påvisar också i sin studie att 42,7 % av ungdomarna första gången drack alkohol hemma hos några av sina vänner, samt att tidig alkoholdebut var relaterat till vänners dryckesfrekvens. Ungdomar dricker i sällskap med andra kompisar och oftast är det kamratkretsen som lockar med alkohol (Aaltonen, m.fl. 2007, s. 295-296).

9 Kritisk granskning

I detta kapitel har respondenterna kritiskt granskat sitt examensarbete. Respondenterna har använt sig av Olsson och Sörensen (2011) som beskrivit reliabilitet och validitet. Genom dessa kriterier har examensarbetet granskats.

9.1 Resultat

Enligt Olsson & Sörensen kan man få en bättre helhet i resultatet genom att använda sig av både kvalitativ och kvantitativ metod, därför har respondenterna använt sig av dessa metoder. Den kvalitativa metoden försöker förklara och fördjupa förståelsen av ett fenomen med ord medan den kvantitativa metoden försöker förklara data med siffror. (Olsson & Sörensen 2011, s. 23, 267).

Man kan effektivt framhäva det väsentliga i materialet samt skapa en överskådlig bild med hjälp av diagram. Diagrammen skall vara enkla och tydliga och inte kunna misstolkas. (Olsson & Sörensen 2011, s. 195). Respondenterna valde att presentera resultatet på de bundna frågorna med beskrivande text och illustrera med stapeldiagram, för att göra resultatet överskådligt. Diagrammen skall kunna förstås fristående från den beskrivande texten. Respondenterna har använt stapeldiagram för att bättre kunna presentera antal, procent och kön; Skillnader mellan flickor och pojkar har presenterats med olika färger i stapeldiagrammen. Då några informanter valt flera alternativ på vissa av de bundna frågorna, där det var meningen att de bara skulle välja ett alternativ, så har diagrammen varit svårare att framställa på ett överskådligt sätt.

Resultatet på de öppna frågorna presenterades med beskrivande text och styrktes med citat och indelades i teman som var väsentliga för studiens frågeställningar. Informanternas svar har angetts ordagrant. För att vara säkra på att citaten överfördes rätt kontrollerades stavningen och ordföljden flera gånger. Men eftersom respondenterna inte kunde ta med alla citat och själva valt de citat som presenterats i examensarbetet kan något viktigt citat ha lämnats bort.

9.2 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om undersökningens tillförlitlighet. Med reliabilitet avses hur bra man uppmäter det som ska mätas. Det är viktigt att man skall få samma resultat vid upprepade mätningar, för att reliabiliteten skall vara hög. (Olsson & Sörensen 2011, s. 122-123).

Det är viktigt att enkäten och frågorna i studien inte påverkar resultatet. Samma enkät har använts, som i undersökningen gjord för 20 år sedan, för att i utvecklingsarbetet få en tillförlitlig jämförelse. Därför har respondenterna inte själva kunnat formulera frågorna i enkäten. Om respondenterna skulle ha omformulerat frågorna skulle de kunnat få en annan betydelse och därmed skulle resultatet ha blivit annorlunda och inte tillförlitligt kunna jämföras i utvecklingsarbetet. Respondenterna valde dock att modernisera några ord, för att informanterna bättre skulle förstå innebörden i frågorna och för att frågorna skulle motsvara det språk som används idag bland ungdomar. Frågorna där något ord omformulerats har kontrollerats flera gånger så att inte innebörden i frågorna ändrats. Trots att frågorna kontrollerats noga kan det ha påverkat hur informanterna fyllt i enkäten och det slutliga resultatet.

I vissa fall hade några av informanterna missförstått någon fråga, så detta påverkade också reliabiliteten. Vissa svar på de öppna frågorna kunde vara lite svåra att förstå och respondenterna kan då ha lämnat bort något svar eller missförstått dem vilket också påverkar resultatets tillförlitlighet. Även i vissa av de bundna frågorna hade någon valt flera alternativ, där bara ett skulle väljas, så detta gör att svaret inte varit korrekt och därmed påverkat tillförlitligheten. Respondenterna borde ha tillagt, i enkäten, att informanterna bara skulle välja ett svarsalternativ.

Eftersom undersökningen gjordes som gruppenkät var situationen likadan för alla informanter. Alla fick också samma information i form av foljebrevet. Eftersom informanterna var i grupp då de svarade på enkäten kan de ha påverkat varandra. Men samtidigt övervakade en lärare gruppen, så informanterna kunde inte diskutera med varandra under undersökningen och på så sätt påverka varandras svar.

Vid undersökningar kan en del personer av olika skäl välja att inte delta i undersökningen. Vid eventuella bortfall är det viktigt att göra en bortfallsanalys för att se hur bortfallet kan ha påverkat resultatet. I en undersökning med stort bortfall och där ingen bortfallsanalys utförts är inte resultatet tillförlitligt. (Olsson & Sörensen 2011, s. 153- 155). Informanterna var 85 stycken till antalet, endast 3 bortfall pga. frånvaro från skolan. Därför anser

respondenterna att resultatet på ett tillförlitligt sätt visar hur alkoholanvändningen och attityderna mot alkohol ser ut i just detta högstadium.

Vid bearbetningen av materialet numrerades enkäterna för att lättare kunna jämföra samma informants svar på olika frågor och för att senare kunna gå tillbaka till enkäterna för att granska dess innehåll. Materialet genomlästes flera gånger för att få en helhetsuppfattning. Varje enskild fråga sammanställdes och flickors och pojkars svar skildes åt med olika färger. Reliabiliteten har även säkerställts genom att respondenterna flera gånger kontrollerat att det insamlade materialet stämmer överens med resultatet. Respondenterna har analyserat data, med syftet och frågeställningarna i tankarna, vilket kan ha påverkat tillförlitligheten. Innehållsanalys användes för att bilda frågorna till relevanta teman. Utifrån de teman som bildats formades kategorier. Genom innehållsanalysen kan respondenterna inte garantera att data inte granskades subjektivt, eftersom teman bildades enligt hur de kunde ge svar på frågeställningarna.

9.3 Validitet

Med validitet menas att undersökningen mäter det som är avsett att mätas, dvs. att rätt sak mäts. (Olsson & Sörensen 2011, s. 124). Frågorna i enkäten ger svar på syftet och frågeställningarna i studien. Eftersom enkäten var färdigt utformad har syftet formats utifrån frågorna i enkäten. Respondenterna har därför inte kunnat påverka syftet och frågeställningarna.

Vid kvalitativa metoder finns det validitet om verkligheten och tolkningen motsvarar varandra. Tolkningen av resultatet skall ta upp det väsentliga på ett exakt sätt. (Olsson & Sörensen 2011, s. 107). Respondenterna har analyserat resultatet på ett så objektivt sätt som möjligt och tolkningen har utgått ifrån frågeställningarna i studien.

Validiteten, att studien mätt det som är avsett att mätas, kan ha påverkats av att vissa av frågorna var dåligt formulerade. På grund av att de var dåligt formulerade kanske inte informanterna förstått det som respondenterna frågat efter, och i vissa frågor med flera alternativ har de valt flera alternativ fast det var meningen att de skulle välja ett. Till

exempel frågan om vilken alkoholdryck informanterna smakat på första gången, var det flera som valt flera svarsalternativ, fast det var meningen att de skulle välja ett. Så i resultatet mäts inte riktigt det som respondenterna avsett mäta. Om informanterna inte förstått frågan så har de kanske inte valt rätt alternativ heller. Så ett bra sätt skulle ha varit att först testa formuläret på några ungdomar, för att kontrollera att de förstår vad respondenterna frågat efter. Även på några av de bundna frågorna hade respondenterna fått konstiga svar som inte motsvarade det som efterfrågades, så detta kan också ha påverkat validiteten. Men eftersom respondenterna utgick från den förra enkäten kunde detta inte påverkas så mycket.

10 Diskussion

Syftet med denna studie var att få förståelse för hur ungdomar i årskurs 7 förhåller sig till alkohol och vilket inflytande föräldrar och vänner har gällande deras alkoholvanor. Studien var ett beställningsarbete från en skolhälsovårdare och vi hoppades kunna göra en undersökning som motsvarade hälsovårdarens syfte.

Som teoretisk utgångspunkt användes Penders (2011) HPM och Eriksons (1999) identitetsteori. Vi upplevde det svårt att hitta bra teoretiker att tolka resultatet mot; de flesta teorier vi kom i kontakt med behandlade ungdomar från ett vårdande perspektiv. Därför användes förutom Penders (2011) vårdteori också Eriksons (1988) utvecklingsteori.

Planen var från början att vi själva skulle vara med och dela ut enkäterna i klasserna. Men så bestämde rektorn att enkäterna skulle delas ut under en viss lektion och vi hade inte möjlighet att närvara med kort varsel, så enkäterna delades ut klassvis av lärarna. Tillståndet gavs av rektorn. Situationen orsakade att vi inte hann skicka ut brev till föräldrarna om tillstånd för eleverna att delta i undersökningen, men detta kompletterades med ett följebrev hem till föräldrarna. Skulle undersökningen göras på nytt skulle respondenterna skicka ut tillståndsförfrågan till föräldrarna, eftersom barnen var så unga.

Vi hade svårigheter att hitta bra studier som motsvarade syftet och frågeställningarna i studien. Det fanns många studier om alkohol men det var svårt att hitta sådana som behandlade vårt ämne och gick att tolka emot. Vi upplevde att de flesta studier inte gjorts bland sjunde klassister, utan bland äldre ungdomar. Även finländska studier var svåra att hitta och en del studier fick vi inte tag på, eftersom de inte fanns tillgängliga för alla och

det skulle ha kostat en del att köpa dem. Vi använde många olika sökord för att försöka hitta lämpliga studier men exkluderade bort många på grund av att de inte berörde det aktuella ämnet på rätt sätt; t.ex. studier om alkoholberoende och missbruk. Många studier behandlade andra aspekter av alkoholanvändning och kunde därför inte användas till att tolka mot resultatet. Därför är vi inte helt nöjda med studierna som använts, då det slutligen inte fanns så många som gick att få tag i och som gick att använda i tolkningen.

Resultatet motsvarade till viss del våra förväntningar. Föräldrars och kompisars inflytande gällande informanternas attityder till alkohol överraskade oss inte eftersom även tidigare studier styrkt detta. Dock oroar det oss att mer än hälften av informanterna hade en positiv attityd till alkohol. Detta är något man skulle behöva försöka ändra på och ta i beaktande i det förebyggande arbetet mot alkohol. I studier kom det också fram att kunskaper om alkohol minskade på alkoholanvändning så en idé till förebyggande arbete skulle vara att informera mera om alkohol och vilka risker samt konsekvenser alkoholanvändning medför.

I resultatet framkom det även att nästan hälften av informanterna hade en bästa kompis som drack och man såg ett samband mellan att kompisarna dricker alkohol och att informanten någon gång smakat på alkohol. I flera studier har det framkommit att gruppsytryck är en stark faktor vid alkoholanvändning hos ungdomar, vilket kan ha både en positiv eller negativ inverkan på ungdomarna. En idé till förebyggande arbete skulle därför kunna vara någon form av gruppinfo i skolorna.

En annan sak som är oroväckande är att resultatet visade på att en stor del av informanterna fått alkohol av sina föräldrar. Tidigare studier har visat att det är viktigt med öppna diskussioner hemma och att föräldrarna sätter gränser för sina barn. I denna studie framkom det att de flesta hade diskuterat om alkohol hemma vilket vi blev glada över att se. Däremot uppkom något överraskande, flera av informanterna ansåg att det var okej att föräldrarna gav alkohol åt sina barn bara de var konfirmerade. Varför anses konfirmation som en händelse som gör att man får börja dricka alkohol? Kyrkan förespråkar ju inte alkoholanvändning bland ungdomar.

Föräldrarna har alltså en stor roll när det gäller ungdomars alkoholanvändning och attityder, och därför är det viktigt att som förälder inte ge alkohol åt sina barn. Därför skulle också föräldrar behöva informeras och upplysas om hur de påverkar ungdomarnas alkoholanvändning, då studier också visar att föräldrarna påverkar. Även riskerna med alkoholanvändning kan man informera om så de inser vilket problem alkohol är bland

ungdomar. Detta skulle kunna ordnas av skolhälsovården, som en del av det förebyggande arbetet mot alkoholanvändning.

71,4% av informanterna hade smakat på alkohol vilket är oroande, då man jämför med ESPAD som visar att 43 % av de finländska ungdomarna druckit åtminstone ett glas alkohol vid 13 års ålder. (Hibell, m.fl. 2012, s. 80, 303). Även TOBALK visar en mindre procent som prövat alkohol (Huttunen-Metsi & Tammela 2011) jämfört med informanterna i denna studie, trots att informanterna i denna studie är yngre. Detta tyder på att i denna skola är det fler som prövat alkohol än i andra delar av Finland, vilket är oroväckande.

Det fanns en del ofullständiga svar, som kanske inte svarar på frågan eller som inte var förståeliga, i enkäterna. Vissa hade inte heller svarat på alla frågor eller på frågorna med flera svarsalternativ valt flera alternativ. Detta gjorde vissa delar av resultatet svårare att analysera. Men vi blev positivt överraskade över hur många som faktiskt svarat på frågorna och att många skrivit utförliga svar. Vi hade förväntat oss att svarsfrekvensen skulle vara lägre, och att ungdomarna inte skulle skriva så mycket på frågorna eftersom de är så unga och kanske inte så engagerade och intresserade av att svara på enkäter.

Förebyggande arbete gällande alkoholanvändning bland ungdomar är ett område som man skulle kunna göra mera studier kring. Eftersom många ungdomar har positiva attityder, och det är ganska stor del som prövat alkohol och dricker alkohol, skulle det vara viktigt att satsa på förebyggande arbete. Alkoholkulturen ändras också så det skulle vara bra med en förebyggande arbetsmetod som är gjord med tanke på dagens ungdomar, och är utformad enligt deras användningsmönster och attityder. Föräldrar och kompisar skall då också tas i beaktande och arbetsmetoden skall försöka involvera föräldrarna. En annan sak som skulle behöva funderas på är när man skall börja förebygga och prata om alkoholanvändning. Med tanke på att en stor del av informanterna smakat på alkohol, och hade en positiv attityd redan då de går i årskurs 7, skulle det då finnas behov av att börja förebygga redan i årskurs 7 eller även ännu tidigare?

Det skulle också vara intressant med en liknande studie där man undersöker hur alkoholanvändningen och attityderna ändras från årskurs 7 till årskurs 9. Om möjlighet finns skulle man då kunna följa med samma ungdomar, först då de går i årskurs 7 och sedan göra samma undersökning då de går i årskurs 9, för att få en bättre jämförelse och resultat.

Fast det fanns många studier om ungdomar och alkohol så fanns det inte så många om just attityder kring alkohol och framförallt inte om ungdomar i ung ålder, så därför är detta ett viktigt område som man i fortsättningen kan göra mera undersökningar om. De flesta studier handlade om äldre ungdomars alkoholvanor.

Svaret från enkät frågan ”Känner du någon i kamratkretsen som provat narkotika?” överraskade oss. Resultatet visade att 13 informanter på årskurs 7 kände någon som provat narkotika. Detta känns skrämmande och skulle vara ett intressant område att göra vidare studier på. Är dessa personer någon kompis eller nära släkt? Vi valde att inte tolka resultatet från denna fråga eftersom ämnet inte är aktuellt för studien. Men frågan togs ändå med i enkäten eftersom vi i utvecklingsarbetet kommer att jämföra materialet från den 20 år gamla studien med detta arbete. I en artikel på YLEs hemsidor i oktober 2013 framkommer det att droger börjar bli ett större problem i skolorna i Österbotten. Man har framförallt sett förändringar i ungdomarnas attityder mot droger, att droger börjar bli mer accepterade än tidigare. Det är i första hand cannabis som blivit vanligare och även betydligt lättare att få tag på. Högstadieläverna som intervjuats säger att alla ungdomar i deras skola förmodligen känner någon som provat cannabis och att många tycker cannabis är coolt. (Mattfolk 2013). Därför skulle detta vara ett ämne som man skulle behöva undersöka mera, och samtidigt utveckla någon förebyggande arbetsmetod mot droger, före det blir ett större problem i Österbotten.

Vi tog med en studie som inte tolkades, Tigerstedt m.fl. (2008). Denna studie belyste skillnaderna mellan svensk- och finskspråkiga elevers dryckesvanor och gav ett intressant resultat; nykterhetstrenden hos svenskspråkiga i Österbotten har varit långsammare än hos finskspråkiga ungdomar. Detta kunde vara ett intressant område att undersöka vidare om; Varför finns det skillnader? Uppkommer det attitydskillnader mellan svensk- och finskspråkiga? Finns det skillnader mellan hur föräldrar påverkar dryckesvanorna?

Vi har inga tidigare erfarenheter av att göra liknande studier, endast genom en liten enkätundersökning i hälsokunskap i gymnasiet. Nu när studien är genomförd kan det konstateras att vi lärt oss det praktiska tillvägagångssättet vid enkätundersökning; vilka tillstånd/lov som behövs, hur man bygger upp en enkät, följebrev m.m. Examensarbetet har därför varit en bra erfarenhet. Vi har lärt oss att söka vetenskapliga artiklar och vara kritiska mot materialet, samt skriva vetenskaplig text. Genom hela processen med examensarbetet har vi lärt oss hur det fungerar att arbeta i grupp. Vi är eniga om att det varit ett intressant område att utföra en undersökning kring.

Alkohol och ungdomar är ett aktuellt ämne nuförtiden. Vår studie visar att man som utomstående, till viss grad, kan påverka andras attityder till alkohol. Detta är därför ett viktigt område för bland annat hälsovårdare att jobba med. Som blivande hälsovårdare behöver man ha inblick i ungdomars attityder och alkoholvanor, samt kunskap om hur föräldrar och kompisar påverkar den unga.

Källförteckning

- Aaltonen, M., Ojanen, T., Vihunen, R & Vilén, M. (2007). *Ungdomstiden*. Vammala; Vammalan Kirjanpaino Oy. Utbildningsstyrelsen.
- Ahlström, S. K. & Österberg, E. L. (2004/2005). International perspectives on adolescent and young adult drinking. *Alcohol research & health* 28 (4), 258-268.
- Alkohollagen 8.12.1994/1143 www.finlex.fi (hämtat: 6.2.2013).
- Betances, A.R. (2008). *How to Shield Children from Alcohol and Other Drugs*. Oklahoma: Tate Publishing & Enterprises.
- Bränström, R., Sjöström, E. & Andréasson, S. (2007). Individual, group and community risk and protective factors for alcohol and drug use among Swedish adolescents. *European Journal of Public Health*, 18 (1), 12-18.
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken - En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Elo, S. & Kyngäs, H. (2008). "The qualitative content analysis process", *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107–115.
- Erikson, E.H. (1988). *Ungdomens identitetskriser*. Stockholm: Natur & Kultur.
- FNB. Minderåriga dricker allt mindre mängder alkohol. *Vasabladet* (31.7.2013).
- Fowler, T., Shelton, K., Lifford, K., Rice, F., McBride, A., Nikolov, I., Neale, M.C., Harold, G., Thapar, A. & van den Bree M.B. (2007). Genetic and environmental influences on the relationship between peer alcohol use and own alcohol use in adolescents. *Addiction: Society for the study of addiction*, 102 (6), 894-903.
- Hellandsjo Bu E., Watten R., Foxcroft D., Ingebrigtsen J. & Relling G. (2002). Teenage alcohol and intoxication debut: the impact of family socialization factors, living area and participation in organized sports. *Alcohol and Alcoholism*, 37(1), 74–80.
- Henricson, M. (red.). (2012). *Vetenskaplig teori och metod – från idé till examination inom omvårdnad*. Poland: Studentlitteratur.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A. & Kraus, L. (2012). *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN).
- Holmila, M., Karlsson, T. & Raitasalo, K. (2005). Minderårigas alkoholköp. *Nordisk Alkohol och Narkotikatidskrift*, 22(5), 350-357.

- Huttunen-Metsi, M. & Tammela, M. (2011). *TOBALK 2011 – Seurantatutkimus Vaasan 9-luokkalaisten tupakoinnista, päihteiden käytöstä, rahapelien pelaamisesta ja psyykkisestä hyvinvoinnista*. <http://www.vaasa.fi/Link.aspx?id=1242645> (hämtat: 4.2.2013).
- Hwang, P. & Nilsson, B. (2011). *Utvecklingspsykologi*. (3. uppl.). Stockholm: Natur & Kultur.
- Institutet för hälsa och välfärd. (2012). *Finländska ungdomar har blivit nyktrare, men dricker mer och är oftare fulla än unga i Europa*. <http://www.thl.fi/doc/sv/29732> (hämtat: 15.1.2013).
- Institutet för hälsa och välfärd. (2012). *Statistisk årsbok om alkohol och narkotika 2012*. Tammerfors: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino.
- Johansson & Wirbing. (2005). *Riskbruk och missbruk: alkohol, läkemedel, narkotika: uppmärksamma, motivera och behandla inom primärvård, socialtjänst och psykiatri*. (2. uppl.). Stockholm: Natur & Kultur
- Jung, J. (2009). *Alcohol, other drugs, and behavior: Psychological research perspectives*. (2. ed.) USA: Sage publications.
- Lauritzson, O. (2005). *Om alkohol*. Falun: ScandBook. Ica bokförlag.
- Lavikainen, H., Salmi, V., Aaltonen, M & Lintonen, T. (2011). Alcohol-related harms and risk behaviours among adolescents: Does drinking style matter. *Journal of substance use*, 16 (3), 243-255.
- Litmanen, H., Pesonen, J., Renfors, T. & Ryhänen, E. (2006). *Kom i form! 2 Ungdomar, hälsa och vardagsliv*. Borgå: Söderström.
- Lintonen, T. & Konu, A. (2003). Adolescent Alcohol Beverage Type Choices Reflect Their Substance Use Patterns and Attitudes. *Journal of Youth and Adolescence*, 31 (4), 279-289.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2005). *Alkoholi ei kuulu lapsuuteen*. http://www.mll.fi/medialle/kannanotot_ja_lausunnot/?x41070=48055 (hämtat: 28.2.2013).
- Mannerheimin lastensuojeluliitto. (2010). *Suosituksset nuorten päihteiden käytön ehkäisylle*. http://www.mll.fi/medialle/kannanotot_ja_lausunnot/?x41070=13258167 (hämtat: 28.2.2013).
- Mattfolk, M. (2013). *Cannabis bekymrar i skolorna*. YLE. <http://svenska.yle.fi/artikel/2013/10/07/cannabis-bekymrar-i-skolorna> (hämtat: 20.10.2013).
- Mäkelä, P., Mustonen, H. & Tigerstedt C. (2010). *Suomi juo*. Helsingfors: Yliopistopaino.
- Olsson, B. & Olsson, K. (2007). *Utveckling, livsvillkor och socialisation*. Stockholm: Liber.
- Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forsknings-processen – Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.

- Palmqvist, R. & Santavirta, N. (2006). What friends are for: The relationships between body image, substance use, and peer influence among Finnish adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(2), 203-217.
- Patel, R. & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder- Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (4. uppl.) Lund: Studentlitteratur.
- Pender, N., Murdaugh, C. & Parsons, M.A. (2011). *Health Promotion in Nursing Practice*. (6. ed.) New Jersey: Pearson Education.
- Pirkanen, M., Pietilä, A., Halonen, P. & Laukkanen, E. (2006). School health nurses and substance use among adolescents - towards individual identification and early intervention. *Scandinavian Journal Of Caring Sciences*, 20(4), 439-447.
- Seljamo, S., Aromaa, M., Koivusilta, L., Rautava, P., Sourander, A., Helenius, H. & Sillanpää, M. (2006). Alcohol use in families: a 15-year prospective follow-up study. *Addiction*, 101(7), 984-992.
- Social- och hälsovårdsministeriet. (2001). *Statsrådets principbeslut om folkhälsoprogrammet Hälsa 2015*. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2001:5.
- Social- och hälsovårdsministeriet. (2013). *Nuorten terveystapatutkimus 2013. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö 1977-2013*. Helsingfors: Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2013:16.
- Sourander, A., Koskelainen, M., Niemelä, S., Rihko, M., Ristikari, T. & Lindroos, J. (2012). Changes in adolescents mental health and use of alcohol and tobacco: a 10-year time-trend study of Finnish adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 21, 665-671.
- Sternebring, B. (2012). *Alkoholberoende – diagnos, komplikationer och behandling*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Tigerstedt, C., Markkula, J., Karlsson, T., Jokela, J. & Pietikäinen, M. (2008) Finlands svenskspråkiga ungdomars dryckesvanor i Österbotten och huvudstadsregionen - En jämförelse med finskspråkiga ungdomar. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift*, 25, 5-21.
- Trost, J. (2007). *Enkät-boken*. Lund: Studentlitteratur.
- Van der Vorst, H., Engels, R., Dekovic, M., Meeus, W. & Vermulst, A. (2007). Alcohol-specific rules, personality and adolescents' alcohol use: a longitudinal person-environment study. *Society for the study of addiction*, 102(7), 1064-1075.
- Wright, J., Shaw, D., Weatherburn, G. & Gandy, J. (2009). The binge drinking culture: Fact or fiction?. *British Journal of School Nursing*, 4 (8), 379-384.
- Österberg, E. (2009). *Ungdomar och alkohol*. (3. uppl.). Alko.
[http://www.alko.fi/sw/9C184FE561DFD65AC22575C8002473C3/\\$file/Ungdomar_och_alkohol.pdf](http://www.alko.fi/sw/9C184FE561DFD65AC22575C8002473C3/$file/Ungdomar_och_alkohol.pdf) (hämtat: 27.2.2013).

Enkätundersökning om alkohol

Kryssa i det alternativ som stämmer bäst in på dig och kommentera fritt på de övriga frågorna.

Kön Flicka Pojke

1. Har du någon gång smakat på alkoholdrycker?

Ja Nej

(Om du svarat nej på fråga 1 kan du gå till fråga 4)

2. Vilken alkoholdryck använde du första gången?

☐ Har inte använt alkohol	☐ Starköl
☐ Starksprit	☐ Hembränt
☐ Mellanöl	☐ Vin
☐ Long drink/Cider	

3. Varifrån fick du alkoholen?

☐ Av förälder	☐ Av syskon
☐ Av kompis	☐ Skaffade själv

4. Tycker du att:

- Man inte alls bör använda alkohol
 Man kan använda alkohol måttligt

Annat: _____

5. Använder dina föräldrar alkoholhaltiga drycker?

Ofta Ibland Aldrig

6. Dricker din bästa kompis alkohol?

Ofta Ibland Aldrig

7. Känner du någon i kamratkretsen som provat narkotika?

Ja Nej

Så här tycker jag!

Har du någon gång funderat på vad **DU** tycker om ämnet alkohol? Fundera och skriv sedan ner dina tankar.

8. Jag tycker att det där med att dricka är:

9. Jag tror att mina kamrater tycker alkohol är:

10. Hur mycket påverkas du av kamrater angående alkoholanvändning?

11. Fester med alkohol eller fester utan alkohol? Jag tycker att:

12. När det gäller alkohol borde föräldrar:

Andra kommentarer:

13. Går det bra att säga nej i ditt gäng/kamratkrets?

Ja Nej

14. Går det bra att ordna fester utan alkohol?

Ja Nej

Vad skulle du göra?

15. Vad skulle DU göra om du inte vill dricka alkohol, men du är på en fest där alla tycker "visst ska man dricka"? Kryssa för det som du tror stämmer in på dig:

- Du skulle ta ett glas och smutta på det
- Du skulle ta ett glas och hälla ut det senare
- Säga att du sportar och behöver en bra kondition
- Säga att du blir sjuk av alkohol
- Hitta på en nödlögn, t.ex.

-
- Säga att du inte dricker och förklarar varför
 - Säga att du inte vill dricka och förklarar inte varför
 - Annat: _____

Vad skulle du ge för råd till dina föräldrar?

16. Om en 15-åring ber att få öl eller vin av föräldrarna till en fest, vad skall föräldrarna svara?

17. Om en förälder ser grannens barn helt berusad på allmän plats, vad skall han/hon göra? Vad går gränsen för skvaller och att ta ansvar?

18. Vad skulle du vilja säga till dina föräldrar och andra vuxna om ämnet alkohol och ungdomar?

19. Har ni pratat om alkohol där hemma? Vad har du själv funderat kring alkohol?

Kommentarer:

TACK för ditt svar! 😊

Enkätundersökning om alkohol

Vi är tre hälsovårdar studerande vid Yrkeshögskolan Novia som gör vårt examensarbete om ungdomar och alkohol. Syftet med vårt examensarbete är att beskriva hur ungdomar i årskurs 7 förhåller sig till alkohol och vilket inflytande föräldrar och kompisar har på deras alkoholvanor. Vi skulle vara tacksamma om du svarar på dessa frågor. Så att vi kan göra vårt arbete.

Deltagandet är **frivilligt** och du kommer att vara **anonym** så vi kommer inte veta vem som svarat vad och det kommer inte heller att synas i examensarbetet. I undersökningen kommer det inte heller fram att det är just du i årskurs 7 i *** som svarat på enkäten utan vi har valt att skriva att det är sjundeklassister i en högstadieskola i Österbotten så att det inte kommer fram vem som deltagit.

Vi önskar att du svarar på frågorna så att vi kan göra denna undersökning och så att vi får ett bra resultat och mycket att läsa och skriva om 😊

Om du är intresserad kan du sedan våren/sommaren 2014 gå in på www.theseus.fi och läsa vårt examensarbete och utvecklingsarbete och se vad vi har fått för resultat. Vi skickar också med ett brev som du kan ge åt dina föräldrar så att de vet om att du deltagit i undersökningen.

Tusen tack på förhand för att du svarade på vår enkät! 😊

Ha en bra dag!

Jenifer Groop, tel ***

Tina Forsander, tel ***

Emilia Utriainen, tel ***

Handledare: Marlene Gädda

e-mail:Marlene.Gadda@novia.fi

BÄSTA LEDNINGSGRUPP PÅ * HVC OCH REKTOR PÅ ***
HÖGSTADIESKOLA**

Vi är tre studerande vid Yrkeshögskolan Novia, sektorn för hälsovård och det sociala området.

För att erhålla vår examen i hälsovård utför vi ett examensarbete. Härmed ansöker vi vänligen om tillstånd att utföra en undersökning vid *** högstadium om alkohol och ungdomar. Som kontaktlärare fungerar Maj-Helen Nyback.

Syftet med vårt examensarbete är att undersöka ungdomars förhållningssätt till alkohol i *** högstadium genom att använda oss av ett frågeformulär. Resultatet av undersökningen kommer att jämföras med en undersökning om alkoholvanor bland unga som gjordes för 20 år sedan i *** högstadium. Som datainsamlingsmetod använder vi oss av ett liknande frågeformulär som i den tidigare undersökningen som gjorts.

Slutresultatet kommer att presenteras i vårt examensarbete om ungdomar och alkohol.

I hopp om gott samarbete,

Jenifer Groop

tel. ***

jenifer.groop@novia.fi

Emilia Utriainen

tel. ***

emilia.utriainen@novia.fi

Tina Forsander

tel. ***

tina.forsander@novia.fi

Information till föräldrar

Vi är tre hälsovårdare studerande vid Yrkeshögskolan Novia, sektorn för hälsovård och det sociala området i Vasa. Till vår utbildning hör det till att vi ska skriva ett examensarbete och ett utvecklingsarbete. Vi har valt att göra vårt arbete om ungdomar och alkohol. Vi har fått en beställning från skolhälsovården i *** om att göra en **enkätundersökning** om alkoholanvändning och attityder hos sjundeklassister. Eftersom vi blir hälsovårdare är ämnet viktigt för oss och därför vill vi göra den här undersökningen för att få mer information och förståelse om ungdomars attityder och föräldrarnas och kompisarnas inflytande på alkoholanvändningen.

Så efter att vi fått tillstånd av rektorn och lärarna vid högstadiet om att göra undersökningen så började vi skriva vårt examensarbete.

Det har gjorts en likadan undersökning hos sjundeklassisterna i *** kring samma ämne för 20 år sedan. Skolhälsovården och vi tyckte då att det skulle vara intressant att göra samma undersökning igen för att sedan jämföra resultaten och se om något har förändrats. Vi använder därmed samma frågeformulär som de använde sig av då och därför valde vi också att utföra undersökningen bland sjundeklassisterna för att få ett tillförlitligt resultat. I examensarbetet kommer vi att fokusera på de nya resultaten för att sedan i utvecklingsarbetet jämföra med den förra undersökningen.

Frågorna i enkäten handlar om alkoholvanor (t.ex. om någon har druckit alkohol), om deras åsikter kring alkoholanvändning, kompisarnas betydelse och lite om vad de tycker föräldrar har för betydelse gällande alkoholanvändning (t.ex. om de tycker det är okej att föräldrar köper ut alkohol åt sina barn).

Enkätterna är frivilliga och anonyma så det kommer inte komma framgå vem som svarat vad. Det kommer inte heller att komma fram att undersökningen gjorts vid *** högstadium utan vi kommer skriva att det är en högstadieskola i Österbotten som vi utfört undersökningen i. På detta sätt framgår det inte vem som deltagit i undersökningen.

Vi ville skicka med detta brev med era barn så att ni vet vad de har deltagit i för undersökning, vad den handlar om och vad den kommer att användas till och så ville vi försäkra er om att undersökningen var anonym och frivillig. Har ni några frågor så kan ni kontakta oss.

Mvh.

*Jenifer Groop, tel ****

*Tina Forsander, tel ****

*Emilia Utriainen, tel ****

Handledare: Marlene Gädda

e-mail:Marlene.Gadda@novia.fi

Spearman's korrelationstest

Tabell 1: Spearman's korrelationstest över att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och om föräldrarna använder alkoholhaltiga drycker

		Har du någon gång smakat på alkoholdrycker?	Använder dina föräldrar alkoholhaltiga drycker?
Spearman's rho	Correlation Coefficient	1,000	,269*
	Sig. (2-tailed)	.	,013
	N	84	84
	Correlation Coefficient	,269*	1,000
	Sig. (2-tailed)	,013	.
	N	84	85

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

$r_s = 0,269(N= 84); p = 0,013$.

Ur tabell 1 framgår att Spearman's korrelationskoefficient är 0,269 och Sig.-värdet 0,013 vilket innebär att det finns ett samband mellan att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och att föräldrarna använder alkoholhaltiga drycker.

Tabell 2: Spearman's korrelationstest över att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och om bästa kompisen dricker alkohol.

Correlations

		Har du någon gång smakat på alkoholdrycker?	Dricker din bästa kompis alkohol?
Spearman's rho	Correlation Coefficient	1,000	,419**
	Sig. (2-tailed)	.	,000
	N	84	78
	Correlation Coefficient	,419**	1,000
	Sig. (2-tailed)	,000	.
	N	78	79

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

$r_s = 0,419 (N= 78); p = 0,000$

Ur tabell 2 framgår det att Spearman's korrelationskoefficient är 0,419 och Sig.-värdet 0,000 vilket innebär att det finns ett samband mellan att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och att bästa kompisens dricker alkohol.

Utvecklingsarbete: Ungdomar och alkohol

En longitudinell studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7 och 8

Tina Forsander

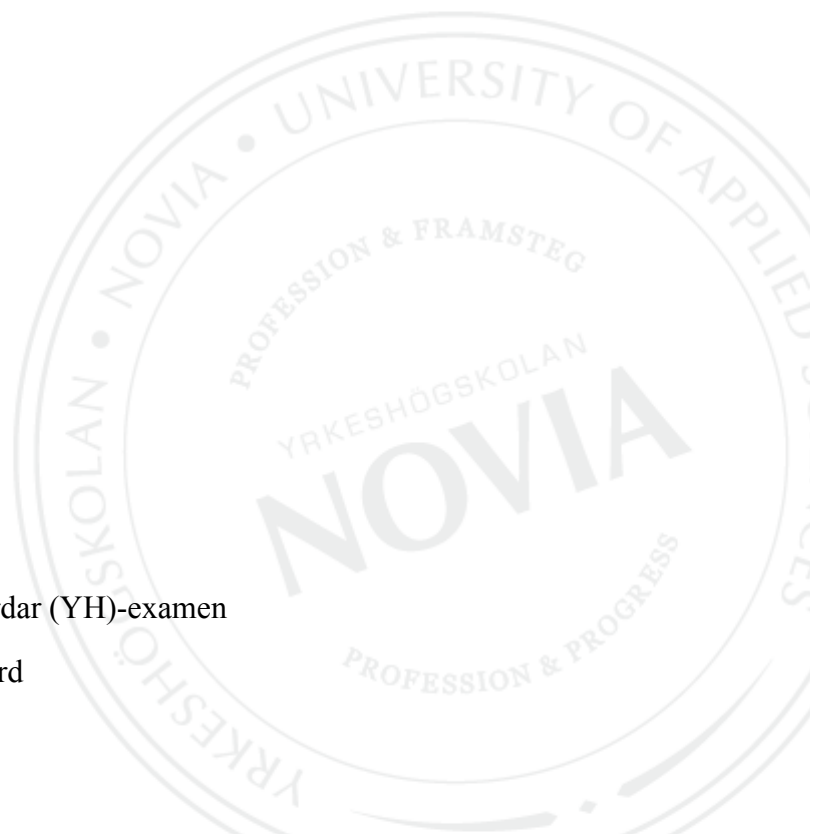
Jenifer Groop

Emilia Utriainen

Utvecklingsarbete för hälsovårdar (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för vård

Vasa 2014

UTVECKLINGSARBETE

Författare: Tina Forsander, Jenifer Groop & Emilia Utriainen

Utbildningsprogram och ort: Vård, Vasa

Inriktningalternativ: Hälsovård

Handledare: Marie Hjortell

Titel: Ungdomar och alkohol – En longitudinell studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7 och 8

Datum April 2014

Sidantal 34

Bilagor 6

Abstrakt

I det här utvecklingsarbetet har ungdomars förhållningssätt till alkohol beskrivits. Syftet med denna longitudinella studie var att se om förhållningssättet till alkohol hos ungdomar i årskurs 7-8, förändrats under en period på 22 år. I studien beskrivs hur ungdomar i årskurs 7 och 8, från år 1991 och 1993, förhåller sig till alkohol och vilket inflytande föräldrar och kompisar har på deras alkoholvanor. Resultatet från studien har sedan jämförts med resultatet från respondenternas examensarbete; *Ungdomar och alkohol - En studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7* (Forsander, Groop, Utriainen, 2013). Slutsatser har dragits om förändringar som skett under denna tidsperiod.

Utvecklingsarbetet är en kvalitativ och kvantitativ studie av tidigare insamlad data, från en enkät med både öppna och bundna frågor. Informanterna bestod av sjunde- och åttondeklassister i en högstadieskola i Österbotten. Som analysmetod användes innehållsanalys för de öppna frågorna och deskriptiv statistik för de bundna frågorna.

Resultatet visade bl.a. att 85,6 % av informanterna hade smakat på alkoholdrycker och att en femtedel av informanterna hade en positiv attityd till alkohol. Vid jämförelsen av studien från 1991 & 1993 och studien från 2013 framkom bl.a. att antalet som smakat på alkoholdrycker minskat på 22 år, medan en positiv attityd till alkohol blivit vanligare. Studien visar hur alkoholkulturen hos ungdomen förändrats och i vilken riktning förändringen skett. Sammanfattningsvis kan det konstateras att det behövs preventiva metoder för att stöda en attitydförändring hos ungdomarna. Den ökade förståelsen för faktorer som kan påverka ungdomens alkoholanvändning kan ligga till grund för fortsatta studier.

Språk: Svenska Nyckelord: alkohol, alkoholanvändning, attityder, föräldrars påverkan, kompisars påverkan, ungdomar

Utvecklingsarbetet finns tillgängligt i Webbiblioteket Theseus.fi

DEVELOPMENT PROJECT

Author: Tina Forsander, Jenifer Groop & Emilia Utriainen

Degree Programme: Health Care, Vasa

Specialization: Public Health Nursing

Supervisors: Marie Hjortell

Title: Adolescents and alcohol – A longitudinal study about attitudes and alcohol habits among 7th and 8th grade students

Date April 2014

Number of pages 34

Appendices 6

Summary

This development project has investigated young people's attitude towards alcohol. The purpose of this longitudinal study was to see how the view of alcohol, has changed among 7th and 8th grade students during a period of 22 years. The study describes the attitude of 7th - and 8th graders towards alcohol from 1991 to 1993, and how parents and friends influence their alcohol habits. The result of this study has been compared to the result of the respondents' Bachelor's thesis *Adolescents and alcohol - A study about attitudes and alcohol habits among youth in 7th grade* (Forsander, Groop, Utriainen, 2013). Conclusions has been drawn regarding the changes that have taken place during this time.

The development project is a qualitative and quantitative study of data that has been previously collected from a questionnaire with both open and closed questions. The informant group consisted of 7th and 8th graders from a high school in Ostrobothnia. Content analysis was used for the open questions and statistical analysis for the closed questions.

The results revealed that 85,6 % of the informants had tasted alcoholic beverages and that one-fifth had a positive attitude towards alcohol. The comparison between the study from 1991 & 1993 and the study from 2013, revealed that the number of students who had tasted alcoholic beverages has decreased in 22 years, while a positive attitude towards alcohol has become more common. The study shows how the alcohol culture among young people has changed, and it also reflects the direction of the change. In conclusion, preventive methods to support a change of attitude among youths are needed. The increased understanding of the factors that can influence young people's alcohol use can provide the groundwork for future studies.

Language: Swedish

Key words: alcohol, alcohol use, adolescents, attitude, parental influence, friends influence

The development project is available at the electronic library Theseus.fi

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte.....	1
3	Teoretisk utgångspunkt.....	2
4	Teoretisk bakgrund.....	2
5	Tidigare forskning.....	3
6	Processbeskrivning.....	3
6.1	Studiens informanter.....	3
6.2	Enkät.....	4
6.3	Innehållsanalys.....	4
6.4	Statistisk analys.....	4
6.5	Etiska överväganden.....	5
7	Resultat.....	5
7.1	Bundna frågor.....	5
7.2	Öppna frågor.....	10
8	Jämförelse av resultatet från studierna 2013 och 1991 & 1993.....	20
8.1	Jämförelse av bundna frågorna.....	20
8.2	Jämförelse av öppna frågorna.....	24
9	Sammanfattande tolkning.....	29
10	Kritisk granskning.....	30
10.1	Resultat.....	30
10.2	Reliabilitet.....	31
10.3	Validitet.....	32
11	Diskussion.....	32
	Källförteckning.....	35
	Bilagor	

1 Inledning

Vi har fått en beställning från en skolhälsovårdare om att göra en longitudinell studie angående ungdomars förhållningssätt till alkohol i en högstadieskola i Österbotten. I detta utvecklingsarbete har vi sammanställt undersökningarna som gjordes 1991 & 1993, tolkat resultaten och jämfört med vårt resultat från studien *Ungdomar och alkohol- En studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7* (Forsander, Groop, Utriainen, 2013), samt dragit slutsatser om förändringar under denna tidsperiod.

Syftet med detta utvecklingsarbete är att se om förhållningssättet till alkohol, hos ungdomar i årskurs 7, förändrats under en period på 20-22 år. Att vägleda ungdomarna och uppmuntra dem till ett sunt förhållningssätt till alkohol, samt förebygga alkoholanvändningen, är en viktig del av skolhälsovårdens arbete och intresserar därför oss blivande hälsovårdare. Genom att utföra en longitudinell studie kan vi erhålla viktig information och lärdom om hur alkoholkulturen förändrats och i vilken riktning förändringen skett. Denna kunskap kan vi ha nytta av i vårt framtida arbete som hälsovårdare.

2 Syfte

Syftet med detta utvecklingsarbete är att se om förhållningssättet till alkohol, hos ungdomar i årskurs 7-8, förändrats under en period på 22 år. Studien utförs för att, som blivande hälsovårdare, erhålla kunskap om eventuella förändringar som skett under denna tidsperiod. Respondenterna kommer även att granska om det finns samband mellan olika faktorer i resultatet.

Frågeställningar som studien fokuserar på är följande:

Hur såg alkoholanvändningen och attityderna till alkohol ut för 22 år sedan hos ungdomar i årskurs 7-8?

Vad ansåg informanterna att föräldrar och vänner har för inverkan på ungdomars förhållningssätt till alkohol?

Har förhållningssättet till alkohol förändrats hos ungdomar under en period på 22 år, och i sådana fall på vilket sätt?

3 Teoretisk utgångspunkt

Respondenterna har använt sig av samma teoretiska utgångspunkt som i examensarbetet (Forsander, Groop & Utriainen, 2013). Nola Penders (2011) Health promotion model förklarar vilken betydelse olika faktorer har gällande val av beteenden hos ungdomar samt vilket inflytande den sociala omgivningen har. Eriksons (1988) teori om identitetsutveckling används även för att få förståelse för vilken inverkan identitetsutvecklingen har på ungdomars alkoholanvändning och attityder till alkohol och för att bättre kunna förstå ungdomars ageranden. Dessa teorier har beskrivits utförligare i examensarbetet (Forsander m.fl., 2013).

4 Teoretisk bakgrund

Respondenterna har i sitt examensarbete (Forsander, Groop & Utriainen, 2013) redovisat för ungdomars utveckling, alkohollagen, hur alkoholen påverkar kroppen, varför ungdomar dricker och hur ungdomar får tag på alkohol. Respondenterna har även redogjort för olika undersökningar, rapporter och folkhälsoprogram som gjorts om det aktuella ämnet. Dessa används även som underlag i detta utvecklingsarbete.

Finland deltar regelbundet i en europeisk undersökning, ESPAD (European School Project on Alcohol and Other Drugs), som undersöker 15–16-åriga skolelevers alkohol- och droganvändning. Undersökningen har utförts sedan 1995 och 23-36 europeiska länder har deltagit regelbundet. ESPAD-rapporten 2011 redovisar för förändringar som skett under åren 1995-2011. Antalet europeiska 15–16-åriga som använt alkohol någon gång hade hållits på ungefär samma nivå sedan 1995, med 89% och 87% år 2011. Motsvarande procent i Finland var 1995 89% och 2011 84%. I Finland hade andelen som druckit alkohol de senaste 12 månaderna minskat från 85% år 1995 till 75% år 2011. Mellan åren 1995 och 2003 ökade användningen av alkohol de senaste 30 dagarna betydligt men hade efter det börjat sjunka lite i de deltagande länderna. I Finland höll sig motsvarande siffror stabila från 1995-1999 för att sedan minska betydligt från 1999-2007 och hade sedan dess hållit sig oförändrade. Procenten hade från 1995 minskat från 58% till 48%. Man hade också undersökt hur stor del som hade druckit 5 eller mer drinkar/alkoholhaltiga drycker vid ett tillfälle de senaste 30 dagarna. 1995 hade 51% av de finländska ungdomarna gjort detta medan det år 2011 var endast 35% som gjort det. (Hibell m.fl. 2012, s. 3, 124-129, 343-344, 346, 354).

5 Tidigare forskning

Respondenterna har använt sig av två forskningar som också använts i examensarbetet (Forsander, Groop & Utriainen, 2013). En studie visar att alkoholanvändning bland ungdomar i årskurs 7 och 9 minskat under perioden 1998-2008. (Sourander m.fl. 2012). I en annan studie visar en jämförelse mellan svenskspråkiga och finskspråkiga ungdomars dryckesvanor i Österbotten och huvudstadsregionen att nykterhetstrenden hos svenskspråkiga ungdomar har varit långsammare än hos finskspråkiga. (Tigerstedt, Markkula, Karlsson, Jokela & Pietikäinen, 2008).

6 Processbeskrivning

Respondenterna har använt kvalitativ och kvantitativ dataanalysmetod vid bearbetning av tidigare insamlat data. När man vill ha data som beskriver ett fenomen eller beteende där resultatet redovisas i form av text kan man använda kvalitativ metod. När man beskriver företeelser som redovisas med hjälp av siffror kan kvantitativ metod användas. (Olsson & Sörensen 2011, s. 23, 106; Denscombe 2009, s 320-321.).

Enkät har använts som datainsamlingsmetod och innehållsanalys samt statistisk analys som dataanalysmetod, dessa metoder har beskrivits utförligt i examensarbetet (Forsander, Groop & Utriainen 2013, s. 21-24). I detta kapitel beskrivs etiska ställningstaganden som respondenterna har tagit i beaktande, hur undersökningen genomförts och beskrivning av studiens informanter.

6.1 Studiens informanter

Informanterna i studien var elever i årskurs sju och åtta i en högstadieskola i Österbotten. Under temadagar gällande alkohol i skolan, år 1991 och 1993, samlades tre olika enkäter in. Deltagarantalet i enkät 1 (bilaga 1) var 99 elever, enkät 2 (bilaga 2) 145 och enkät 3 (bilaga 3) 34 elever. Det totala antalet informanter som deltog i studien är oklart, eftersom samma informant kan ha fyllt i flera enkäter. Deltagarantalet varierar också mellan enkäterna då de har utförts vid två olika tillfällen och det är både elever från årskurs 7 och 8 som deltagit i någon av dem. Vid gruppenkätens utförande kan elever varit frånvarande, men respondenterna har inte fått någon information om hur många bortfall det gäller.

6.2 Enkät

Enkät är en datainsamlingsmetod som innebär att informanten fyller i ett frågeformulär med bundna eller öppna frågor. Fördelar med enkätundersökning är att man kan använda sig av en större grupp informanter. (Ejlertsson 2005, s. 8) Studien utfördes i form av gruppenkät och bestod av både öppna och bundna frågor, liknande frågeformulär (bilaga 4) har använts i respondenternas examensarbete. (Forsander, Groop & Utriainen, 2013). I respondenternas tidigare studie (Forsander m.fl. 2013, s. 21-22) finns enkät, som datainsamlingsmetod, mer utförligt beskrivet. Samma metod används även i detta utvecklingsarbete. Materialet i denna studie består av tre olika enkäter som behandlar alkoholvanor, informanternas attityder samt tankar gällande föräldrars och kompisars förhållningssätt till alkohol.

6.3 Innehållsanalys

Respondenterna har i sin tidigare studie (Forsander, Groop & Utriainen, 2013, s.23) grundligt beskrivit innehållsanalysen som analysmetod. Denna metod används även i utvecklingsarbetet.

Vid bearbetning av resultatet använde respondenterna sig av kvalitativ innehållsanalys gällande de öppna frågorna. Först bekantade respondenterna sig noggrant med materialet och skaffade sig en helhetsuppfattning och delade sedan in materialet i meningsenheter. Därefter grupperades och kategoriserades enheterna i samma teman, kategorier och underkategorier som användes i examensarbetet (Forsander m.fl, 2013). Detta för att samma frågeställningar används i både examensarbetet (Forsander m.fl, 2013) och detta utvecklingsarbete, för att bättre kunna jämföra resultaten med varandra. Uppbyggnaden av resultatet är också samma som i examensarbetet (Forsander m.fl, 2013). Citat används för att illustrera resultatet.

6.4 Statistisk analys

I sin tidigare studie (Forsander, Groop & Utriainen, 2013, s. 24) har respondenterna noga beskrivit statistisk analys som analysmetod av kvantitativ data. Denna analysmetod används även i utvecklingsarbetet. Respondenterna använder sig av deskriptiv statistik och Spearmans rangkorrelationskoefficient, som testar samband mellan rangordnad data, till de bundna frågorna. Resultatet infördes i statistikprogrammet SPSS för att organisera och

sammanfatta data och för att göra sambandsanalys. Excel används för att göra resultatet mera överskådligt i form av stapeldiagram och för att förtydliga jämförelsen mellan studierna bildligt.

6.5 Etiska överväganden

Forskningsetiken bör tas i beaktande när man gör en studie för att skydda deltagarna. Respondenterna har mer utförligt beskrivit etiska överväganden i sin tidigare studie. (Forsander, Groop & Utriainen, 2013, s. 24-25). Respondenterna kan inte garantera en god forskningsetik eftersom de inte själva har utfört enkätundersökningen. Däremot beaktas anonymiteten, integriteten, sekretessen samt konfidentialiteten i denna studie.

7 Resultat

I detta kapitel redovisas resultaten från enkätundersökningarna 1991 & 1993. Resultatet redovisas både kvalitativt och kvantitativt. Svarefrekvensen varierar starkt mellan frågorna. Två samband (bilaga 5) mellan olika variabler hittades också och presenteras i detta kapitel.

De 8 bundna frågorna (bilaga 1 och 2) redovisas i stapeldiagram och förstärks med beskrivande text. Svarefrekvensen anges under stapeldiagrammen. De 8 öppna frågorna (bilaga 2 och 3) redovisas i teman. Genom innehållsanalysen bildades tre teman utgående från svaren från de öppna frågorna i enkäterna (bilaga 2 och 3) och sedan indelades de i kategorier och underkategorier.

7.1 Bundna frågor

Resultatet från de bundna frågorna, som var 8 stycken, (bilaga 1 och 2) presenteras med beskrivande text och illustreras med stapeldiagram. Frågorna som besvarats i enkäterna presenteras i diagramrubrikerna. Diagram 1-7 hade 99 informanter (bilaga 1), varav 43,4 % (n=43) var flickor och 55,6 % (n=55) var pojkar och en okänd som inte hade kryssat i flicka eller pojke. Diagram 8 hade 145 informanter (bilaga 2) med okänt antal flickor och pojkar.

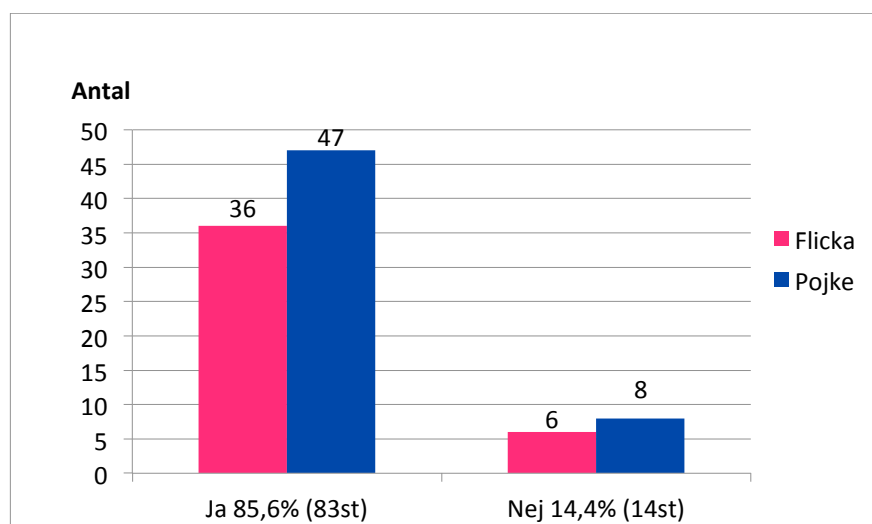

Diagram 1 – Har du någon gång smakat på alkoholdrycker? (n=97)

Sammanlagt 83 elever, 85,6% svarade att de någon gång smakat på alkoholdrycker, 36st av flickorna och 47st av pojkarna. 14 elever, 14,4% svarade att de inte smakat alkoholdrycker, 6st av flickorna och 8st av pojkarna. (n=97)

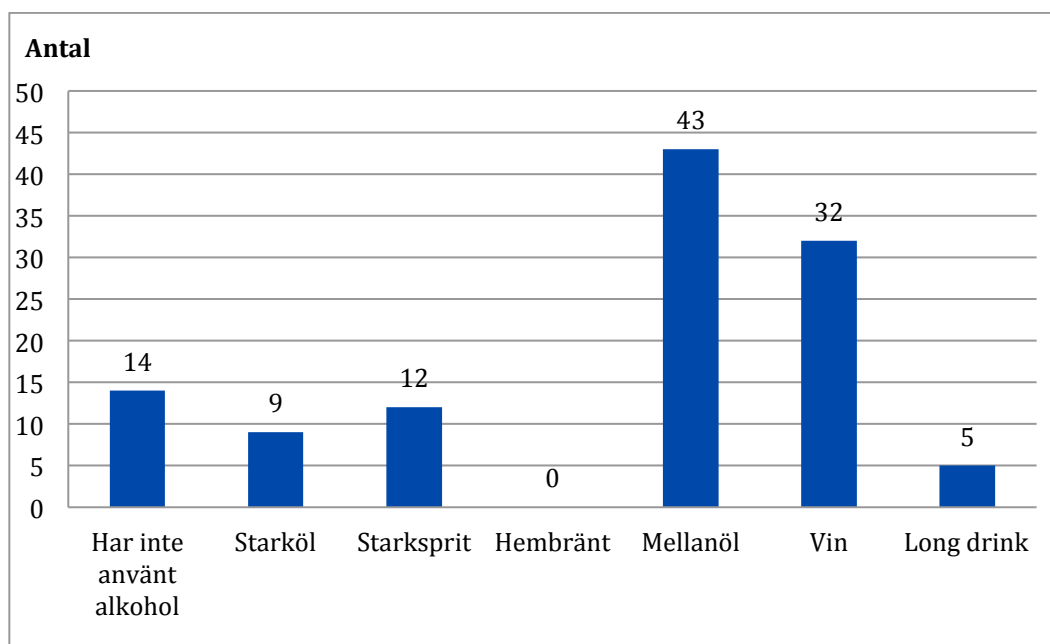

Diagram 2 – Vilken alkoholdryck använde du första gången?

På frågan om vilken alkoholdryck eleverna använt första gången svarade 14 elever att de inte använt alkohol. 43 elever hade använt mellanöl och 32 elever hade använt vin. Ingen hade druckit hembränt medan 12 elever hade använt starksprit, 9 elever starköl och endast 5 hade druckit longdrink första gången. Några av informanterna har valt flera alternativ på den här frågan.

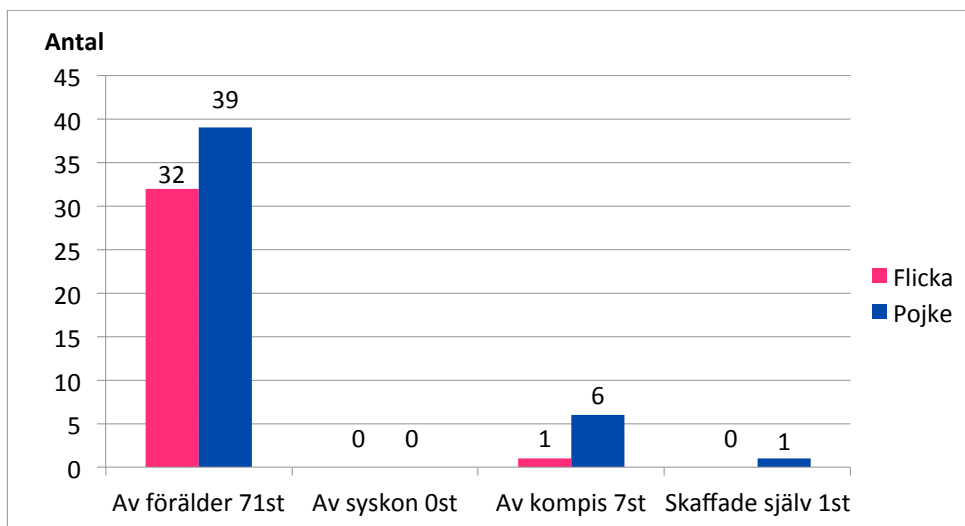

Diagram 3 – Varifrån fick du alkoholen?(n=79)

Frågan ”Varifrån fick du alkoholen?” bestod av fyra svarsalternativ. 71 elever (89,9 %) hade fått alkohol av sina föräldrar, 0 stycken av syskon, 7 stycken (8,9 %) av en kompis och 1 stycken (1,3 %) svarade att han skaffade själva.

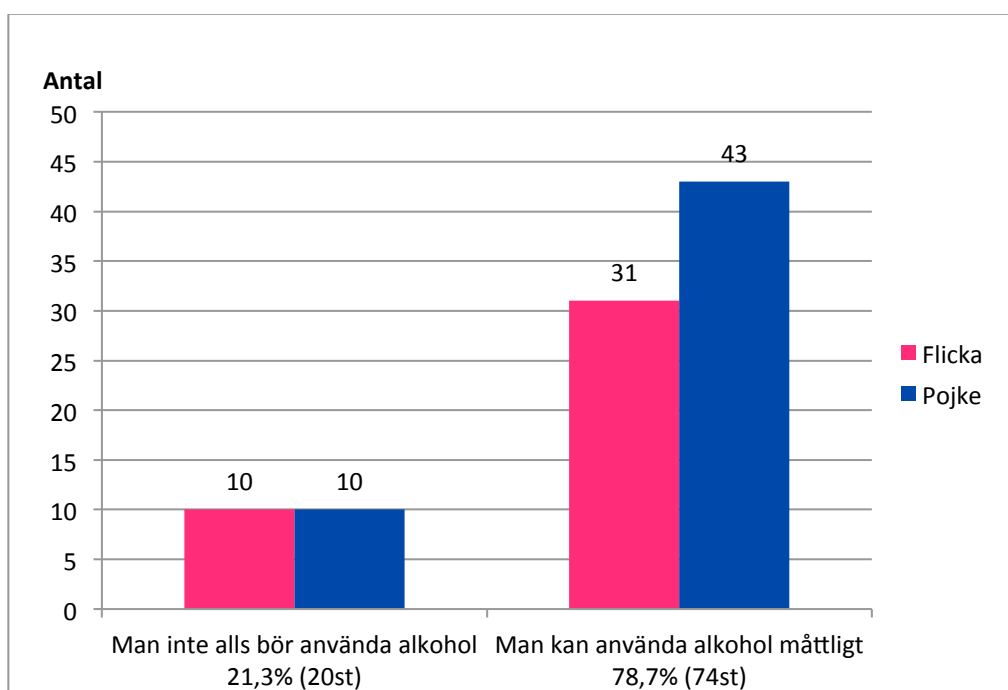

Diagram 4 – Anser du att: (n=94)

På frågan om man kan använda alkohol måttligt eller inte alls bör använda alkohol, besvarade 20 elever (21,3%) att man inte alls bör använda alkohol, 10 stycken flickor och 10 stycken pojkar. De som tyckte att man kan använda alkohol måttligt var 74 stycken (78,7%), av dem var 31 stycken flickor och 43 stycken pojkar. (n=94)

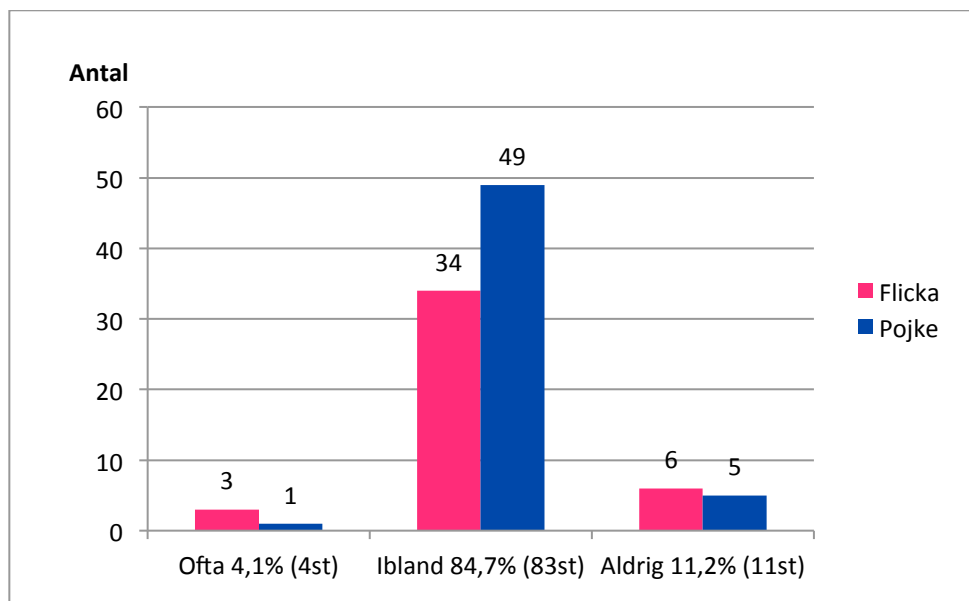

Diagram 5 – Använder dina föräldrar alkoholhaltiga drycker? (n=98)

Sammanlagt 83 elever (84,7%) svarade att deras föräldrar använder alkohol ibland medan 11 stycken (11,2%) svarade att deras föräldrar aldrig använder alkohol. Endast 4 elever (4,1%) svarade att deras föräldrar använder alkoholdrycker ofta. (n=98)

Genom sambandsanalysen hittade respondenterna samband mellan olika variabler (bilaga 5). Ett tydligt samband påträffades mellan att informanten själv smakat på alkohol och att föräldrarna använder alkohol med $r_s = 0,312(N= 98)$; $p = 0,002$. Detta visar att i familjer där föräldrar använder alkohol har också en stor del av barnen prövat alkohol.

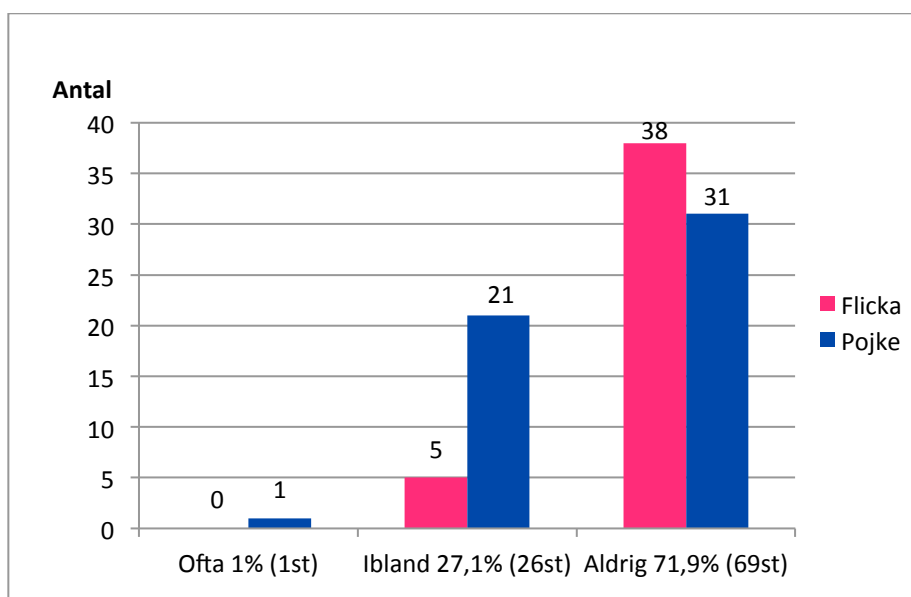

Diagram 6 – Dricker din bästa kompis alkohol? (n=96)

Bara 1 elev (1%) svarade att hans bästa kompis dricker alkohol ofta, 26 stycken (27,1%) att kompisen dricker ibland och 69 elever (71,9%) svarade att bästa kompisen aldrig dricker alkohol. (n=96)

Under analysen hittade respondenterna också ett tydligt samband mellan att informanten själv smakat på alkohol och att bästa kompis dricker alkohol med $r_s = 0,258$ (N= 96); $p = 0,011$. (bilaga 5) Detta visar att i de fall där bästa kompis dricker alkohol så har även en stor del av informanterna smakat på alkohol.

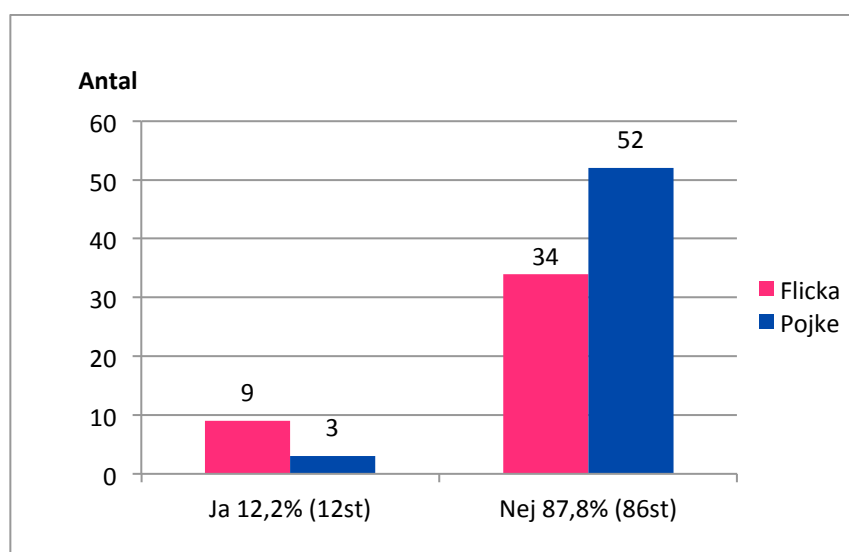

Diagram 7 – Känner du någon i kamratkretsen som prövat narkotika? (n=98)

På frågan om informanterna känner någon i kamratkretsen som prövat narkotika svarade 12 elever (12,2%) ja medan 86 stycken (87,8%) svarade nej. (n=98)

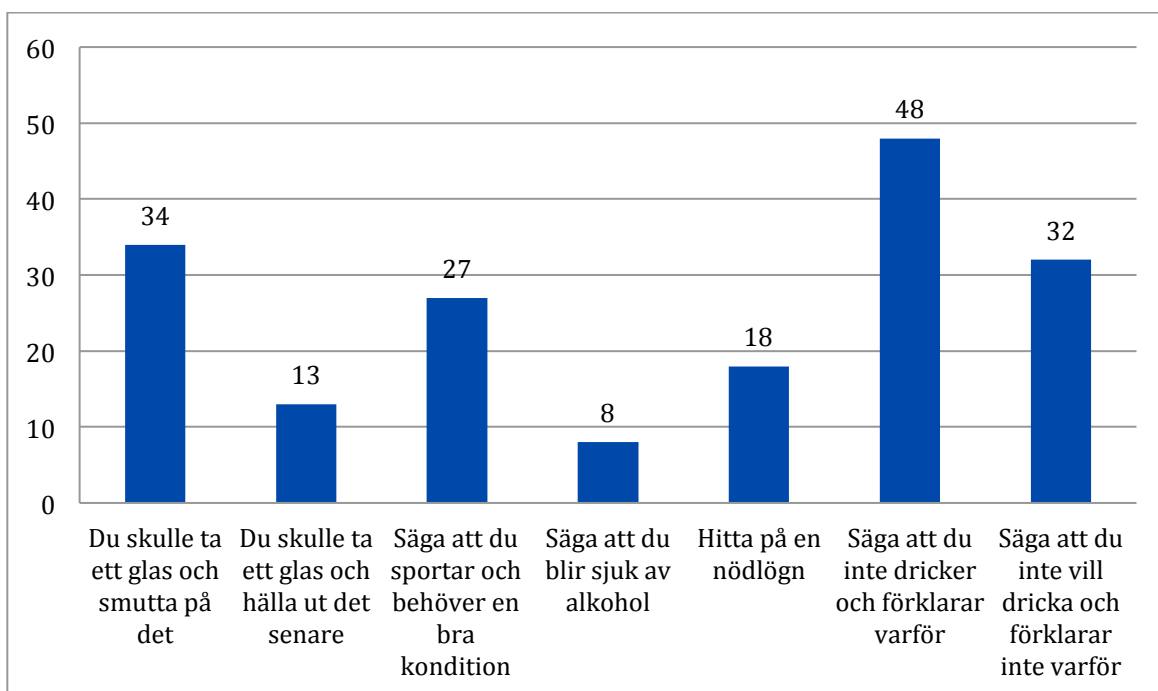

Diagram 8 – Vad skulle du göra? Vad skulle DU göra om du inte vill dricka alkohol, men du är på en fest där alla tycker "visst kan man dricka"?

På frågan vad man skulle göra om man var på en fest där man inte vill dricka alkohol men andra tycker "visst kan man dricka" var det 34 elever som svarade att de skulle ta ett glas och smutta på det, 13 stycken skulle ta ett glas och hålla ut det senare. 27 elever skulle säga att de sportar och behöver en bra kondition, 8 stycken att de blir sjuka av alkohol, 18 elever skulle hitta på en nödlögn medan 48st skulle säga att de inte dricker och förklara varför. 32 elever skulle säga att de inte vill dricka men inte förklara varför. På denna fråga kunde informanterna välja flera svarsalternativ.

7.2 Öppna frågor

Resultatet från de åtta öppna frågorna (bilaga 2 och 3) delades, utgående från frågeställningarna, in i tre teman; **Informanternas attityder, kompisars roll och påverkan** samt **föräldrars roll och påverkan**. Alla teman indelas sedan i kategorier och underkategorier. Svarsfrekvensen varierar kraftigt på varje fråga. Kategorierna markeras med **fet stil**, underkategorierna med *fet kursiverad stil* och de förstärkande citaten med *kursiverad stil*. En schematisk karta (bilaga 6) har gjorts för att överskådliggöra teman, kategorier och underkategorier. Respondenterna har valt att skriva ut svarsfrekvensen (n=) på grund av att svarsfrekvensen varierar kraftigt mellan enkäterna och frågorna.

7.2.1 Informanternas attityder

Två av frågorna handlade om informanternas attityder. Den ena frågan undersökte informanternas allmänna åsikter och attityder till alkoholanvändning. I den andra frågan undersöktes vad ungdomarna anser om fester, behöver det finnas alkohol på fester eller inte. Kategorierna gällande informanternas attityder var **attityder kring alkoholanvändning** och **attityder kring fester och alkohol**.

Attityder kring alkoholanvändning

Informanterna hade skrivit om sina åsikter kring alkoholanvändning (n=145). En femtedel av informanterna hade en *positiv attityd*, en del av dem med klart positiv attityd och en del ansåg att det är okej men beroende på olika faktorer. Två tredjedelar av informanterna hade en *negativ attityd* och ansåg bland annat att alkohol är dumt, onödigt och ohälsosamt. Ett fåtal hade *delade åsikter* kring alkoholanvändning.

Ungefär en femtedel av informanterna hade en *positiv attityd* kring alkoholanvändning. Lite mindre än hälften av dem hade klart positiv attityd och tyckte att det är festligt och roligt att dricka alkohol. Någon påpekade också att det är häftigt och spännande.

Festligt

Häftigt då det är nytt och spännande.

Det skulle bli en tråkig stämning om inte alkohol é med, det é spännande.

Roligt

Mer än hälften av dem med positiv attityd tyckte det var okej att dricka alkohol men då beroende av olika faktorer. Flera tyckte att det var roligt eller bra bara man inte dricker för mycket. Ett par tyckte att man kan dricka men inte för ofta. Några tyckte att alkohol hör till ungdomen och fester men att man ska kunna säga nej om man inte vill dricka.

Roligt om det inte blir för mycket.

Någon gång kan man dricka men ganska sällan

En sak som hör tonåren ungdomen till!! Det skall prövas på... men inte gå till överdrift!!

Hör till fester men den som inte vill dricka skall inte heller behöva det. Man måste kunna säga nej om man inte vill.

Ett fåtal hade **delade åsikter** kring alkoholanvändning. Några tyckte att det var dumt, tontigt och onödigt men att man nog ändå kan dricka lite. Ett par påpekade att det är någonting som var och en bestämmer hur de gör med.

Dumt fast någon gång kanske man nog kan smaka.

Onödigt. Jag tycker att det är okej om man tar sig ett glas vin el. så men inte så mycket att man blir full.

En sak som man själv måste bestämma om man vill göra.

Två tredjedelar av informanterna hade **negativ attityd** kring alkoholanvändning. Största delen av dem med negativ attityd tyckte att alkoholanvändning är onödigt, dumt och dåligt.

Mycket dumt, onödigt

Dåligt, det behövs inte

En del av dem med negativ attityd ansåg att alkohol är farligt, ohälsosamt och kan vara skadligt och ett par tyckte att det är upp till en själv om man vill förstöra ens liv. Några påpekade också att det är löjligt att dricka alkohol och en tillade att de som dricker tror de är tuffa.

Farligt och ohälsosamt, onödigt

Dåligt, inte bra för kroppen m.m.

Löjligt, barnsligt, skit!!, farligt, ohälsosamt

Upp till var och en om dom vill förstöra sina liv eller inte

Löjligt. De som dricker tror de är tuffa. Jag tycker inte de är tuffa alls.

Attityder kring fester och alkohol

Attityder kring fester och alkohol undersöktes bland informanterna (n=145). Hälften tyckte att **fester utan alkohol** är bättre, en fjärdedel tyckte att **fester med alkohol** är bättre och en liten del av informanterna tyckte att **fester med eller utan alkohol är lika bra**.

Hälften av informanterna tyckte att **fester utan alkohol** är bättre än fester med alkohol. De flesta av dem ansåg att fester utan alkohol är roligare eller bättre. Flera påpekade att fester ska vara utan alkohol och några ansåg att man inte behöver alkohol för att ha roligt.

Fester är roligare utan alkohol.

Fester utan alkohol är mycket bättre.

Fester skall vara utan alkohol

Man behöver inte ha alkohol på fester för att ha roligt.

En del ansåg att fester utan alkohol är bättre för att de är lugnare och säkrare. Flera påpekade att det är större risk för olyckor, bråk och förstörelse på fester med alkohol. Någon tyckte också att det inte är roligt då någon är full och någon tyckte att det är bättre då man är nykter för då vet man vad man gör.

Det skall vara fester utan alkohol, för med alkohol sker det fortare olyckor.

Fester utan alkohol är bäst det blir inte så mycket bråk och sånt som förstör festen.

Fester utan alkohol är bra. När det finns alkohol blir det så bråkigt.

Fester utan alkohol är roligare! Det är inte roligt om någon är full.

Fester med alkohol är inte roliga tycker jag i alla fall för när man är nykter vet man vad man gör

En fjärdedel av ungdomarna tyckte att **fester med alkohol** är bättre. Några tyckte att det ska vara alkohol på fester och två ansåg att det inte är någon fest om man inte har alkohol där. En tyckte också att ingen vill komma på fester utan alkohol och en tyckte att fester ska ha alkohol för att någon gång måste man ju få dricka.

Det skall vara fester med alkohol

Jag tycker att en fest utan alkohol är ingen fest.

Att ingen vill komma på fester när det inte finns alkohol.

En del tyckte att fester med alkohol är roligare och bättre än de utan. Man tyckte att det är roligare, bättre stämning och att det händer mer på fester med alkohol.

Fester med alkohol är det bättre stämning på

Fester med alkohol är roligare och inte så slöa. På fester utan alkohol blir det mest att sitta och glo på video men finns det alkohol blir det mera fart på

Fester med alkohol är bättre. En fest där alla är nyktra är dödstråkigt.

Några tyckte att det ska vara alkohol på fester men att det då inte ska vara för mycket alkohol och att man dricker med måtta.

Fester med alkohol fast inte för mycket

Fester med alkohol är nog lite livligare om man dricker med måtta.

En liten del (en sjundedel) av informanterna tyckte att **fester med eller utan alkohol är lika bra**. Några hade ingen skillnad och tyckte att båda är lika roliga. Någon påpekade att man kan ha lika roligt nykter som berusad. Några påpekade också att det är upp till var och en om man dricker eller inte, och några ansåg att båda festerna är lika bra men att man ska dricka med måtta om man har fester med alkohol.

Båda kan vara roliga

Båda festerna är balla

Det går att ha lika roligt nykter som att vara berusad.

Jag tycker att båda är bra, men på fester med alkohol skall man dricka med måtta, bara så att det blir lite ”stämningfullt”

7.2.2 Kompisars roll och påverkan

Två av frågorna tog upp kompisarnas roll och påverkan angående alkohol. I den ena frågan beskrev informanterna sina kompisars påverkan angående alkoholanvändning och i den andra frågan beskrev informanterna vad de tror att deras kompisar tycker om alkohol. Ur informanternas beskrivningar kan man särskilja två kategorier; **kompisars påverkan** och **informanternas tankar kring kompisars attityder**.

Kompisars påverkan

Kompisars påverkan angående alkoholanvändning undersöktes (n=23) och från informanternas beskrivningar framkom två underkategorier; att **kompisar påverkar** och att **kompisar inte påverkar**. Ungefär lika stor del ansåg att de påverkas av kompisar som den del som ansåg att de inte påverkas.

Ungefär hälften av informanterna ansåg att deras **kompisar påverkar** dem i olika grad beträffande alkoholanvändning. De flesta av dem framhöll att de inte påverkas så mycket eller endast lite, medan ett fåtal informanter beskrev att de påverkas ganska mycket.

Ganska mycket

Lite men inte mycket

Ungefär hälften av informanter ansåg att *kompisar inte påverkar* dem angående alkoholanvändning. En informant framhöll att han/hon själv bestämmer.

Inget! Jag gör som jag själv vill!!!

Inte ett dugg

Informanternas tankar kring kompisars attityder

I en fråga (n=137) undersöktes informanternas tankar kring kompisars attityder. Mindre än hälften antog att kompisarna har *positiva attityder* medan mer än hälften antog att kompisarna har *negativa attityder*. Endast en liten del antog att kompisarna har *delade åsikter*.

Mindre än hälften av informanterna antog att deras kompisar har *positiva attityder* kring alkohol. Flera av informanterna beskrev att kompisarna tycker att alkohol är bra eller gott. Ett fåtal nämnde även att kompisarna tycker att alkohol är okej.

De tycker att det är bra

Gott att dricka

Ok

Några av informanterna antog att deras kompisar tycker att alkohol är festligt och roligt. Ett fåtal påpekade att kompisarna tycker att alkohol är roligt men i måttliga mängder. Ett par informanter trodde även att kompisarna tycker att alkohol är något som hör till på fester.

Festligt

Roligt att dricka, man kommer inte ihåg nåt efteråt

Roligt bara det inte blir för mycket

Något som hör till fester

En stor del av informanterna antog att kompisarna tycker att alkohol är tufft. Ett fåtal antog att kompisarna tycker att man vågar mer med alkohol. Ett par informanter beskrev att kompisarna tycker alkohol är något som skall prövas och som man använder då man är tuff.

Sånt som man använder då man är tuff

Ett medel för att våga mera

En sak som skall prövas, en sak som gör en tuff

Mer än hälften av informanter antog att deras kompisar har **negativa attityder** till alkohol. Största delen antog att kompisarna tycker att alkohol är dåligt eller dumt. Några beskrev att kompisarna tycker att det är löjligt eller äckligt. Att alkohol är farligt, skadligt och ohälsosamt antog flera att kompisarna tycker.

Löjligt, dumt

Äckligt

Dåligt, farligt, ohälsosamt

Att alkohol är onödigt trodde flera informanter att kompisarna tycker. Ett fåtal antog att kompisarna tycker att alkohol är något som man klarar sig utan och en påpekade att kompisarna tycker att alkohol är något som man inte skall prova på.

Onödigt, dumt har ingen nytta

Något man inte skall prova dricka

Sånt som man kan ha roligt utan

En liten del av informanterna antog att kompisarna har **delade åsikter** angående alkoholanvändning. Informanterna beskrev att kompisarna tycker att alkohol kan vara både bra och dåligt. Några av informanterna antog att en del kompisar tycker om alkohol medan en del inte tycker om alkohol.

Både bra och dåligt

Somliga tycker om det somliga inte

7.2.3 Föräldrars roll och påverkan

Flera av frågorna i enkäten handlade om föräldrar; hur informanterna tyckte att föräldrar skall reagera om andras barn är berusade, skall de ge alkohol, har de pratat om alkohol hemma m.m. Från dessa frågor uppkom kategorierna **alkohol av föräldrar** och **ingripande**.

Alkohol av föräldrar

Informanterna (n=49) hade skrivit om sina åsikter gällande att föräldrar köper eller ger alkohol åt sina barn, vid 15 års ålder. Det var fler ungdomar som ansåg att **föräldrar inte skall ge alkohol åt sina barn** än de som tyckte att **föräldrar kan ge alkohol åt sina barn**.

Största delen av informanterna tyckte att **föräldrar inte skall ge alkohol åt sina barn**. Många tyckte att man inte skall tillåta, köpa ut eller uppmuntra drickande.

Jag tycker att föräldrarna inte ska ge sprit åt barnen

Inte köpa ut alkohol

Inte bjuda åt sina barn

Ett par informanter tyckte att föräldrarna inte skall köpa alkohol åt dem men att de kan säga att barnen får skaffa fram alkoholen själv.

Nej de ska inte dricka men om de dricker får de skaffa själva

Att de inte tycker om att han dricker, och om du dricker så får du ta tag på det själv

Endast några av informanterna tyckte att **föräldrar kan ge alkohol åt sina barn**. En informant tyckte att det är bättre att föräldrarna ger lite än att man får av en kompis, medan de andra informanterna tyckte det skulle vara bra om föräldrarna köper alkohol åt sina barn och att de använder alkoholen med förnuft.

Man skulle kunna ge lite men inte för mycket så man inte behöver få av kompisar. Det skulle säkert vara bättre om man har eget.

Vi har aldrig talat om det hemma. Jag tror inte att mina föräldrar skall köpa ut. Men visst skulle det vara bra om det köpte.

Att dom nog ger bara ni använder det med huvudet

Ingripande

Största delen av informanterna tyckte att föräldrar skall ingripa på olika sätt gällande alkoholanvändning. Informanterna tyckte främst att föräldrarna skall vara rollmodeller och inte dricka. Många informanter påpekade också att föräldrarna bör ta ansvar och se efter

vad barnen gör, ingripa om andras barn är berusade, endast ett fåtal tyckte att föräldrarna inte skall ingripa. Tre underkategorier uppkom: *ingripande gällande egna barn, ingripa gällande andras barn* och *föräldrar inte skall ingripa*

När det handlar om *ingripande gällande egna barn* (n=24) tyckte största delen av informanterna att föräldrar borde vara goda förebilder, inte dricka och att de skall ge goda exempel. Ett fåtal tyckte att föräldrarna kan dricka vid speciella tillfällen men att de skall vara försiktiga med att dricka när det är barn runtom.

Vara goda förebilder = att inte dricka

Inte dricka vid barnens närvaro

Endast dricka vid festligare tillfälle.

Föregå med gott exempel

Många av informanterna tyckte att föräldrar också kan ingripa genom att ta ansvar och se efter vad barnen gör. Ett flertal informanter påpekade att de kan låta barnen dricka men ha gränser angående hur stor mängd de får smaka, medan några informanter tyckte att föräldrar borde förbjuda alkohol.

Hålla reda på vad barnen gör

Ta ansvar

Låta barnen smaka men inte så mycket att dom blir fulla

Låta barnen smaka nån gång hemma

Förbjuda ungdomarna att dricka

En del av informanterna tyckte att man borde diskutera alkoholanvändning, bl. a. genom att föräldrarna varnar och berättar om skadorna som uppkommer vid alkoholanvändning.

Diskutera med barnen

Varna sina barn för alkohol

Förklara hur dåligt det är

Ett fåtal av informanterna tyckte att *föräldrar inte skall ingripa* (n=10), att de inte skall bry sig och att de ska inse att ungdomarna betar sig såhär. En informant kommenterade att ”Förstå att era barn snart är vuxna och att det hör till fester att de dricker. Men att de inte

för den skull super sig fulla varje helg, som föräldrarna tycks tro”. En annan informant påpekade att det inte går att komma undan alkohol.

Inte bry sig

Inse att så är ungdomarna

Det finns överallt, det går inte att komma undan

Förstå att era barn snart är vuxna och att det hör till fester att de dricker. Men att de inte för den skull super sig fulla varje helg, som föräldrarna tycks tro

På frågan om hur en förälder skall **ingripa gällande andras barn** (n=33), om denne ser grannens barn berusad, tyckte lite mer än hälften av informanterna att föräldern skall ingripa på något sätt. Några informanter ansåg att föräldern skall se hur barnet mår och hjälpa hem barnet. Ett fåtal var av den åsikten att föräldern skall berätta åt grannens förälder medan ett fåtal ansåg att föräldern skall berätta endast om det upprepas. Några ansåg att föräldern skall tala med grannens barn men inte med föräldrarna och några betonade att man inte skall skvallra.

Tala med grannens barn men inte med föräldrarna

Ta ansvar

Han/hon skall ta hand om ”barnet” och skjutsa hem det. Men de behöver ju inte skvallra för ungdomen kan ju tala om det själv om han vill

Om det upprepas många gånger måste de berätta för grannföräldrarna

De skall se hur ”illa dära” barnet är... Är han/hon helt färdig, måste de ju hjälpa hem henne/honom. Men de kan också leta reda på en kompis till barnet och se om kompiserna kan håla reda på den berusade! (det senare skulle uppskattas mycke mera, tror jag!!)

Lite mindre än hälften av informanterna tyckte att föräldern inte skall göra någonting alls när de ser grannens barn berusad. Några ansåg att föräldern inte skall bry sig och inte lägga sig i. Några betonade att det är grannens ansvar att ta hand om sitt barn. Flera tyckte att man inte skall skvallra.

Inte bry sig så mycket

Inte lägga sig i, låt ungens föräldrar tag hand om honom

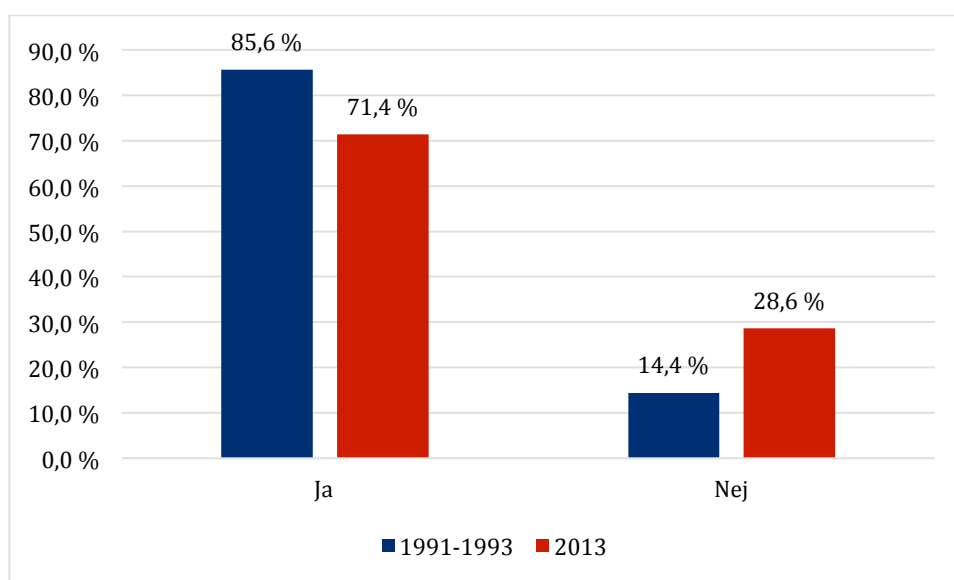
De skall absolut INTE skvallra, det är det sämsta de kan göra. Hellre prata men ”ungen”, men inte skvallra åt föräldrarna

Egna föräldrar skall nog veta vad sitt barn håller hus och vad den gör

8 Jämförelse av resultatet från studierna 2013 och 1991 & 1993

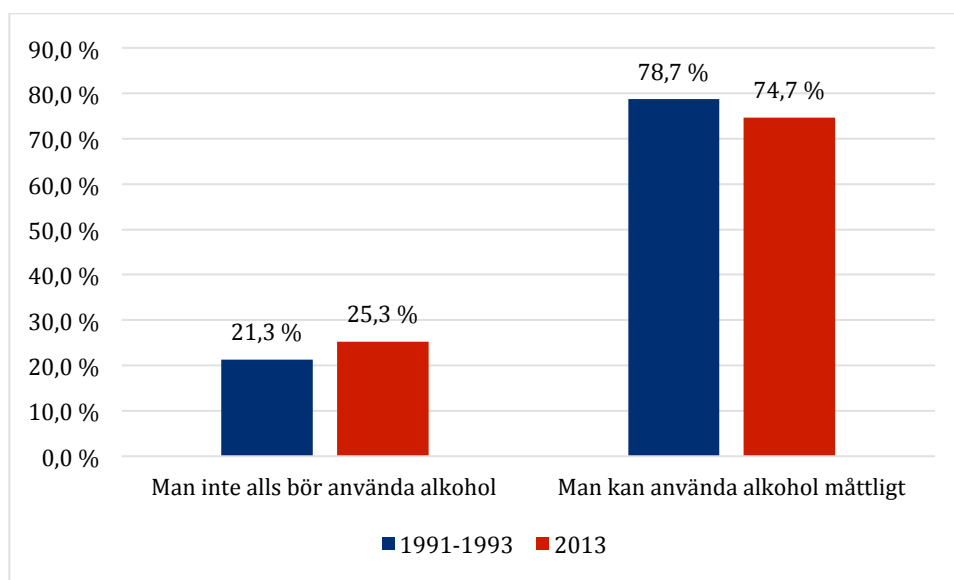
Syftet med detta utvecklingsarbete är att se om förhållningssättet till alkohol, hos ungdomar i årskurs 7-8, förändrats under en period på 20-22 år. För att kunna se om någon förändring skett har respondenterna i detta kapitel jämfört resultatet, från både de bundna och öppna frågorna, från studierna år 1991 & 1993 med resultatet från studien år 2013 (Forsander, Groop, Utriainen, 2013). Jämförelsen presenteras med ett diagram i taget och varje kategori skilt för sig.

8.1 Jämförelse av bundna frågorna

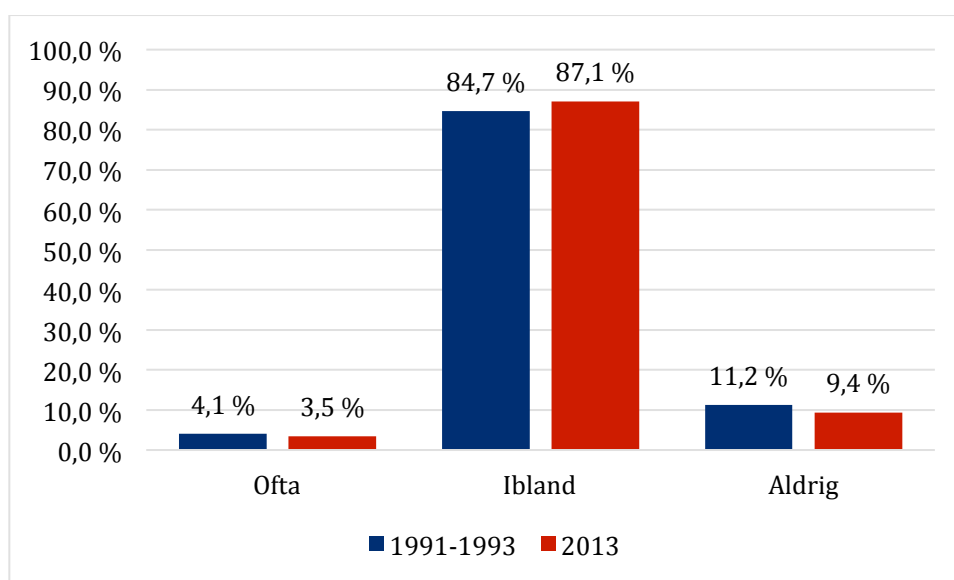
Har du någon gång smakat på alkoholdrycker?

Studien från 1991 & 1993 (n= 97) visade att 85,6 % någon gång hade smakat på alkoholdrycker medan studien från 2013 (n=84) gav ett resultat på 71,4 %. De som inte smakat på alkoholdrycker var 1991 & 1993 14,4% och 2013 28,6%. Sammanfattningsvis visar resultatet att i studien från 1991 & 1993 var det 14,2 % fler som smakat på alkoholdrycker än i studien från 2013.

Anser du att:

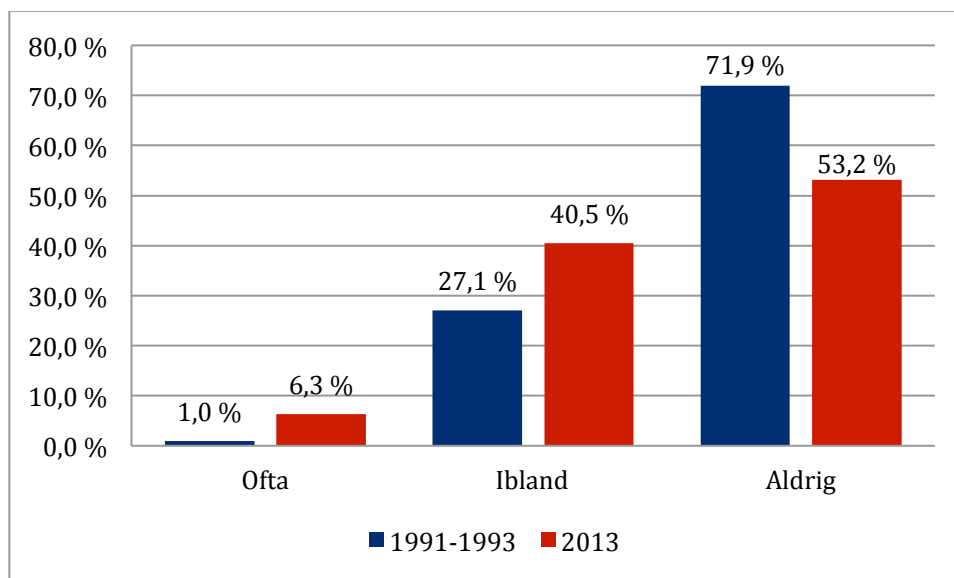
På frågan om man kan använda alkohol måttligt eller inte alls bör använda alkohol, visade studien från 1991 & 1993 (n=94) att 21,3% tyckte att man inte alls bör använda alkohol medan studien från 2013 (n=82) gav ett resultat på 25,3 %. De som tyckte att man kan använda alkohol måttligt var 1991 & 1993 78,7 % och 2013 74,7 %. Sammanfattningsvis kan ingen stor skillnad ses mellan resultaten från 1991 & 1993 och 2013, endast 4 % fler ansåg att man inte alls bör använda alkohol 2013.

Använder dina föräldrar alkoholhaltiga drycker?

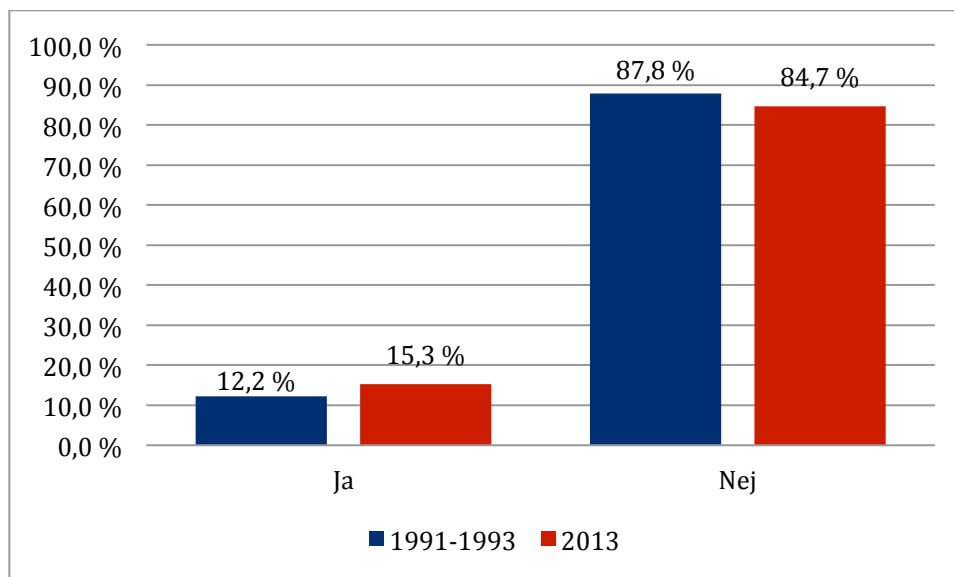
Studien från 1991 & 1993 (n=98) visade att 4,1% av föräldrarna använde alkohol ofta medan studien från 2013 (n=85) gav ett resultat på 3,5%. Föräldrarna som ibland använde

var 1991 & 1993 84,7% och 2013 87,1%. De föräldrar som aldrig använde var 1991 & 1993 11,2% och 2013 9,4%. Sammanfattningsvis kan man inte se så stor skillnad mellan föräldrars användning av alkoholdrycker.

Dricker din bästa kompis alkohol?

Studien från 1991 & 1993 (n=96) visade att 1% av kompisarna använde alkohol ofta medan studien från 2013 (n=80) gav ett resultat på 6,3%. Kompisarna som ibland använde var 1991 & 1993 27,1% och 2013 40,5%. De kompisar som aldrig använde var 1991 & 1993 71,9% och 2013 53,2%. När man jämför dessa resultat kan man se att det är en större del av kompisarna som drack i undersökningen från 2013 än 1991 & 1993.

Känner du någon i kamratkretsen som prövat narkotika?

Studien från 1991 & 1993 (n=98) visade att 12,2% känner någon i kamratkretsen som prövat narkotika, resultatet från 2013 (n=83) visade på 15,3%. Procenten som svarade nej var 1991 & 1993 87,8% och 2013 84,7%. Sammanfattningsvis kan ingen stor skillnad ses mellan resultatet från 1991 & 1993 och 2013, endast 3,1% fler som kände någon i kamratkretsen som prövat narkotika 2013.

Vilken alkoholdryck använde du första gången?

På denna fråga har några informanter i båda studierna valt flera svarsalternativ och svaren kunde därför inte anges i procent. Eftersom informanterna valt flera svarsalternativ, fastän det var meningen att de skulle välja ett, kunde inte en tillförlitlig jämförelse göras och respondenterna valde därför att inte bearbeta frågan.

Varifrån fick du alkoholen?

Frågan ”Varifrån fick du alkoholen” bestod av fyra svarsalternativ och eleverna skulle välja ett. Studien från 1991 & 1993 anges med procent medan studien från 2013 anges endast med antal eftersom några elever valt flera svarsalternativ på frågan. Eftersom endast studien från 1991 & 1993 anges i procent kunde inte en tillförlitlig jämförelse göras och respondenterna valde därför att inte bearbeta frågan.

Vad skulle du göra? Vad skulle DU göra om du inte vill dricka alkohol, men du är på en fest där alla tycker ”visst kan man dricka”?

Denna fråga var en flervalfråga och kunde inte anges i procent. Eftersom antalet deltagare i studien från 1991 & 1993 (n=145) och 2013 (n=85) skiljer kraftigt på denna fråga kunde inte en tillförlitlig jämförelse göras och respondenterna valde därför att inte bearbeta frågan.

8.2 Jämförelse av öppna frågorna

I jämförelsen av de öppna frågorna har respondenterna valt att presentera varje kategori skilt, för att få en tydlig jämförelse. Förändringar har setts under de senaste 22 åren då resultaten jämförts.

Attityder kring alkoholanvändning

Informanternas attityder till alkoholanvändning undersöktes i studierna. I studien år 2013 hade mer än hälften av informanterna en positiv attityd till alkohol medan i studien år 1991 & 1993 hade endast en femtedel en positiv attityd. I båda studierna ansåg några informanter att det är häftigt och spännande. Att det är okej att dricka alkohol men beroende på olika faktorer, såsom mängden som dricks, var åsikter som kom fram i båda studierna. Åldern nämndes som en faktor av några informanter 2013 men ingen nämnde detta i studien 1991 & 1993. Ett fåtal i båda studierna hade delade åsikter kring alkoholanvändning. De såg både positiva och negativa sidor med alkohol.

Lite mindre än hälften av informanterna som deltog i studien år 2013 hade negativ attityd till alkoholanvändning medan två tredjedelar av informanterna från 1991 & 1993 hade en negativ attityd. Alkoholanvändning beskrevs som onödigt, dumt och dåligt av informanterna i båda studierna, att det är ohälsosamt och skadligt togs också upp.

Jämförelsen visar att en positiv attityd till alkohol har blivit vanligare de senaste 22 åren, då endast en femtedel av informanterna hade en positiv attityd för 22 år sedan medan mer än hälften av informanterna hade en positiv attityd år 2013. De positiva och negativa åsikterna var ändå ganska lika i studierna, liknande faktorer kom fram i båda.

Attityder kring fester och alkohol

Vad informanterna ansåg om fester med alkohol behandlades i studierna. En tredjedel av informanterna från studien 2013 ansåg att fester utan alkohol är bättre medan i studien 1991 & 1993 ansåg hälften att fester utan alkohol är bättre än fester med. År 2013 nämnde någon att de var för unga för att festa med alkohol och 1991 & 1993 nämnde några att det blir stökigt och bråk på fester med alkohol. Annars var orsakerna till varför fester utan alkohol är bättre likadana i studierna.

En tredjedel av informanterna 2013 och en fjärdedel år 1991 & 1993 ansåg att fester med alkohol är bättre. Det var alltså lite fler som tyckte att fester ska ha alkohol år 2013. Liknande åsikter till varför fester med alkohol är bättre uppkom i båda studierna, t.ex. att det händer mer på festen om man har alkohol med eller att det ska vara alkohol på fester men inte för stora mängder.

Att fester med eller utan alkohol är lika bra ansåg en tredjedel av informanterna från studien 2013 medan endast en lite del (en sjundedel) av informanterna år 1991 & 1993 ansåg detta. Informanternas åsikter till varför de tyckte att fester med eller utan alkohol är lika bra var likadana i båda studierna. Men år 2013 kom åldern igen upp som en faktor som påverkar.

Sammanfattningsvis tyder studierna på att ungdomars attityder till alkohol blivit positivare de senaste 22 åren. Det var fler informanter år 2013 som ansåg att fester är bättre med alkohol än år 1991 & 1993. Därmed var det också mindre informanter år 2013 som ansåg att fester ska vara utan alkohol än för 22 år sedan. För övrigt var informanternas åsikter liknande i alla kategorier, åldern är ända faktorn som framkommer som en påverkande faktor år 2013 men inte i studien från 1991 & 1993.

Informanternas tankar kring kompisars attityder till alkohol

I en fråga behandlades informanternas tankar kring kompisars attityder till alkohol. Drygt en tredjedel av informanterna från studien 2013 antog att deras kompisar har positiva attityder till alkohol medan i studien från 1991 & 1993 antog mindre än hälften av informanterna att deras kompisar har positiva attityder. I båda studierna framkom det tankar som att alkohol är bra, gott, okej eller festligt. I studien från 1991 & 1993 var det en stor del som antog att kompisarna tycker att alkohol är tufft medan i studien från 2013 var det endast några som antog det. I studien från 1991 & 1993 påpekade ett fåtal att

kompisarna tycker att alkohol är roligt men i måttliga mängder och att alkohol hör till fester vilket inte framkommer i studien från 2013. I studien från 2013 framkom däremot åldern som en faktor som inverkar på kompisarnas attityder.

I studien från 2013 antog en del att deras kompisar har negativa attityder till alkohol medan i studien från 1991 & 1993 antog mer än hälften att deras kompisar har negativa attityder till alkohol. Liknande attityder beskrevs i båda studierna såsom att alkohol är dåligt, farligt, onödigt, äckligt. I studien från 1991 & 1993 framkom även tankar som att alkohol är skadligt, ohälsosamt, löjligt, och något som man klarar sig utan.

En del av informanterna från studien 2013 antog att kompisarna har delade åsikter angående alkohol. I studien från 1991 & 1993 var det däremot endast en liten del av informanterna som antog att kompisarna har delade åsikter gällande alkohol.

Sammanfattningsvis visar resultatet att i studien från 1991 & 1993 var det fler som antog att kompisarna har negativa attityder till alkohol än i studien från 2013. Resultatet tyder alltså på att de negativa attityderna gällande alkohol hos kompisarna minskat under de senaste 22 åren. För övrigt visar resultatet på liknande tankar kring kompisars attityder till alkohol.

Alkohol av föräldrar

I studierna från 1991 & 1993 och 2013 har informanterna skrivit om sina åsikter gällande att föräldrar köper eller ger ut alkohol åt sina barn, vid 15 års ålder. Största delen av informanterna i studien från 1991 & 1993 tyckte att föräldrar inte skall ge alkohol åt sina barn medan det i studien från 2013 endast var lite mer än hälften av informanterna som ansåg att föräldrar inte skall ge alkohol åt sina barn. Både från studien 1991 & 1993 och 2013 var det ett par informanter som påpekade att föräldrarna kan be barnen skaffa fram alkoholen själv, t.ex. via kompisar. I båda studierna tyckte informanterna att föräldrarna inte skall tillåta, köpa ut eller uppmuntra drickande. Informanterna i studien från 2013 ansåg också att det är bra om föräldrarna berättar om konsekvenserna av berusning och alkoholanvändande när barnen ber att få alkohol.

Endast 4 stycken av informanterna från studien 1991 & 1993 tyckte att föräldrar kan ge alkohol åt sina barn, medan resultatet från 2013 visade att lite mindre än hälften av informanterna tyckte att föräldrar kan ge alkohol åt sina barn. Några påpekade att det är bättre att föräldrar köper ut än att barnen köper av någon annan, många tyckte att

föräldrarna kunde köpa en begränsad mängd alkohol och några av informanterna påpekade att när man är konfirmerad eller 15 år kan man nog få alkohol.

Sammanfattningsvis tyder jämförelsen mellan dessa studier på att åsikterna gällande om föräldrar skall köpa ut alkohol åt sina barn i 15-års ålder har ändrats. Studien från 2013 visar på att flera ungdomar tycker det är okay att föräldrarna köper ut, än studien från 1991 & 1993.

Ingripande

I studien från 2013 ansåg de flesta av informanterna att föräldrar borde sätta gränser och se efter vad barnen gör. Endast några ansåg att man inte skall använda alkohol framför mindre barn, medan största delen år 1991 & 1993 ansåg att det är viktigast att föräldrar är goda förebilder och inte använder alkohol framför sina barn. I båda studierna framkom det också att några av informanterna tyckte att föräldrarna kan tillåta alkohol i begränsad mängd medan några andra tyckte föräldrar kan förbjuda alkoholen helt. Både i studien från 1991 & 1993 och 2013 var det endast några informanter som ansåg att föräldrarna inte alls skall ingripa.

Sammanfattningsvis tyder jämförelsen mellan dessa studier på att de flesta informanterna i båda studierna tyckte att föräldrarna borde ingripa på olika sätt gällande barnens alkoholanvändning. I båda studierna var det några informanter som tyckte att föräldrar inte alls skall ingripa.

Ingripa gällande andras barn

Vad informanterna ansåg att en förälder skall göra om denne ser grannens barn berusad behandlades i studierna. Lite mer än hälften av informanterna från 1991 & 1993 ansåg att föräldern skall ingripa på något sätt medan i studien från 2013 var de flesta av den åsikten. I studien från 1991 & 1993 tyckte några att föräldern skall se hur barnet mår och hjälpa hem barnet. De flesta i studien från 2013 ansåg att föräldern skall gå fram till barnet och se hur det mår, ringa polisen eller föräldrarna till barnet. I studien från 2013 tyckte många att föräldern skall ringa till polisen vilket inte kommer fram i studien från 1991 & 1993. I studien från 1991 & 1993 ansåg endast ett fåtal att föräldern skall berätta åt grannens föräldrar medan många var av den åsikten i studien från 2013.

Lite mindre än hälften av informanterna från studien 1991 & 1993 tyckte att föräldern inte skall göra någonting alls när de ser grannens barn berusad och endast ett fåtal tyckte det i studien från 2013. Tankar som att föräldern inte skall bry sig och inte lägga sig i framkom i båda studierna. Flera tyckte att man inte skall skvalla i studien från 1991 & 1993 medan endast två informanter tyckte att det är skvaller om man säger vidare åt någon i studien 2013.

Sammanfattningsvis tyder resultatet på att det var fler som ansåg att föräldern inte skall göra någonting alls när de ser grannens barn berusad i studien från 1991 & 1993 än det var i studien från 2013. Eftersom svarsfrekvensen varierar starkt mellan studierna kan respondenterna inte göra en tillförlitlig jämförelse och dra några slutsatser.

Sammanfattning:

Jämförelsen visar att en positiv attityd till alkohol har blivit vanligare de senaste 22 åren. Endast en femtedel av informanterna hade en positiv attityd för 22 år sedan medan mer än hälften av informanterna hade en positiv attityd år 2013. Det var också fler informanter år 2013 som ansåg att fester med alkohol är bättre än de utan. Detta styrker också det att ungdomarnas attityder till alkohol blivit positivare.

I jämförelsen gällande informanternas tankar kring kompisars attityder visade resultatet att i studien från 1991 & 1993 var det fler som antog att kompisarna har negativa attityder till alkohol än i studien från 2013. Resultatet tyder alltså på att de negativa attityderna gällande alkohol hos kompisarna minskat sedan 1991 & 1993. I båda studierna framkom liknande tankar kring kompisars attityder.

I jämförelsen av de öppna frågorna från båda studierna framkom det att flera ungdomar år 2013 tyckte det var okej att föräldrar ger/köper ut alkohol åt barnen än 1991 & 1993. Men ingen skillnad upptäcktes beträffande föräldrars ingripande gällande barnens alkoholanvändning, båda studierna tyder på att informanterna tyckte att föräldrar skall ingripa på olika sätt. I studien från 1991 & 1993 var det fler som ansåg att föräldern inte skall göra någonting alls när de ser grannens barn berusad än det var i studien från 2013.

Kompisars påverkan angående alkoholanvändning behandlades även i studierna men eftersom antalet informanter i studierna skiljer sig kraftigt kan ingen tillförlitlig jämförelse göras och respondenterna valde därför att inte bearbeta frågan.

9 Sammanfattande tolkning

Respondenterna har i detta kapitel tolkat jämförelsen av de båda studierna mot forskning, bakgrund och teoretisk utgångspunkt. Eftersom resultaten i både examensarbetet (Forsander, Groop, Utriainen, 2013) och detta utvecklingsarbete är liknande så har respondenterna valt att inte göra någon skild tolkning av resultatet utan endast en kort tolkning av jämförelsen. I respondenternas examensarbete (Forsander m.fl., 2013, s. 46-51) finns en mera omfattande tolkning gällande föräldrars och kompisars roll och påverkan gällande alkoholanvändning samt tolkning av informanternas åsikter och attityder.

Jämförelsen visar att en positiv attityd till alkohol har blivit vanligare de senaste 22 åren. Endast en femtedel av informanterna hade en positiv attityd för 22 år sedan medan mer än hälften av informanterna hade en positiv attityd till alkohol år 2013. Det var också fler informanter år 2013 som ansåg att fester med alkohol är bättre än de utan. ESPAD-rapporten tyder däremot på att positiva attityder hos finländska ungdomar inte har blivit vanligare eftersom resultatet visar att det är fler som är nyktra år 2011 jämfört med 1995. Andelen som druckit 5 stycken eller fler alkoholhaltiga drycker de senaste dagarna hade också minskat kraftigt, från 51% år 1995 till 35% år 2011, vilket tyder på att en negativ attityd till alkohol blivit vanligare. (Hibell m.fl. 2012, s. 343-344, 346, 354). Dock så är informanterna i denna studie yngre än de 15-16åriga informanter som deltog i ESPAD.

1991 & 1993 var det 85,6% som smakat alkoholdrycker och 2013 var det 71,4%, alltså hade andelen som smakat på alkohol minskat med 14,2%. Det var också 4% fler år 2013 som ansåg att man inte alls bör använda alkohol. ESPAD visar att i Finland var det år 1995 89% av ungdomarna som någon gång druckit alkohol och 2011 var det 84%, en minskning på 5%. Så båda studierna tyder på att andelen ungdomar som smakat alkohol har minskat. ESPAD visar i flera resultat att alkoholanvändning minskat bland ungdomar. (Hibell m.fl. 2012, s.124-129, 343-344, 346, 354). Studien av Sourander m.fl. (2012) visar också att alkoholanvändningen har minskat bland ungdomar i årskurs 7 och 9 under åren 1998-2008. Studien av Tigerstedt, Markkula, Karlsson, Jokela & Pietikäinen (2008) visade att nykterheten, dryckesfrekvensen och berusningsdrickandet har minskat bland finländska ungdomar, men inte lika mycket hos svenskspråkiga som finskspråkiga. Dessutom visar studien att nykterhetstrenden hos svenskspråkiga i Österbotten har varit långsammare än hos svenskspråkiga i huvudstadsregionen. I denna studie är det svenskspråkiga informanter i Österbotten som deltagit och trots detta så har andelen som smakat alkohol minskat betydligt mer i denna studie jämfört med ESPAD.

I jämförelsen gällande informanternas tankar kring kompisars attityder visade resultatet att i studien från 1991 & 1993 var det fler som antog att kompisarna har negativa attityder till alkohol än i studien från 2013. Enligt Pender (2011) påverkar kompisars attityder individens hälsobeteenden och hon betonar att kompisar är viktiga förebilder och att kompisars beteenden påverkar inledandet av ett hälsobeteende. Enligt Erikson (1988) prövar ungdomarna på olika grupper som de försöker identifiera sig med och tar efter den gruppens normer och värderingar. Kompisarnas negativa attityder har minskat vilket kan, enligt Pender (2011) och Erikson (1988), påverka ungdomen i negativ riktning.

Enligt Pender (2011) kan olika faktorer, bl.a. självkänsla, motivation, egen syn på hälsa och den sociala omgivningen påverka hälsobeteenden. Förändringar gällande dessa faktorer under de senaste 22 åren kan ha bidragit till de förändringar som skett gällande ungdomar och alkohol under de senaste 22 åren.

10 Kritisk granskning

I detta kapitel har respondenterna kritiskt granskat sitt utvecklingsarbete enligt vissa kriterier. Respondenterna har använt sig av Olsson och Sörensen (2011) som beskrivit reliabilitet och validitet. Eftersom detta utvecklingsarbete utgår från respondenternas examensarbete (Forsander, Groop & Utriainen, 2013) och det är en likadan undersökning som utförts i båda arbetena, så är den kritiska granskningen av utvecklingsarbete liknande som den i examensarbetet (Forsander m.fl., 2013, s. 52-55) och är mer utförligt beskriven där.

10.1 Resultat

Respondenterna har använt sig av både kvalitativ och kvantitativ metod i studien. Genom att använda sig av båda metoderna kan man få en bättre helhet i resultatet. (Olsson & Sörensen, 2011, s.195). Innehållsanalys har använts för att analysera svaren från de öppna frågorna. Eftersom respondenterna utgick från samma teman, kategorier och underkategorier som i examensarbetet (Forsander m.fl., 2013) kan analysen av data ha påverkats. Respondenterna kan därför inte garantera att data har granskats objektivt. Dock är resultatet och jämförelsen tillförlitligare då det är samma personer som bearbetat och analyserat enkäterna från både 1991 & 1993 samt 2013. Analyserna har också gjorts inom en relativt kort tidsperiod så respondenterna mindes hur analysen av den första

enkätundersökningen gjorts och det var enkelt att göra det på samma sätt då analysen av den andra enkätundersökningen skulle göras.

Resultatet från 1991 & 1993 har framställts på samma sätt som i examensarbetet så den kritiska granskningen av resultatet finns mer utförligt beskrivet där. (Forsander m.fl., 2013, s. 52). Resultaten från de öppna frågorna liknar varandra. Men en underkategori finns bara med i resultatet från 2013, då samma underkategori inte hittades från år 1991 & 1993. Diagrammen är uppbyggda på samma sätt i båda undersökningarna, men svarsfrekvensen var så låg på två frågor 1991 & 1993 ("Går det bra att ordna fester utan alkohol?" och "Går det bra att säga nej i ditt gäng/kompiskrets?") så det gick inte att göra tillförlitliga diagram.

10.2 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om undersökningens tillförlitlighet. Med reliabilitet avses hur bra man uppmäter det som ska mätas. Det är viktigt att man får samma resultat vid upprepade mätningar, för att reliabiliteten skall vara hög. (Olsson & Sörensen 2011, s. 122-123).

Eftersom respondenterna inte själva utformat enkäterna så har de inte kunnat påverka hur frågorna formulerats. En del frågor är dåligt formulerade och enkäterna är inte så bra uppbyggda. Detta kan ha påverkat svarsfrekvensen negativt på några av frågorna, vilket då också påverkar jämförelsen av undersökningarna. I examensarbetet (Forsander m.fl., 2013) hade respondenterna formulerat om enkäterna lite och detta kan ha inverkat genom en högre svarsfrekvens på vissa frågor. Respondenterna har inte kunnat jämföra alla resultat då svarsfrekvensen varit för låg på någon fråga i enkätundersökningen 1991 & 1993 eller om informanten gett flera svar på en fråga.

Enkäterna från högstadieskolan var både från år 1991 & 1993. Detta innebär att samma elever kan ha fyllt i alla tre enkäterna eller endast en eller två av dem, därför vet inte respondenterna det exakta individuella antalet elever som deltagit. Detta påverkar reliabiliteten av studien och jämförelsen mellan de två studierna. Dessutom fanns ingen bakgrundsinformation att tillgå om enkäterna, dvs. antalet bortfall och hur utdelningen av enkäterna gått till är okänt för respondenterna samt om informanterna har haft möjlighet att påverka varandra vid ifyllandet av enkäterna. Eftersom ingen bortfallsanalys kan göras påverkas också reliabiliteten.

10.3 Validitet

Med validitet menas att undersökningen mäter det som är avsett att mätas, dvs. att rätt sak mäts. (Olsson & Sörensen 2011, s. 124). Frågorna i enkäten ger svar på syftet och frågeställningarna i studien. Eftersom respondenterna skulle göra en jämförelse så har syftet och frågeställningarna utgått från examensarbetet (Forsander m.fl., 2013). Respondenterna har därför inte kunnat påverka syfte och frågeställningar.

Validiteten kan ha påverkats av att vissa av frågorna var dåligt formulerade. På grund av att de var dåligt formulerade kanske inte informanterna förstått det som frågats efter i enkäterna, och i vissa frågor med flera alternativ har de valt flera alternativ fast det var meningen att de skulle välja ett. Detta gör att resultatet inte alltid visar det som respondenterna velat få fram och jämföra. I en av enkäterna användes även tre frågor som diskussionsunderlag och det framgick inte i enkäten om informanterna skulle svara på dessa frågor eller bara diskutera. Därför är svarsfrekvensen på dessa frågor mycket lägre än på de övriga frågorna. Dessa frågor har därför inte kunnat jämföras tillförlitligt med resultatet i studien från 2013, eftersom upplägget var lite annorlunda 2013.

11 Diskussion

Syftet med denna studie var att få förståelse för hur ungdomar i årskurs 7 och 8, i enkätundersökningen från 1991 & 1993, förhåller sig till alkohol och vilket inflytande vänner och föräldrar har gällande deras alkoholvanor. Dessutom ville vi jämföra resultatet från denna studie med resultatet från vårt examensarbete (Forsander m.fl., 2013) för att se om det uppkommit förändringar under en 22 års period. Detta utvecklingsarbete var en del av ett beställningsarbete åt en skolhälsovårdare i Österbotten.

När vi fick beställningsarbetet blev vi meddelade att alla enkäterna var från 1993 och att de endast utförts i årskurs sju. När vi sedan fick alla enkäter insåg vi att de var från både 1991 & 1993 och att informanterna varit både 7:e och 8:e klassister. Detta försvårade sammanställningen av resultatet och jämförelsen. Eftersom enkäterna inte var ihop stansade visste vi inte hur många enskilda informanter som fyllt i dessa blanketter.

Skulle vi utföra en liknande undersökning igen skulle vi utforma den på ett helt annat sätt. Vi skulle bl.a. ändra på frågorna så de inte skulle missförstås lika lätt och skriva ut vilka frågor som är flervalfrågor. Eftersom enkäterna i dessa studier var dåligt formulerade

kunde vi t.ex. inte jämföra tre stycken av de bundna frågorna och en öppen fråga. Detta är en brist i studien eftersom det skulle ha varit intressant att se skillnaden på just dessa frågor.

Resultaten från jämförelsen av studierna var både förväntade och överraskande. Inom vissa områden hade inga stora förändringar skett under 22 år medan det inom vissa andra områden skett förändringar. T.ex. visar resultatet att det var 14,2 % fler som smakat på alkohol 1991 & 1993 än det var 2013.

Ett ganska överraskande resultat, med tanke på att flera nya studier visar att fler ungdomar väljer att vara nyktra än tidigare, var att en positiv attityd till alkohol blivit betydligt vanligare på 22 år. Studien visar ju också att det är fler ungdomar som inte smakat alkohol jämfört med 1995 så att en positiv attityd till alkohol blivit vanligare motstrider ju detta resultat. Kan en positiv attityd till alkohol blivit vanligare trots att det är fler som inte smakat alkohol?

Vid jämförelsen av kompisarnas alkoholanvändning och attityder har även förändringar skett. Det var en större del av kompisarna som drack i studien från 2013 än 1991 & 1993. Även informanternas tankar kring kompisars attityder hade förändrats. Resultatet visade att de negativa attityderna gällande alkohol hos kompisarna, t.ex. att alkohol är dåligt, farligt, onödigt och äckligt, har minskat sedan 1991 & 1993. I båda studierna fanns även ett samband mellan att kompisarna dricker alkohol och att informanten någon gång smakat på alkohol. Eftersom tidigare studier även visat att gruppsytryck är en stark faktor vid alkoholanvändning och att kompisarna har ett stort inflytande är det oroväckande att kompisarnas dryckesfrekvens ökat under 22 år.

I studien frågades även om informanterna känner någon i kamratkretsen som prövat på narkotika. Eftersom frågan inte berör syftet och frågeställningarna i studien valde vi att inte tolka resultatet. Studien från 1991 & 1993 visade att 12,2 % känner någon i kamratkretsen som prövat narkotika medan motsvarande andel i studien från 2013 var 15,3 %. Det var alltså 3,1% fler som kände någon i kamratkretsen som prövat narkotika i studien från 2013. I ESPAD framkommer det att andelen som använt droger någon gång var år 1995 5 % medan andelen 2011 var 11 %. (Hibell m.fl. 2012, s.357). Eftersom droger verkar vara ett växande problem är det ett viktigt område att fokusera på och det skulle vara intressant att göra vidare studier inom det området.

Alkohol och ungdomar är ett aktuellt ämne och ett stort problem i dagens samhälle. Förebyggande arbete behövs för att minska de negativa effekter som alkohol har på de unga. Genom vårt utvecklingsarbete har vi fått värdefull kunskap om hur alkoholkulturen förändrats och i vilken riktning förändringen skett. Studien ger en ökad förståelse för vilka faktorer som kan påverka ungdomars attityder till alkohol och är en bra grund för fortsatta studier.

Källförteckning

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Ejlertsson, G. (2005). *Enkäten i praktiken - En handbok i enkätmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Erikson, E.H. (1988). *Ungdomens identitetskriser*. Stockholm: Natur och Kultur.

Forsander, T., Groop, J. & Utriainen, E. (2013). *Ungdomar och alkohol- En studie om attityder och alkoholvanor hos ungdomar i årskurs 7*. Vasa

Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A. & Kraus, L. (2012). *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*. Stockholm: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs (CAN).

Olsson, H. & Sörensen, S. (2011). *Forsknings-processen – Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber.

Pender, N., Murdaugh, C. & Parsons, M.A. (2011). *Health Promotion in Nursing Practice*. (6. ed.) New Jersey: Pearson Education.

Sourander, A., Koskelainen, M., Niemelä, S., Rihko, M., Ristikari, T. & Lindroos, J. (2012). Changes in adolescents mental health and use of alcohol and tobacco: a 10-year time-trend study of Finnish adolescents. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 21, 665-671.

Tigerstedt, C., Markkula, J., Karlsson, T., Jokela, J. & Pietikäinen, M. (2008) Finlands svenskspråkiga ungdomars dryckesvanor i Österbotten och huvudstadsregionen - En jämförelse med finskspråkiga ungdomar. *Nordisk Alkohol- & Narkotikatidskrift*, 25, 5-21.

ENKÄT

Högstadiet åk 7 1993

I samband med ANT-undervisningen vill vi att du svarar på några frågor. Sätt en ring kring rätt alternativ.

Kön Flicka Pojke

Hemort _____

1. har du någon gång smakat på alkoholdrycker?

ja nej

2. Vilken alkoholdryck använde du första gången?

har inte använt alkoholdrycker

hembränt long drink

mellanöl starköl

vin starksprit

3. Varifrån fick du alkoholen?

av förälder av syskon

av kompis skaffade själv

4. Använder Dina föräldrar alkoholhaltiga drycker?

Ofta Ibland Aldrig

5. Anser du att...

man inte alls bör använda alkohol

man kan använda måttligt

6. Dricker din bästa kompis

Ofta Ibland Aldrig

7. Känner du någon i kamratkretsen som provat narkotika?

Ja Nej

Så här Tycker jag!

32.

Har du någon gång alldeles för dig själv - med papper och penna - funderat på vad du tycker och tänker när det gäller "det där med att dricka"? Kanske det inte alls är aktuellt för dig ännu? Eller har du redan varit med där alkohol har bjudits? Fundera. Skriv sedan ner dina tankar.

* Jag tycker, att det där med att dricka är _____

* När det gäller alkohol borde föräldrar _____

* Jag tror, att mina kamrater tycker att alkohol är _____

* Fester med alkohol eller fester utan alkohol? Min åsikt är att

* Fritt fram för egna åsikter om "det där drickandet" _____

VAD SKULLE DU GÖRA? Du vill inte dricka sprit. Vad skulle du göra om du var på en fest där alla tycker att "visst skall man dricka"? Kryssa för eller strecka under.

* skulle du ta ett glas och smutta på det?

* ta ett glas och hälla ut det senare?

* säga att du sportar och behöver en bra kondition?

* säga att du blir sjuk av alkohol?

* hitta på en "nödlögn"

* säga att du inte dricker, och du förklarar varför?

* säga att du inte vill dricka och inte heller förklarar varför?

* annat? vad då?

Disk

* Går det bra att säga nej i ditt gäng?

* Går det bra att ordna fester utan alkohol?

* Hur mycket påverkas du av kamrater?

37.

Råd till föräldrar ~ om alkohol

OM en 15-åring ber att få öl eller vin av föräldrarna till en fest, vad skall föräldrarna svara?

OM en förälder ser "grannens barn" helt berusad på allmän plats, vad skall han/hon göra? Var går gränsen mellan att ta ansvar och skvallra?

FUNDERA LITE PÅ DET HÄR: Vad skulle du vilja säga dina föräldrar och vuxna i allmänhet när det gäller "det där med ungdomar och alkohol"? Har ni talat om det där hemma? Vad har du själv funderat? Vad har du hört andra säga?

Föräldrar/vuxna, jag tycker att ni borde

Enkätundersökning om alkohol

Kryssa i det alternativ som stämmer bäst in på dig och kommentera fritt på de övriga frågorna.

Kön Flicka Pojke

1. Har du någon gång smakat på alkoholdrycker?

Ja Nej

(Om du svarat nej på fråga 1 kan du gå till fråga 4)

2. Vilken alkoholdryck använde du första gången?

☐ Har inte använt alkohol	☐ Starköl
☐ Starksprit	☐ Hembränt
☐ Mellanöl	☐ Vin
☐ Long drink/Cider	

3. Varifrån fick du alkoholen?

☐ Av förälder	☐ Av syskon
☐ Av kompis	☐ Skaffade själv

4. Tycker du att:

- Man inte alls bör använda alkohol
 Man kan använda alkohol måttligt

Annat: _____

5. Använder dina föräldrar alkoholhaltiga drycker?

Ofta Ibland Aldrig

6. Dricker din bästa kompis alkohol?

Ofta Ibland Aldrig

7. Känner du någon i kamratkretsen som prövat narkotika?

Ja Nej

Så här tycker jag!

Har du någon gång funderat på vad **DU** tycker om ämnet alkohol? Fundera och skriv sedan ner dina tankar.

8. Jag tycker att det där med att dricka är:

9. Jag tror att mina kamrater tycker alkohol är:

10. Hur mycket påverkas du av kamrater angående alkoholanvändning?

11. Fester med alkohol eller fester utan alkohol? Jag tycker att:

12. När det gäller alkohol borde föräldrar:

Andra kommentarer:

13. Går det bra att säga nej i ditt gäng/kamratkrets?

Ja Nej

14. Går det bra att ordna fester utan alkohol?

Ja Nej

Vad skulle du göra?

15. Vad skulle DU göra om du inte vill dricka alkohol, men du är på en fest där alla tycker "visst ska man dricka"? Kryssa för det som du tror stämmer in på dig:

- Du skulle ta ett glas och smutta på det
- Du skulle ta ett glas och hälla ut det senare
- Säga att du sportar och behöver en bra kondition
- Säga att du blir sjuk av alkohol
- Hitta på en nödlögn, t.ex.

-
- Säga att du inte dricker och förklarar varför
 - Säga att du inte vill dricka och förklarar inte varför
 - Annat: _____

Vad skulle du ge för råd till dina föräldrar?

16. Om en 15-åring ber att få öl eller vin av föräldrarna till en fest, vad skall föräldrarna svara?

17. Om en förälder ser grannens barn helt berusad på allmän plats, vad skall han/hon göra? Vad går gränsen för skvaller och att ta ansvar?

18. Vad skulle du vilja säga till dina föräldrar och andra vuxna om ämnet alkohol och ungdomar?

19. Har ni pratat om alkohol där hemma? Vad har du själv funderat kring alkohol?

Kommentarer:

TACK för ditt svar! 😊

Bilaga 5

Spearman's korrelationstest

Tabell 1: Spearman's korrelationstest över att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och om föräldrarna använder alkoholphaltiga drycker

Correlations			har du någon gång smakat på alkoholdrycker	använder dina föräldrar alkoholphaltiga drycker
Spearman's rho	har du någon gång smakat på alkoholdrycker	Correlation Coefficient	1,000	,312**
		Sig. (2-tailed)	.	,002
		N	98	98
	använder dina föräldrar alkoholphaltiga drycker	Correlation Coefficient	,312**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,002	.
		N	98	99

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).
 $r_s = 0,312(N= 98)$; $p = 0,002$.

Ur tabell 1 framgår att Spearman's korrelationskoefficient är 0,312 och Sig.-värdet 0,002 vilket innebär att det finns ett samband mellan att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och att föräldrarna använder alkoholphaltiga drycker.

Tabell 2: Spearman's korrelationstest över att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och om bästa kompis dricker alkohol.

Correlations			har du någon gång smakat på alkoholdrycker	dricker din bästa kompis alkohol
Spearman's rho	har du någon gång smakat på alkoholdrycker	Correlation Coefficient	1,000	,258*
		Sig. (2-tailed)	.	,011
		N	98	96
	dricker din bästa kompis alkohol	Correlation Coefficient	,258*	1,000
		Sig. (2-tailed)	,011	.
		N	96	97

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).
 $r_s = 0,258 (N= 96)$; $p = 0,011$

Ur tabell 2 framgår det att Spearman's korrelationskoefficient är 0,258 och Sig.-värdet 0,011 vilket innebär att det finns ett samband mellan att informanten någon gång smakat på alkoholdrycker och att bästa kompis dricker alkohol.

